

**ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ ИЗ ОБЛАСТИ
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И
РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА БОСНУ И
ХЕРЦЕГОВИНУ**

САДРЖАЈ

Листа табела.....	3
Листа графикана.....	3
Скраћенице.....	4
Извори података и допринос у припреми Извјештаја	5
ПРЕДГОВОР.....	7
1. СТАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	10
1.1. Значај пољопривредно-прехранбеног сектора у укупним привредним активностима.....	10
1.2. Запосленост у дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства.....	11
1.3. Нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехранбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа.....	11
1.4. Откупне цијене пољопривредних производа	12
1.5. Просјечне откупне цијене одабраних пољопривредних производа.....	13
1.6. Засијане површине у прољетној сјетви	15
1.7. Број регистрованих пољопривредних газдинстава и клијената	16
2. Биљна производња	17
3. Сточарска производња и бројно стање стоке и перади	22
3.1. Производња, откуп и прерада млијека и производња млијечних производа	22
3.2. Клање стоке и нето производња меса.....	25
3.3. Капацитети за производњу пилића.....	26
3.5. Бројно стање стоке и перади	27
4. Узгој и производња конзумне рибе	28
5. Подршке пољопривреди и руралном развоју	30
5.1. Регулаторни оквир за имплементацију подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ	30
5.2. Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у Босни и Херцеговини.....	32
5.3. Анализа структуре буџетске подршке по групама мјера.....	34
5.3.1. Мјере директне подршке произвођачима/производњама.....	35
5.3.2. Мјере руралног развоја.....	35
5.3.3. Мјере тржишно-цјеновне политике	36
5.3.4. Мјере општих услуга у пољопривреди.....	37
5.3.5. Неалоцирано (остало).....	38
5.4. Структура подршке по производима/производњама	39
5.5. Пољопривредне подршке у регији и поређење са подршкама у Босни и Херцеговини	40
5.6. Поређење пољопривредних подршки земаља регије са подршком пољопривреди у БиХ.....	42
5.7. Подршка Европске уније за конкурентност пољопривреде и рурални развој у Босни и Херцеговини (ЕУ4АГРИ).....	42
5.8. ИРА III – Instrument for Pre-Accession Assistance (2021 – 2027).....	43
5.9. Заједничка пољопривредна политика (CAP-Common Agriculture Policy) за период 2021- 2027. године.....	45
6. Трговина пољопривредно-прехранбеним производима.....	46
7. Реализација мјера и приоритета у области пољопривреде, исхране и руралног развоја у 2021. години.....	49
7.1. Законска регулатива.....	49
7.2. Имплементација Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине - Оквирни документ (2018-2021).....	50

7.2.1. Активности на припреми Приједлога стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - Оквирни документ	51
7.3. LEADER/ЛИАГ	52
7.4. Коришћење претприступних фондова Европске уније намијењених пољопривреди и руралном развоју	52
7.5. Успостављање ИПАРД структуре у Босни и Херцеговини	53
7.6. Пољопривредни информациони систем и пољопривредна статистика.....	54
7.7. Реализација активности дефинисаних у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла	56
7.8. Активности и мјере које су предузете у циљу ублажавања негативних ефеката на пољопривреду проузрокованих појавом пандемије Covid-19	56
8. Органска производња, правни оквир и развојна перспектива	57
9. Рибарство.....	59
9.1. Усклађивање законодавства у БиХ са ЕУ законодавством у области рибарства .	59
9.2. Кључне активности	59
10. Европске интеграције и међународна сарадња	59
10.1. Примјена Споразума о стабилизацији и придруживању и Додатног протокола	59
10.2. Централноевропски споразум о слободној трговини (СЕФТА).....	60
10.3. Међународни споразуми/Меморандум о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја	61
10.4. Имплементација међународних пројеката.....	62
10.5. Планирање и координација донаторске помоћи	62
11. Сигурност хране, заштита здравља биља и животиња	62
11.1. Сигурност хране	63
11.2. Ветеринарство	65
11.2.1. Усклађивање законодавства	66
11.2.2. Активности по питању здравља и добробити животиња	66
11.2.3. Означавање и контрола кретања животиња	68
11.2.4. Активности у области јачање капацитета за извоз живих животиња и производа животињског поријекла из БиХ	70
11.2.5. План праћења резидуа ветеринарских лијекова.....	71
11.2.6. Активности по питању контроле непостојања ветеринарско-здравствених сметњи приликом увоза	72
11.3. Заштита здравља биља	72
12. Приоритети и мјере за реализацију у области пољопривреде, исхране и руралног развоја за 2022. годину	76
Прилог број 1. Закључени билатерални споразуми/меморандуми о сарадњи	80
Прилог број 2. Преглед пројеката.....	81

Листа табела

- Табела 1. Бруто додана вриједност пољопривреде, шумарства лова и риболова у укупном БДП (2020-2021)
- Табела 2. Запослене особе у дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова (2020-2021)
- Табела 3. Број запослених и удио дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова у укупној запослености
- Табела 4. Просјечне нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехрамбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа (2020-2021) у КМ
- Табела 5. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2021. години
- Табела 6. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2020-2021. години (КМ)
- Табела 7. Засијане површине у прољећној сјетви у БиХ 2020-2021. година (у хектарима)
- Табела 8. Производња и принос важнијих усјева (2020-2021)
- Табела 9. Број родних чокота, производња и принос грожђа (2020-2021)
- Табела 10. Производња сировог млијека у БиХ (хиљада литара)
- Табела 11. Откуп сировог крављег млијека (2020-2021)
- Табела 12. Производња конзумног млијека и осталих млијечних производа (2020-2021)
- Табела 13. Клање стоке и перади у клаоницама у БиХ
- Табела 14. Укупан капацитет и начин коришћења инкубаторских станица (2020-2021)
- Табела 15. Производња јаја, меда и вуне у БиХ
- Табела 16. Бројно стање стоке, перади и кошница у БиХ
- Табела 17. Структура објеката у експлоатацији
- Табела 18. Производња конзумне рибе и шкољкаша у БиХ (2021-2020)
- Табела 19. Производња у аквакултури по кантонима у Федерацији БиХ (2020-2021)
- Табела 20. Производња конзумне рибе у Републици Српској (у тонама)
- Табела 1. Преглед уписаних клијената у РПГ и РК по кантонима у 2021. години
- Табела 22. Пољопривредни буџети у БиХ (2015-2021), (000 КМ)
- Табела 23. Дистрибуција подршки по производима/групама производа (%)
- Табела 24. Структура подстицаја у Србији за 2021. годину (евра)
- Табела 25. Структура подстицаја у Сјеверној Македонији 2021. године (евра)
- Табела 26. Структура прорачуна за пољопривреду у Црној Гори за 2021. годину (евра)
- Табела 27. Укупни буџети у посматраним земљама за период 2019-2021. (евра)
- Табела 28. ИРА III алокације (у милионима евра)
- Табела 29. Спољнотрговинска размјена пољопривредно-прехрамбених производа* БиХ са свијетом (2020-2021), милиона КМ
- Табела 30. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредним производима по регионима - (милиона КМ)
- Табела 31. Увоз најзначајнијих пољопривредних производа у БиХ (милиона КМ)
- Табела 32. Извоз најзначајнијих пољопривредних производа из БиХ (милиона КМ)

Листа графикана

- Графикон 1. Пољопривредни буџети у БиХ за период 2015-2021. (у милионима КМ)
- Графикон 2. Структура пољопривредног буџета у БиХ (у процентима)
- Графикон 3. Структура пољопривредног буџета у БиХ (у милионима КМ)
- Графикон 4. Мјере директне подршке производњи у БиХ – структура (у милионима КМ)
- Графикон 5. Мјере руралног развоја – структура (у милионима КМ)
- Графикон 6. Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ – структура (у милионима КМ)
- Графикон 7. Мјере општинских услуга у пољопривреди у БиХ – структура (у милионима КМ)
- Графикон 8. Нелоцирано (остало), (у милионима КМ)
- Графикон 9. Структура трансфера према везаности за производ/групу или све производе (у процентима)

Скраћенице

АСК - Афричка свињска куга
ARCP - енгл. Agriculture Resilience and Competitiveness Project
БД БиХ - Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
БДП - Бруто домаћи производ
БДВ - Бруто додана вриједност
CAP (Common Agricultural Policy) – Заједничка пољопривредна политика
CEFTA – (Central European Free Trade Agreement) - Централноевропски уговор о слободној трговини
CzDA - Чешка развојна агенција
DG SANTE - (Directorate-General for Health and Food Safety) – Генерални директорат за здравље и безбједност хране
ЕС (European Commission)- Европска комисија
EFTA – (European Free Trade Agreement)- Европски споразум о слободној трговини
ЕУ - Европска унија
EU PHYTO ВиН - ЕУ Фито БиХ пројекат
EU RASFF (EU Rapid Alert System for Food and Feed) – Европски систем упозорења за храну и храну за животиње
EU4AGRI (European Union Support to Agriculture Competitiveness and Rural Development in Bosnia and Herzegovina) - Европска помоћ подршке за конкурентност пољопривреде и руралног развоја у БиХ
EUROFISH - (International Organization for Developing Fisheries and Aquaculture in Europe) - Међународна организација за развој рибарства и аквакултуре у Европи
FADN - Мрежа рачуноводствених података пољопривредних газдинстава
FAO (Food and Agriculture Organization) - Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду
GFCM - (General Fisheries Commission for the Mediterranean) – Општа комисија за рибарство Медитерана
GIZ - Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
ГМ - генетски модификовано
ГМО - генетски модификовани организми
ХС - Хармонизовани систем
IACS - Интегрисани административни контролни систем
ИАК - Инфективна анемија копитара
IFAD - International Fund for Agricultural Development
INFOSTAN The International Food Safety Authorities Network
IPA III - Instrument for Pre-accession Assistance
IPARD - Instrument for Pre-accession Assistance Rural Development
IPM - Integrated Pest Management
КСК - Класична свињска куга
ЛАГ - Локална акциона група
LEADER - Links between the rural economy and development actions
LPIS (Land Parcel Identification System) – Систем за идентификацију и регистрацију пољопривредних парцела
МСТЕО - Министарство спољне трговине и економских односа
ОЕЦД- Организација за економску сарадњу и развој (Organization for Economic Co-operation and Development)
OIE - World Animal Health Information System
REAWG - Regional Expert Advisory Working Group
SEED - (системска размјена електронских података)
ССП - Споразум о стабилизацији и придруживању
SWG RRD SE – Стална радна група за регионални рурални развој у југоисточној Европи
UN - United Nations
UNDP - United Nations Development Programme
УоСТ - Уговор о слободној трговини
USAID - United States Agency for International Development
ВПИП - Висока патогена инфлуенца птица
WHO - World Health Organization
ЗПП ЕУ - Заједничка пољопривредна политика Европске уније

Извори података и допринос у припреми Извјештаја

Петнаесту годину заредом Министарство спољне трговине и економских односа БиХ припрема Годишњи извјештај о стању у пољопривреди, исхрани и руралном развоју (у даљем тексту: Извјештај) у складу са законском обавезом прописаном чланом 23. Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ.

Извјештај представља свеобухватан преглед стања у сектору пољопривреде у претходној календарској години, као и осврт на кретања основних производних и економских индикатора у односу на претходну годину. Извјештај представља комплетан документ у БиХ у којем је приказано стање у пољопривредно-прехрамбеном сектору и имплементирани мјере пољопривредне политике, ниво новчаних средстава која су издвојена у циљу подизања нивоа производности и јачања конкурентности домаће пољопривреде, развоја пољопривреде и села те очувања природе и рационалног газдовања природним ресурсима.

Током израде Извјештаја настојао се дати комплетан преглед стања на тржишту пољопривредно-прехрамбених производа у Босни Херцеговини, Републици Српској, Федерацији БиХ и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине за 2021. годину. Једнако као и претходних година, у изради и овог Извјештаја потешкоће је представљао недостатак тачних и поузданих података. Осим тога и тешкоће у прикупљању података и информација, релевантност и разлике у погледу врсте и структуре података које достављају надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине још увијек су значајне. Сви прегледи и анализе које су урађене у Извјештају су базиране на службеним статистичким подацима и једним дијелом података надлежних ентитетских институција и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, с тим што постоји разлика у методологији прикупљања података, те самим тим и неслагање података када се међусобно пореде. Исказана проблематика везана за податке одразила се и на временски период израде Извјештаја, обухват анализе и квалитет самог документа.

У Извјештају су представљени основни индикатори макроекономског амбијента, засијане површине, обим и структура у пољопривредној производњи, откупне цијене пољопривредних производа, спољнотрговинска размјена пољопривредно-прехрамбених производа, те структура робне размјене по производима и трговинским партнерима.

Такође, посебно поглавље је посвећено актуелној пољопривредној политици, мјерама и подршци намијењеној пољопривреди и руралном развоју, као и активностима које су проведене у циљу ублажавања негативних ефеката пандемије COVID-19. Саставни дио овог Извјештаја чини поглавље европских интеграција и међународне сарадње, реализација и потписивање међународних споразума, те имплементација донаторских подршки, а све у циљу убрзања активности на испуњавању услова за прикључење Европској унији, безбједности хране, заштите здравља биља и животиња те преглед мјера и приоритета за 2022. годину.

Документи који су коришћени у изради Извјештаја су:

1. Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2021. годину;
2. Подаци и информације о стању у пољопривреди Федерације БиХ за 2021. годину које је доставило Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства;

3. Подаци о пољопривредној производњи и прехранбеној индустрији у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине за 2021. годину које је доставило Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине;
4. Извјештај о реализованој подршци пољопривреди и руралном развоју у Босни и Херцеговини за 2021. годину, Канцеларије за хармонизацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју;
5. Информација о реализованим активностима у 2021. години из надлежности Управе БиХ за заштиту здравља биља;
6. Информација о реализованим активностима Канцеларије за ветеринарство БиХ у 2021. години;
7. Информација Агенције за безбједност хране БиХ о реализованим активностима за 2021. годину;
8. Извјештај Европске комисије о напретку Босне и Херцеговине за 2021. годину;
9. Службени извори података надлежних државних, ентитетских и органа Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

ПРЕДГОВОР

У пољопривредном сектору у Босни и Херцеговини током извјештајне године су настављене активности на реализацији кључних приоритета за напредак у контексту европских интеграција, јачања конкурентности пољопривредног сектора, отварање нових тржишта за извоз пољопривредних производа, заштиту домаће производње те преузимања ЕУ регулативе. Пандемија COVID-19 обиљежила је и 2021. годину те довела до поремећаја на тржишту растом цијена енергената и хране и недостатком одређених роба на домаћем тржишту. С тим у вези спроводиле су се активности које су имале за циљ превазилажења новонастале ситуације.

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је почетком 2021. године на основу захтјева Владе Републике Српске и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске израдило Нацрт одлуке о посебним заштитним мјерама на увоз одређених производа поријеклом из земаља чланица Европске уније. У предложеној Одлуци о посебним заштитним мјерама на увоз одређених производа поријеклом из земаља чланица Европске уније дефинисано је да увоз свјежег и расхлађеног говеђега и свињског меса из ЕУ подлијеже плаћању пуне царинске стопе прописане важећом Царинском тарифом БиХ у трајању од 24 мјесеца. Након што је завршена процедура прикупљања неопходних мишљења од стране надлежних институција, предметна одлука је упућена Савјету министара БиХ на разматрање. Савјет министара БиХ није прихватио Приједлог одлуке о посебним заштитним мјерама на увоз одређених производа поријеклом из земаља чланица Европске уније у овом извјештајном периоду.

Састанак министра спољне трговине и економских односа БиХ и надлежних ентитетских министара за пољопривреду са министром пољопривреде и шумарства Републике Турске на тему јачања билатералне сарадње и побољшање спољнотрговинске размјене између двије земље је одржан крајем фебруара. Током састанка разговарано је о ратификацији Споразума о слободној трговини између БиХ и Турске и споразуму између Савјета министара БиХ и Владе Турске у области шумарства. Фокус разговора двије стране је стављен на наставак извоза црвеног меса и могућности повећања квота, извозу месних прерађевина, етеричног уља, бобичастог воћа и унапређењу сарадње у области рибарства. Такође, разговарано је и о захтјевима турске стране за одобравање увоза пилећег меса у БиХ. Аранжман са Републиком Турском важан је за домаће извозно оријентисане компаније, посебно у условима пандемије коронавируса и појаве тржишних вишкова меса.

Европска комисија је доставила БиХ процјену упитника за извоз црвеног меса на тржиште ЕУ, са додатним препорукама које је потребно испунити у наредном периоду. Овим се приступило другој фази у процесу одобравања извоза црвеног меса у ЕУ. Надлежне институције на свим нивоима власти у БиХ активно су радиле на реализацији додатних препорука које се односе на испуњавање услова у вези са јавним здрављем животиња, регистрацијом фарми, идентификацијом животиња, програмом надзора над заразним болестима и успостављањем лабораторијске мреже. Након испуњавања услова у другој фази и зависности од епидемиолошке ситуације услиједиће и долазак ЕУ инспектора у контролу. Ова активност се није могла реализовати током 2021. године због погоршане глобалне епидемиолошке ситуације са COVID-19 вирусом.

У циљу унапређења сарадње, те могућности извоза млијека и млијечних производа, црвеног меса и меда из БиХ на кинеско тржиште, средином марта је одржан заједнички састанак представника кинеске амбасаде са министром МСТЕО БиХ и надлежних ентитетских министарстава за пољопривреду. На састанку је договорено да обје стране интензивирају рад на усклађивању сертификата за извоз, као и активности на формирању радне групе за сарадњу у области пољопривреде између БиХ и НР Кине. Указано је и на потребу организовања билатералних састанака између експерата из овог сектора у циљу размјене искустава. Отварање кинеског тржишта значајна је прилика за пољопривредне произвођаче из БиХ, који имају капацитете и искуства да своје производе, осим европским, понуде и кинеским потрошачима. С тим у вези, на приједлог ентитетских министара, кинеској страни достављен је списак компанија из Републике Српске и Федерације БиХ, које су потенцијални извозници млијека и млијечних производа, црвеног меса и меда на кинеско тржиште. Још једна од значајнијих активности која је реализована када је ријеч о извозу на кинеско тржиште свакако је достављање попуњеног ревидираног упитника за извоз млијека и млијечних производа из БиХ у НР Кину. Канцеларија за ветеринарство БиХ је, у сарадњи са МСТЕО БиХ и надлежним ентитетским институцијама, доставила кинеској страни одговоре на питања из Упитника, што је финални корак у процесу одобравања извоза млијека и млијечних производа на тржиште Кине. У наредној фази овог процеса очекује се долазак надлежних инспектора из НР Кине у БиХ како би извршили контролу домаћих капацитета за производњу и прераду млијека. Постоји могућност одобрења извоза млијека и млијечних производа на кинеско тржиште и без извршене контроле будући да домаће компаније већ извозе у ЕУ, што значи да испуњавају стандарде и квалитетом производа задовољавају ово захтјевно тржиште.

Представници фитосанитарне инспекције Федералне службе за ветеринарски и фитосанитарни надзор Руске Федерације у сарадњи са Управом за заштиту здравља биља БиХ и надлежним институцијама Републике Српске, 24. марта, извршили су контролу код произвођача садног материјала "Пољоагро д.о.о" из Шамца. Обављеном контролом дато је зелено свјетло за извоз садног материјала, у вриједности већој од милион евра. Надлежни руски инспектори су извршили контролу и код компаније „Adria Histil“ из Чапљине, која је исказала намјеру за излазак на тржиште Руске Федерације. Након успјешно завршене фитосанитарне контроле и свих осталих обавезних инспекцијских процедура, на руско тржиште испоручене су прве пошиљке садног материјала поврћа из БиХ крајем августа и почетком септембра и то расада парадајза у количини од 72.000 комада. Република Српска и Федерација БиХ имају перспективу за производњу садног материјала тако да ова активност доприноси развоју домаће производње и побољшању спољнотрговинске размјене са Руском Федерацијом.

Босна и Херцеговина и Малезија билатерално су усагласиле међународне ветеринарско-здравствене сертификате, те се убрзано радило на активностима неопходним за испуњавање кључних услова за извоз меса у Малезију. Малезијско тржиште препознато је као ново тржиште за произвођаче и прерађиваче меса из Републике Српске и Федерације БиХ, од неизмјерне важности за наставак пословања и смањење потенцијалних тржишних вишкова на домаћем тржишту. Као завршни корак у реализацији овог посла, односно одобравања извоза говеђег, јагњећег и козјег меса у Малезију неопходно је да малезијски инспектори изврше контролу кандидованих објеката за извоз. Ова активност се није могла реализовати током 2021. године с обзиром на погоршање глобалне епидемиолошке ситуације са COVID-19 вирусом.

Пети састанак Пододбора за пољопривреду и рибарство између Европске уније и Босне и Херцеговине одржан је 17. јуна путем видеоконференције. Чланови делегација ЕУ и БиХ размијенили су најновије информације о спровођењу Споразума о стабилизацији и придруживању у трговинским и тржишним аспектима. На састанку се разговарало о имплементацији Стратешког плана за рурални развој БиХ 2018-2021. и припремама за израду новог плана за период 2021-2027., нарочито у контексту IPA подршке. Европска комисија је позвала на хармонизацију мјера пољопривредне подршке у цијелој БиХ и нагласила да очекује пуну сарадњу и спремност свих нивоа власти у изради секторске стратегије. Од власти у БиХ се очекује и интензивирање напора како би се обезбиједили сви услови за спровођење пољопривредног пописа од 2021. до 2023. године. Европска комисија је упозната са активностима у припреми закона о вину на нивоу БиХ, док је од власти у БиХ затражено да приступе изради нацрта закона о органској производњи, такође на нивоу БиХ. На састанку је било говора и о напретку у успостављању система референтних лабораторија потребних за хигијенске, ветеринарске и фитосанитарне контроле и за анализу хране и прехранбених производа, односно, јачању институционалних и административних капацитета. Потребно је унаприједити идентификацију и регистрацију животиња, надзор кретања и благовремено ажурирање базе података те дугорочно обезбиједити одрживе ресурсе за контролу здравља животиња. Делегација БиХ подсјетила је Европску комисију на проблеме извоза гљива из БиХ на граничној контролној тачки са Републиком Хрватском. Представљене су информације о догађањима у заједничкој рибарственој политици и новим стратешким смјерницама о ЕУ аквакултури те о изради програма развоја за рибарство и аквакултуру БиХ.

Још једна од значајнијих активности која је реализована везана је за одобрење извоза меса говеда из БиХ у Уједињене Арапске Емирате. Извоз говеђег меса из БиХ у Уједињене Арапске Емирате је одобрен након што су усаглашени ветеринарско-здравствени сертификати између двије земље и привредним субјектима из БиХ је одобрен извоз од стране надлежних институција из Уједињених Арапских Емирата. Канцеларија за ветеринарство БиХ је у складу са усаглашеним ветеринарско-здравственим сертификатима, покренула неопходне активности како би компаније, одобрене за извоз, тај посао могле неометано да врше.

Босна и Херцеговина је предала одговоре на предмисијски Упитник за извоз роба животињског поријекла у Израел. Наиме, у циљу отварања израелског тржишта за извоз роба животињског поријекла из БиХ, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у сарадњи са Канцеларијом за ветеринарство БиХ и ентитетским надлежним тијелима активно радило на испуњавању Упитника. У наредној фази очекује се позитиван одговор израелске стране, након што иста претходно изврши неопходне процјене система у БиХ у погледу ветеринарских контрола, безбједности хране и здравља животиња.

1. СТАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1.1. Значај пољопривредно-прехрамбеног сектора у укупним привредним активностима

Допринос сектора пољопривреде, шумарства и рибарства економији Босне и Херцеговине током 2021. године биљежи једнаке вриједности и удио у укупном БДП-у. Према статистичким процјенама бруто додата вриједност пољопривреде, шумарства и риболова је у 2021. години мања за 2% од прошлогодишњег нивоа, док је учешће у укупном БДП-у износи 5,49% и мањи је него претходне године.

Табела 1. Бруто додата вриједност пољопривреде, шумарства лова и риболова у укупном БДП-у (2020-2021)

	Бруто додата вриједност (000 КМ)		Индекс (2021/2020)	Удио БДВ у укупном БДП Ф БиХ, РС, БД (%)	
	2020	2021*		2020	2021
Федерација БиХ	1.003.396	975.023	97	4,5	3,9
Република Српска	997.631	998.419	100	9,0	8,1
Брчко дистрикт БиХ	83.211	79.375	95	10	8,0
Укупно	2.084.238	2.052.817	98	6,08	5,49

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику БиХ, Републички завод за статистику Републике Српске *Процјена

На смањење укупне вриједности БДВ-а утицало је смањење БДВ-а пољопривреде, шумарства и риболова у у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине за 5% и Федерацији БиХ за 3%, док је у Републици Српској остао непромијењен као и претходне године.

Када је ријеч о Федерацији БиХ удио БДВ-а пољопривреде, шумарства и риболова у формирању БДП-а Федерације БиХ у 2021. години износио је 3,9% што указује да друге дјелатности стандардно имају већи значај у привреди Федерације БиХ. Вриједност примарне дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова је, у односу на претходну годину, била мања за 3%.

Учешће бруто додате вриједности пољопривреде, шумарства и риболова у формирању БДП-а Републике Српске у 2021. години износило је 8%. Вриједност примарне дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова је била иста као и претходне године. Имајући у виду овако високо учешће у формирању БДП-а, пољопривреда, шумарство и риболов представљају једну од значајнијих области привреде у Републици Српској.

Пољопривредна дјелатност у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је остварила бруто додату вриједност у 2021. години од 79.375 хиљада КМ и мања је за 5% у поређењу са претходном годином. Удио пољопривредног сектора у укупној економији Дистрикта је значајан и висок и у 2021. години је у укупној бруто додатој вриједности Брчко дистрикта Босне и Херцеговине учествовао са око 8%.

1.2. Запосленост у дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства

Према статистичким подацима о формалној запослености по дјелатностима за 2021. годину број запослених у пословним субјектима у дјелатности пољопривреда, лов и шумарство је просјечно износио око 19.590 запослених особа од чега су 4.132 запослене жене. У односу на претходну годину укупан просјечан број запослених у овој дјелатности као и просјечан број запослених жена је остао исти.

Табела 2. Запослене особе у дјелатности пољопривреда, шумарство и риболов (2020-2021)

	2020	2021	Индекс 2021/2020
Жене	4.141	4.132	100
Укупно	19.567	19.590	100

Извор: Агенција за статистику БиХ

Број формално запослених особа у пословним субјектима у дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова у Федерацији БиХ за 2021. годину је у просјеку износио 10.984 и већи је за 2% у поређењу са претходном годином, у Републици Српској 8.354 и мањи је за 3% и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине 254 и већи је за 3% у односу на претходну годину када је било запослено 246 особа.

Према подацима Анкете о радној снази за 2021. годину укупан број запослених особа у дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова у 2021. години је износио 108.194 или 9,4% од укупног броја запослених особа.

Табела 3. Број запослених и удио дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова у укупној запослености

Година	Број запослених особа у дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова	% удио запослених особа у дјелатности пољопривреде, шумарства и риболова
2021	108.194	9,4
2020	140.760	12

Извор: Анкета о радној снази БиХ за 2020. и 2021. годину

1.3. Нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехранбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа

Према подацима Агенције за статистику БиХ, просјечна нето исплаћена плаћа у дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства по запосленом у 2021. години је износила 865 КМ и већа је у поређењу са нето исплаћеном плаћом из претходне године за 3%. У оквиру дјелатности пољопривреде, шумарства и рибарства највећа нето зарада је у шумарству и сјечи дрва и износила је 903 КМ.

Табела 4. Просјечне нето зараде у пољопривреди, шумарству, риболову и прехранбеној индустрији, производњи пића и дуванских производа (2020-2021) у КМ

Дјелатност	2020	2021	Индекс 2021/2020
Пољопривреда, шумарство и риболов	838	865	103
Биљна и сточарска производња, ловство и услужне дјелатности у вези с њима	651	652	100
Шумарство и сјеча дрва (искоришћавање шума)	875	903	103
Риболов и аквакултура	634	658	104
Производња прехранбених производа	690	727	105
Производња пића	992	1.065	107
Производња дуванских производа	939	1.081	115

Извор: Агенција за статистику БиХ

Када је ријеч о прерађивачкој индустрији, највећа нето зарада од 1.081 КМ је забиљежена у производњи дуванских производа и забиљежила је значајније повећање и то за 15% у односу на остварену нето зараду из претходне године, затим слиједи производња пића са нето зарадом од 1.065 КМ и 7% је већа него претходне године. Нето зарада у производњи прехранбених производа је најнижа и износила је 727 КМ у 2021. години и забиљежила је повећање од 5% у поређењу са нето зарадом из претходне године која је износила 690 КМ.

1.4. Откупне цијене пољопривредних производа

Пословни субјекти су у 2021. години од пољопривредних произвођача откупили пољопривредних производа у вриједности од 331 милион КМ, при чему је вриједност откупљених производа у овој години већа за 9% у поређењу са укупном вриједности откупљених пољопривредних производа из 2020. године. Посматрајући категорије откупљених пољопривредних производа, повећање откупа се биљежи код житарица за 67%, кромпира за 45%, воћа за 38%, поврћа за 14% и производа животиња за 5%. Знатно мање откупа је забиљежено код индустријског биља за 49%, осталих производа за 32%, животиња за 20% и сточног/крмног биља за 12%.

Табела 5. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2021. години

Категорије	Вриједност (КМ)		Индекси вриједности 2021/2020	
	Откуп	Директна продаја	Откуп	Директна продаја
Житарице	32.222.665	22.377.744	167	119
Индустријско биље	8.148.136	14.960.536	51	114
Кромпир	3.511.223	1.238.858	145	98
Поврће	18.662.013	2.751.055	114	217
Сточно/крмно биље	301.135	1.189.594	88	134
Воће	31.071.276	25.309.975	138	87
Садни материјал	-	6.058.981	-	74
Алкохолна пића	-	9.044.967	-	84
Животиње	79.111.749	132.968.758	80	98
Производи животиња	154.667.358	67.268.238	105	119

Остали производи	3.693.671	33.367.880	68	114
Укупно	331.389.226	316.496.586	109	104

Извор: Агенција за статистику БиХ

Пословни субјекти су из сопствене производње директно продали/испоручили пољопривредних производа у вриједности од 316 милиона КМ. Категорија пољопривредних производа која је директно продата у највећој вриједности од 133 милиона КМ су живе животиње, затим слиједи производи од животиња у вриједности од 67 милиона КМ, остали производи у вриједности од 33 милиона КМ, воће у вриједности око 25 милиона КМ и индустријско биље у вриједности од 15 милиона КМ.

Најзначајније повећање вриједности директне продаје у 2021. години је забиљежено код поврћа и то за 117%, сточног/кормног биља за 34%, житарица и производа од животиња за 19%, индустријског биља и осталих производа за 14%. Пад вриједности директне продаје, у односу на претходну годину, је највише забиљежен код воћа за 13%, алкохолних пића за 16%, кромпира и животиња за 2%.

1.5. Просјечне откупне цијене одабраних пољопривредних производа

Откупне цијене житарица – Имајући у виду да су током 2021. године остварени знатно мањи приноси житарица, а самим тим и укупна производња, посебно кукуруза, пшенице и јечма, откупна цијена наведених култура је била нешто виша у поређењу са откупним цијенама из претходне године. Овоме треба додати да је на висину откупне цијене кукуруза и пшенице значајно утицао поремећај узрокован пандемијом и повећана међународна потражња. Откупна цијена за једну тону пшенице у 2021. години износила је 380 КМ и виша је за 77 КМ по тони или 25%, јечма 393 КМ и већа је за 41%, ражи 335 КМ и нижа је за 22% у односу на претходну годину. Тона меркантилног кукуруза је откупљивана након бербе по цијени од 439 КМ, што је за 46% више него претходне године.

Табела 6. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2020-2021. години (КМ)

Назив производа	Јединица мјере	2020	2021	Индекс 2020/2019
Пшеница, меркантилна	тона	303	380	125
Раж, меркантилна	тона	430	335	78
Јечам, меркантилни	тона	279	393	141
Кукуруз, меркантилни	тона	300	439	146
Соја	kg	0,6	0,9	150
Дуван, суви лист	kg	2,8	2,7	96
Кромпир, меркантилни	kg	0,4	0,5	125
Пасуљ	kg	3,5	3,6	103
Црни лук	kg	0,5	0,7	140
Бијели лук	kg	4,4	4,8	109
Купус	kg	0,3	0,6	200
Мрква	kg	1,1	1,1	100
Зелена салата	kg	1,2	1,5	125
Шпинат	kg	1,6	1,6	100
Парадајз	kg	1,1	1,2	109

Паприка	kg	1,1	1,1	100
Луцерка	kg	312	294	94
Шљиве	kg	1,0	1,1	110
Јабуре	kg	0,8	0,6	75
Крушке	kg	1,2	1,3	108
Малине	kg	3,0	5,8	193
Грожђе	kg	1,1	1,4	127
Телад старости до 1 године	kg	5,0	4,6	92
Јунад старости од 1 до 2 године	kg	3,9	4,0	103
Свиње за тов	kg	2,6	2,2	85
Јагњад од 2 мјесеца до 1 године	kg	4,6	4,7	102
Товљени пилићи	kg	2,1	2,1	100
Јаја	комада	0,2	0,2	100
Кравље млијеко	литара	0,6	0,6	100
Мед	kg	10	12	124

Извор: Агенција за статистику БиХ

Откупне цијене индустријских усјева: Откупна цијена соје у 2021. години износила је 0,90 КМ по килограму и већа је за 50% у поређењу са откупном цијеном соје из претходне године. Соја је још један од усјева чији је принос знатно умањен, што је довело до повећања потражње, а самим тим и раст откупне цијене овог производа на тржишту. Килограм дувана у листу је у 2021. години откупљиван по цијени од 2,70 КМ и цијена је била нижа за 3% у поређењу са откупном цијеном дувана из претходне године.

Просјечне откупне цијене кромпира и поврћа: Откупна цијена кромпира у 2021. години износила је 0,50 КМ/kg и била је већа за 25% у поређењу са откупном цијеном кромпира из претходне године. Што се тиче откупних цијена поврћа, виша откупна цијена у 2021. години се биљежи код откупа купуса за 100%, црног лука за 40%, зелене салате за 25%, парадајза и бијелог лука за 9% и пасуља за 3%. Откупна цијена је остала иста као и претходне године и то код мркве и износила је 1,1 КМ/kg и паприке 1,1 КМ/kg.

Откупне цијене воћа и грожђа: Откупна цијена шљиве за 2021. годину износила је у просјеку 1,10 КМ по килограму и била је виша за 10% у односу на откупну цијену из претходне године. Откупна цијена крушке је износила 1,30 КМ по килограму што је 8% више у поређењу са откупном цијеном из претходне године која је износила 1,20 КМ. Малине су воће код којег је забиљежено највише повећање откупне цијене и то за 93% с обзиром да је откупна цијена износила скоро 6 КМ по килограму. Што се тиче јабука откупна цијена је била јако ниска 0,60 КМ по килограму што је у односу на цијену из претходне године мање за 25%. Килограм грожђа се у 2021. години откупљивао по цијени од 1,40 КМ што је за 27% виша откупна цијена у поређењу са цијеном из претходне године када је износила 1,10 КМ.

Откупне цијене живе стоке и перади: Откупна цијена свиња за тов 2021. године је износила 2,20 КМ по килограму и нижа је за 15%, док је откупна цијена утовљених пилића износила 2,10 КМ по килограму и остала је иста као и претходне године. Што се тиче откупне цијене јагњаци старости од 2 мјесеца до 1 године, иста је износила 4,70 КМ и већа је за 2%. Телад старости до 1 године откупљивана су по цијени од 4,60 КМ, те је

у односу на откупну цијену из претходне године била нижа за 0,40 КМ по килограму или 8%. Што се тиче откупне цијене јунади старости од 1 до 2 године цијена је износила 4,0 КМ по килограму и већа је за 3% у поређењу са откупном цијеном из претходне године која је износила 3,9 КМ по килограму живе ваге.

Откупне цијене сточарских производа и меда: Откупна цијена јаја по комаду износила је 0,20 КМ по комаду и једнака је откупној цијени из претходне године, док је откупна цијена меда по килограму виша за 2 КМ или 24%. Када је ријеч о откупној цијени свјежег сировог млијека, она је износила 0,60 КМ по литри и иста је у поређењу са откупном цијеном из претходне године.

1.6. Засијане површине у прољећној сјетви

Укупно засијане површине током прољећне сјетве у БиХ за 2021. годину износиле су 535.801 хектара те су забиљежиле незнатно смањење од 1% у поређењу са засијаним површинама из претходне године. У структури засијаних површина у прољећној сјетви око 59% површина је засијано житима, крмним биљем 23%, поврћем 13%, индустријским биљем 3%, на око 1% површина су јагоде и малине и на 0,1% површина је засијано ароматично, зачинско и медицинско биље. Статистички подаци о засијаним површинама и засадима на крају јесење сјетве у БиХ за 2021. годину нису били доступни у периоду израде овог извјештаја.

Табела 7. Засијане површине у прољећној сјетви у БиХ 2020-2021. година (у хектарима)

Усјеви	2020	2021	Индекс 2021/2020
Житарице (кукуруз, јара стрна жита)	317.881	317.449	100
Индустријско биље	19.018	18.122	95
Поврће	72.006	69.696	97
Ароматично биље	811	600	74
Јагоде и малине	4.162	4.141	99
Крмно биље	126.136	125.793	100
Укупно	540.014	535.801	99

Извор: Агенција за статистику БиХ

У Федерацији Босне и Херцеговине у јесењој и прољећној сјетви 2020/2021. години укупно је засијано 201.181 ha, што је мање за 1,5% у односу на сјетву у 2019/2020. години. Гледано по групама усјева, у односу на прошлу годину, забиљежено је повећање засијаних површина индустријског биља за 3,9%, а смањење засијаних површина повртног биља за 4,7%, сточног-крмног биља за 1,4% и жита за 0,4%. Посматрано по засијаним површинама важнијих усјева повећање се биљежи код засијаних површина пшенице за 0,7%, а смањење код: дувана за 24,2%, кромпира за 5,1%, парадајза за 2,8%, кукуруза-зрно за 2,2% и кукуруза-зелене масе за 0,7%. У јесењој сјетви у 2021. години у Федерацији Босне и Херцеговине засијано је 34.073 хектара што је мање за 5,8% у односу на јесењу сјетву у 2020. години. Гледано по групама усјева, засијана површина житима мања је за 5,6%, индустријског биља већа је за 1,4%, повртног биља мања је за 8,5% и сточног крмног биља мања је за 7,2% у односу на јесењу сјетву у 2020. години. Засијана површина озимом пшеницом у 2021. години мања је за 6,7% у односу на 2020. годину. Укупно засијане површине у прољећној сјетви током 2021. године у Републици Српској износе 208 326 ha. У структури засијаних површина, житарице су заступљене са 74,9%,

кормно биље са 12,1%, поврће, укључујући махунарке и корјенасто-кртоласто биље, са 7,1%, индустријско биље са 4,9%, док остале површине чине 1,0%. Према резултатима спроведеног анкетног истраживања, са стањем на дан 1. децембра 2021. године, у Републици Српској је у јесењој сјетви засијано 52.052 ха, што је за 9,5% мање у односу на исти период 2020. године. У структури површина засијаних у јесењој сјетви, пшеница је заступљена са 65,7%, јечам са 16,0%, зоб са 8,4%, тритикале са 3,6%, уљана репица са 3,3%, раж са 1,6%, док је под осталим културама засијано 1,4% укупне површине. Засијана површина осталих засада у односу на 2020. годину мања је за 79,5%, зоби за 33,6%, тритикала за 22,7%, јечма за 2,1%, пшенице за 0,7%, док је већа сјетвена површина под ражи за 23,4% и уљаном репицом за 40,3%.

Када је ријеч о Брчко дистрикту Босне и Херцеговине укупно засијане површине током јесење и прољећне сјетве 2020/2021. године износиле су 15.648 хектара. У структури засијаних површина 12.709 хектара је засијано житарицама, 1.285 хектара индустријским биљем, 825 хектара кормним биљем, поврћем 570 хектара и међуусјевима и подусјевима 62 хектара. Остало на ораницама и вртovima 11.210 хектара од чега необрађене оранице и вртови су евидентирани на површини од 5.117 хектара.

1.7. Број регистрованих пољопривредних газдинстава и клијената

Регистрација пољопривредних газдинстава и клијената, те ажурирање података за пољопривредна газдинства спроводи се у 79 општина у Федерацији Босне и Херцеговине. Укупан број регистрованих пољопривредних газдинстава у 2021. години је био 84.895, од чега је 81.020 породичних пољопривредних газдинстава, 3.875 правних субјеката и обрта (ПС).

Регистрованих чланова/чланица породичних пољопривредних газдинстава је 153.781, а запослених/ица у правним субјектима и обртима је 22.774.

Укупна површина регистрованих пољопривредних газдинстава износи 121.757,94 ха.

Табела 2. Преглед уписаних клијената у РППГ и РК по кантонима у 2021. години

Кантон	Укупан број газдинстава	Укупна површина газдинстава [ha]	Број ППГ	Број ПГ-правних субјеката	Број чланова ППГ	Број запослених у правним субјектима и обртима
Босанско-подрињски	1.590	1.910,11	1.481	109	2.941	142
Херцеговачко-неретвански	6.339	11.052,65	6.094	245	11.563	2.428
Кантон 10	3.442	16.933,04	3.165	277	6.612	636
Кантон Сарајево	5.121	4.820,62	4.680	441	8.446	3.228
Посавски	2.631	11.581,36	2.507	124	3.958	467
Средњобосански	14.237	11.785,82	13.760	477	27.681	4.416
Тузлански	18.630	20.653,25	18.050	580	30.564	6.167
Унско-сански	12.449	24.969,99	11.890	559	26.662	1.072
Западно-херцеговачки	3.091	3.484,56	2.863	228	5.961	1.077
Зеничко-добојски	17.365	14.566,54	16.530	835	29.393	3.141
Федерација БиХ	84.895	121.757,94	81.020	3.875	153.781	22.774

Извор: Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства

У Регистру пољопривредних газдинстава и регистру корисника подстицајних средстава Републике Српске уписано је 42.238 газдинстава, од којих је 16.510 активно (39% од укупно регистрованих), а 4.499 комерцијалних (27,25% учешће комерцијалних у укупном броју активних газдинстава).

Број укупно уписаних носилаца пољопривредних газдинстава у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине износи 4.081, а у току 2021. године је уписано нова 154 носиоца пољопривредних газдинстава.

2. Биљна производња

Житарице - Структура површина засијаних житарицама у Босни и Херцеговини варира сваке године. Углавном засијана површина житима највише зависи од тржишне потражње и временских услова у току јесење сјетве.

Изузетно сушни период и високе температуре током љетњих мјесеци, а поготово у фазама формирања и наливања зрна неповољно су утицали на мањи принос кукуруза од 4,5 тона по хектару што се директно одразило и на мању производњу кукуруза од 893.124 тоне. Укупна производња кукуруза за зрно је у 2021. години била за 533.232 тона или 37% мања у поређењу са прошлогодишњим родом. Такође, када је ријеч о сјеменском кукурузу забиљежено је значајно смањење с обзиром да је произведено свега неколико тона што је скоро значајно мање него претходне године када је произведено 685 тона. Принос сјеменског кукуруза по хектару је износио 0,3 тоне што је у односу на принос из претходне године мање за чак за 92%.

У 2021. години у Федерацији БиХ остварена је производња кукуруза-зрно од 211.902 тоне, што је мање за 30,4% у односу на претходну годину. Што се тиче Републике Српске произведено је 384.430 тона кукуруза те је производња била мања за 368.744 тоне или 49% мања. У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине произведено је 43.582 тоне кукуруза што је 57% мање од производње у 2020. години која је износила 100.470 тона.

Род пшенице у БиХ у 2021. години је износио 291.643 тоне и мањи је за 30.161 тона или 9% у поређењу са прошлом годином. Иако је пшеница била засијана на истој површини од 66.757 хектара као и претходне године принос пшенице по хектару је био слабији и износио је у просјеку 4,6 тона. Неповољна јесен, ниске температуре током прољећа и високе температуре током љетних мјесеци одразили су се на ниске приносе, а самим тим и на урод пшенице.

У Федерацији Босне и Херцеговине у 2021. години произведено је 93.173 тоне пшенице што је за 8% више од остварене производње пшенице у 2020. години. Око 181.658 тона пшенице је произведено у Републици Српској што је у поређењу са оствареном производњом из претходне године мање за 17%. Што се тиче производње пшенице у Дистрикту Брчко она је износила 16.812 тона и није значајно одступала од остварене производње из претходне године.

Осим пшенице и кукуруза, производња осталих житарица је забиљежила смањење приноса те је и производња била мања и то хељде за 25%, ражи за 14% и јечма за 13%. Једино је производња зоби забиљежила повећање од 15%.

Индустријски усјеви - Према расположивим статистичким подацима за 2021. годину производно је 24.883 тоне соје што је за 12.319 тона или 33% мање, с обзиром да су пожњевене површине под сојом биле мање за 16% као и принос по хектару за 21% у поређењу са претходном годином.

Према расположивим статистичким подацима у производњи уљарица у Федерацији БиХ остварена је производња соје од 5.630 тона што је мање за 41% у поређењу са прошлом годином.

Према подацима о производњи раних и касних усјева у Републици Српској је остварена производња соје од 14.281 тоне, уљане репице 3.808 тона и сунцокрета од 701 тоне. Производња соје је у поређењу са претходном годином мања за 12%, док се значајније смањење биљежи у производњи уљане репице од 24%, док је у производњи сунцокрета забиљежено повећање за 8%.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине остварена је производња соје 4.418 тона, уљане репице 472 тоне и сјемена сунцокрета 390 тона. Смањење производње је забиљежено код уљане репице за 23%, док је производња соје забиљежила повећање од 39% и сунцокрета за 19% у поређењу са претходном годином.

Табела 8 . Производња и принос важнијих усјева (2020-2021)

Врста усјева	2020		2021		Индекс 2021/2020	
	Производња (тона)	Тона по хектару	Производња (тона)	Тона по хектару	Производња (тона)	Тона по хектару
Пшеница	321.804	4,60	291.643	4,60	90,6	100
Кукуруз зрно	1.426.356	7,10	893.124	4,5	63	63,4
Кукуруз сјеменски	685	3,8	1	0,3	0,1	8
Хељда	1.301	1,6	978	1,2	75	75
Раж	10.958	3,10	9.407	2,8	86	90
Јечам	88.742	4,10	77.401	3,6	87	87
Зоб	33.945	3,20	39.048	3,22	115	101
Соја	37.202	2,90	24.883	2,3	67	79,3
Дуван	1.551	1,50	1.172	1,2	75,5	73,3
Кромпир, укупно	438.127	11,30	339.727	10,1	77,5	89,4
Кромпир за сјеме	3.154	19,80	4	4,0	0,1	20,2
Мрква	11.891	7,40	9.861	7,1	82,9	95,9
Лук црни	45.836	8,10	37.154	7,6	81,1	93,8
Лук бијели	6.186	3,40	5.514	3,1	87,6	91,2
Пасуљ	13.115	16,00	12.858	1,7	98	106,3
Грашак	4.427	3,00	3.492	2,5	78,9	83,3
Купус	74.478	15,70	68.927	14,8	92,5	94,3
Парадајз	49.635	11,00	52.892	13,3	106,6	130
Паприка	44.707	12,80	41.230	11,9	92,2	93
Краставац	38.108	13,10	26.859	10,2	70,5	77,9
Зелена салата	5.615	6,00	6.793	7,4	121	123,3

Лубеница	24.520	25,70	24.171	25,3	98,6	98,4
Дјетелина	133.545	3,80	102.002	2,9	76,4	76,3
Луцерка	132.913	4,50	112.376	3,9	84,5	86,7
ТДС	93.562	3,50	85.679	3,1	91,6	88,6
Кукуруз силажни	781.118	22,0	639.090	17,8	81,8	80,9
Малине	18.794	6,7	13.496	5,3	72	79

Извор: Агенција за статистику БиХ

Дуван - Површине на којима се узгајао дуван износиле су 1.310 хектара и веће су за 18% у поређењу са претходном годином. Ипак када је у питању производња дувана у листу, иста је износила 1.171 тону и мања је за 24% док је принос дувана износио 1,1 тону по хектару и мањи је за 27% у поређењу са претходном годином.

Када је ријеч о производњи дувана у Федерацији БиХ иста је износила 276 тона и смањена је за 23% у односу на 2020, у Републици Српској 884 тоне и мања је за 25%, те Брчко дистрикту Босне и Херцеговине 11 тона и остала је на истом нивоу производње као и претходне године.

Крмно биље – Укупна производња крмног биља је у 2021. години износила 939.147 тона и мања је за 201.991 тону или 18% у поређењу са претходном годином. На укупно смањење производње крмног биља утицало је значајније смањење производње дјетелине за 24%, кукуруза за силажу за 18%, луцерке за 18% и травно-дјетелинских смјеса за 8%.

Остварена производња најзначајнијих крмних усјева у Федерацији БиХ је износила 560.460 тона и мања је за 11% у поређењу са производњом из претходне године. Крмни усјеви који су забиљежили мању производњу су дјетелина и луцерка за 22%, травно-дјетелинске смјесе за 17%, кукуруз за силажу за 15%, мјешавина махунарки и жита и сточне репе за 7%.

Процјењује се да је укупна производња важнијих крмних усјева (дјетелина, луцерка, зелени кукуруз) у Републици Српској износила 250.163 тоне од чега 205.963 тоне силажног кукуруза, 76.259 тона луцерке и 67.160 тона дјетелине. Једнако као и Федерацији БиХ због неповољнијих временских услова, производња наведених усјева је била нешто мања у поређењу са претходном годином и то дјетелине за 25%, силажног кукуруза за 24% и луцерке за 12%.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине у 2021. години је произведено 3.150 тона крме и сијена те се биљежи смањење производње за 19% у поређењу са производњом из прошле године.

Јагоде¹ и малине – Засађена површина јагоде у 2021. години је износила 1.379 хектара и незнатно је већа и то 1% у поређењу са засађеним површинама из претходне године. Производња јагоде у Федерацији БиХ је износила 8.682,5 тона и није знатно одступала од производње из претходне године. Принос јагоде је износио око 10 тона по хектару. У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине произведено је 455 тона јагоде и производња је такође остала иста као и претходне године.

¹ Статистички подаци о производњи јагоде у БиХ за 2021. годину нису били објављени у периоду у израде извјештаја.

Малина је била засађена на површини од 2.762 хектара са којих је произведено 13.496 тона што је за 25% мање у односу на прошлогодишњи род. Принос убране свјеже малине по хектару је износио 5,3 тоне и мањи је за 25% је у поређењу са родом из претходне године. Остварена производња малине у Федерацији БиХ је износила 10.435 тона и мања је за 17% у односу на производњу из претходне године. На смањење производње одразио се мањи принос малине који је износио 6,4 тоне и мањи је за 12% у поређењу са приносом из претходне године.

У Републици Српској су малине биле засађене на површини од 489 хектара са којих је произведено 2.984 тоне. Просјечан принос малине по хектару је износио 6 тона. Када је ријеч о производњи малине у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине остварена производња је била иста као и прошле године и износила 77 тона.

Кромпир – Укупне површине за садњу меркантилног кромпира износиле су 35.049 хектара, а кромпира за сјеме 132 хектара. Површине засијане меркантилним кромпиром су биле мање за 3%, док је значајно смањење површина забиљежено код сјеменског кромпира и то за 19 хектара или 13% у поређењу са претходном годином. Укупна производња меркантилног кромпира је износила 339.727 тона и смањена је за 22% у поређењу са прошлогодишњом производњом. На мању производњу кромпира утицао је и мањи принос кромпира по хектару од 11%. У исто вријеме, с обзиром да су смањене површине и принос сјеменског кромпира по хектару за 80% и производња је била мања за 99% у поређењу са производњом из претходне године.

Према подацима Федералног завода за статистику у Федерацији БиХ произведено је 178.667 тона кромпира те је забиљежено смањење производње од 22%, с обзиром да су засијане површине кромпиром биле мање за 5% у односу на претходну годину. Принос кромпира по хектару износио је 8,5 тона и мањи је за 18%.

Што се тиче Републике Српске произведено је 158.820 тона кромпира, те је производња била мања за 21% у поређењу са производњом из претходне године.

Према статистичким подацима за Брчко дистрикт Босне и Херцеговине произведено је 2.240 тона кромпира, те је производња у односу на прошлогодишњу мања за 1.120 тона или 33%.

Поврће - Укупна производња важнијих повртарских усјева у 2021. години је износила 289.751 тону и мања је за 9% у поређењу са производњом из претходне године. Посматрајући појединачно повртарске усјеве, повећање производње је забиљежено код зелене салате за 21% и парадајза за 7%, док је смањење производње забиљежено код осталог поврћа и то краставаца за 29%, грашка за 21%, бијелог лука за 21%, црног лука за 19%, мркве за 17%, паприке за 8%, купуса за 7% и лубенице за 1%.

Према подацима Федералног завода за статистику у Федерацији БиХ произведено је купуса и кеља 31.025 тона, црног лука 27.960 тона, парадајза 25.256 тона, паприке 15.494 тоне, мркве 6.490 тона, пасуља 8.352 тоне, бијелог лука 3.371 тону и грашка 883 тоне. Повећање производње је, у поређењу са производњом из претходне године, евидентирано једино у производњи пасуља за 10%, док је код осталих важнијих повртарских култура забиљежено смањење производње и то грашка за 35%, купуса и

кеља за 20%, мркве за 15%, црног лука за 15%, бијелог лука за 13% и парадајза за 8%. Производња паприке од 15.494 тоне је остала иста као и претходне године.

Током 2021. године у Републици Српској према статистичким подацима о производњи важнијих повртних усјева произведено је купуса и кеља 37.752 тоне, парадајза 27.541 тону, паприке 24.978 тона, црног лука 9.101 тону, пасуља 4.326 тона, мркве 3.339 тона, грашка 2.564 тоне и бијелог лука 2.027 тона. Смањење производње је забиљежено код већине гајених врста и то грашка за 33%, црног лука за 21%, мркве за 20%, граха за 18%, паприке за 15%, парадајза за 14%, бијелог лука за 12%, док је производња граха и купуса већа за 7%.

Према статистичким подацима у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине површина за производњу поврћа у 2021. години износила је 299 ха. Укупна производња поврћа за 2021. годину износила је 878 тона од чега пасуља (зрно) 180 тона, купуса и кеља 150 тона, парадајза 95 тона, краставаца 80 тона, грашка (зрно) 46 тона, шпината 60 тона, диње и лубенице 42 тоне, мркве 32 тоне, бијелог лука 18 тона и зелене салате 8 тона.

Воће

Воћарски сектор се током 2021. године сусрео са бројим проблемима и то првенствено неповољним агроколошким условима попут мраза и суше, затим недостатком радне снаге током бербе и ниским откупним цијенама воћа. Имајући у виду појаву мраза, а касније и суше урод плодова и принос воћа је био умањен у односу на прошлогодишњи род у распону од 30 до 50%.

Значајно смањење производње је забиљежено код крушке за 35%, јабуке за 24%, мандарина за 21%, шљиве за 17%, маслине за 15%, ораха за 7%, смокве за 6% и брескве за 3%. На мању производњу утицали су и мањи принос воћа по стаблу код крушке за 34%, маслине за 25%, мандарине за 20%, шљиве за 13%, јабуке за 8%, ораха за 7%, смокве за 5% и брескве за 2%. Лимун је једина воћна врста код које је забиљежено повећање производње за 4% и приноса лимуна по стаблу за 3% у односу на претходну годину.

Табела 8. Производња и принос најзначајнијих воћних врста 2020-2021. година

Воћне врсте	2020		2021		Индекс 2021/2020	
	Производња (тона)	Принос (кг/стаблу)	Производња (тона)	Принос (кг/стаблу)	Производња (тона)	Принос (кг/стаблу)
Шљиве	159.197	13	131.574	11,1	83	87
Јабуке	109.071	14	82.591	13,3	76	92
Крушке	35.949	12	23.290	8,1	65	66
Брескве	6.412	10	6.221	9,8	97	98
Мандарине	79	15	63	12	79	80
Лимун	16	8	17	8	104	103
Смокве	1.005	12	939	11	94	95
Маслине	985	14	839	10	85	75
Ораси	4.664	8	4.340	7,5	93	93

Извор: Агенција за статистику БиХ

Према статистичким подацима Федералног завода за статистику БиХ о оствареним приносима воћа у 2021. години у Федерацији БиХ произведено је 42.009 тона јабуке,

34.154 тоне шљиве, 10.330 тона крушке, трешње 6.150 тона, брескве 5.657 тона, ораха 3.001 тону, вишње 2.594 тоне, смокве 892 тоне, маслина 837 тона, кајсија 468 тона, бадема 74 тоне, мандарина 58 тона и лимуна 15 тона. Остварена производња шљиве је мања за 28%, крушке за 26%, јабука за 22%, трешње за 16%, кајсија за 9%, бадема за 6%, вишње за 4%, док је производња ораха остала на истом нивоу као и претходне године. Пораст приноса јужног воћа у односу на претходну годину, је забиљежен једино код лимуна и то за 3%, док је пад укупног приноса јужног воћа забиљежен код мандарине за 20%, маслине за 6% и смокве за 3%.

Према статистичким подацима Републичког завода за статистику Републике Српске о производњи касних и раних усјева за Републику Српску, у 2021. години произведено је 46.541 тона јабуке, 15.861 тона шљиве, 540 тона трешње и вишње 469 тона.

Према достављеним подацима Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине остварена је производња 11.610 тона шљиве, јабуке 799 тона, вишње 610 тона, крушке 434 тоне, ораха 314 тона, трешње 285 тона, кајсије 33 тоне, брескве 26 тона, дуње 15 тона и кајсије 13 тона.

Грожђе – Произведено је укупно 42.012 тона грожђа, те је производња мања за 6% у односу на прошлу годину. На смањење производње грожђа утицало је смањење приноса грожђа по чокоту за 7% и што је број родних чокота остао исти као и претходне године.

Табела 9. Број родних чокота, производња и принос грожђа (2020-2021. година)

Година	Број родних чокота (хиљада)	Производња (тона)	kg по чокоту
2021	16.002	42.012	2,6
2020	16.043	44.695	2,8
Индекс 2021/2020	100	94	93

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупна производња грожђа у Федерацији БиХ износила је 40.623 тоне и мања је за 4% у односу на 2020. Смањење производње је резултирало мањим бројем родних чокота за 1% и мањим приносом грожђа од 2,9 kg по родном чокоту.

У Републици Српској остварена производња грожђа је износила 2.272 тоне и мања је у поређењу са претходном годином за 3%.

3. Сточарска производња и бројно стање стоке и перади

3.1. Производња, откуп и прерада млијека и производња млијечних производа

Укупна производња сировог млијека у 2021. години је износила 533.970 хиљада литара и остала је непромијењена у поређењу са претходном годином. У укупној производњи млијека доминира производња крављег млијека са учешћем од 98%, док је учешће овчијег и козјег млијека по 1%.

Табела 10. Производња сировог млијека у БиХ (хиљада литара)²

Категорија	2020	2021	Индекс 2021/2020
Кравље млијеко	525.340	522.781	100
Овчије млијеко	5.053	6.418	127
Козје млијеко	5.079	4.771	94
Укупно	535.471	533.970	100

Извор: Агенција за статистику БиХ

На основу података приказаних у табели 10 видљиво је да је производња крављег сировог свјежег млијека остала иста као и претходне године. Када је ријеч о производњи свјежег сировог овчијег млијека биљежи се повећање од 27%, док је производња козјег млијека мања за 6% у односу на претходну године.

У Федерацији БиХ, према подацима надлежних кантоналних министарстава, у 2021. години је произведено 237,5 милиона литара сировог крављег млијека и ниво произведеног млијека је био исти као и претходне године. Према статистичким подацима Федералног завода за статистику производња овчијег млијека је износила 11.290 хиљада литара и козјег млијека 4.500 хиљада литара. Производња козјег млијека је забиљежила пад од 3%, а овчијег млијека за 2% у односу на производњу из претходне године.

Према расположивим статистичким подацима о сточарској производњи за 2021. годину у Републици Српској је произведено 265 милиона литара сировог крављег млијека, те производња биљежи незнатан пад од 0,1% у поређењу са прошлогодишњом производњом.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је произведено 5.900 хиљада литара крављег млијека, 200 хиљада литара овчијег млијека и 30 хиљада литара козјег млијека.

Откуп млијека - Од укупне количине произведеног крављег млијека у 2021. години откупљено је 278.345 тона или 52%. Количина откупљеног свјежег сировог крављег млијека је незнатно већа од количине откупљеног млијека из претходне године за 3.779 тона или 1%. Откупљено млијеко садржи просјечно 3,9% млијечне масти и 3,4% протеина.

Табела 11. Откуп сировог крављег млијека (2020 -2021)

	2020	2021	Индекс 2021/2021
Откуп крављег млијека (тона)	274.566	278.345	101
Просјечан садржај масноће %	4,0	3,9	98
Просјечан садржај протеина	3,4	3,4	100

Извор: Агенција за статистику БиХ

У Федерацији Босне и Херцеговине у 2021. години количина укупно прикупљеног млијека (све врсте млијека- кравље, овчије и козје) износила је 183.821 тону и већа је за

² Основа за прикупљање података је анкета „Годишње истраживање фарми - сточна производња“. Анкета је спроведена на случајно одабраном репрезентативном узорку породичних пољопривредних газдинстава, а укључени су и сви пословни субјекти и дијелови пословних субјеката. Подаци који су приказани су другачијих вриједности него претходних година с обзиром да се подаци не прикупљају процјеном општинских процјенљивача већ на бази анкете.

3,7% у односу на 2020. годину. Количина прикупљеног крављег млијека је износила 183.145 тона и такође је већа за 3,9% у односу на претходну годину.

Током 2021. године мљекаре у Републици Српској су прикупиле укупно 93.218 тона сировог крављег млијека, што је за 13,8% мање у односу на количину млијека прикупљену током 2020. године. Од тога је 87.232 тоне млијека откупљено од пољопривредних газдинстава са подручја Републике Српске, што је за 4,1% мања количина у односу на 2020. годину. Просјечан садржај млијечне масти у млијеку прикупљеном током 2021. године износио је 3,88% што је за 2,1% већи садржај у односу на просјек из 2020. године. Истовремено је садржај протеина у прикупљеном млијеку износио у просјеку 3,32% што је за 1,8% више у односу на претходну годину.

Производња млијека и млијечних производа - Укупна производња конзумног млијека и млијечних производа у 2021. години је износила 229.302 тоне и мања је за 5% у поређењу са производњом из претходне године.

Табела 12. Производња конзумног млијека и осталих млијечних производа³ (2020-2021. година)

Производи	2020	2021	Индекс 2021/2021
Конзумно млијеко (тона)	151.283	144.284	95
Павлака (врхње)- (тона)	22.510	22.424	100
Ферментисани млијечни производи (тона)	57.031	52.016	91
Маслац и остали жуто-масни производи (тона)	1.603	2.009	125
Сир (тона)	7.804	8.569	110
Укупно	240.231	229.302	95

Извор: Агенција за статистику БиХ

Водећи производ мљекарске индустрије је углавном УХТ конзумно млијеко које чини око 63% укупне производње, затим на другом мјесту са учешћем од 23% су ферментисани млијечни производи, павлака је трећи рангирана производ са учешћем од 10%, сир има удио од 4%, док 1% производње чине маслац и остали жуто-масни производи. Млијечни производи који су забиљежили повећање производње у 2021. години су маслац и остали жуто-масни производи и то за 25% и сир за 10%, док је мања производња забиљежена у производњи ферментисаних производа за 9% и конзумног млијека за 5%. Једино је производња павлаке остала на истом нивоу производње од 22.424 тоне као и претходне године.

Мљекаре у Федерацији БиХ су током 2021. године произвеле 110.348 тона конзумног млијека, 29.143 тоне ферментисаних млијечних производа, 15.167 тона павлаке и врхња, сира (свих врста млијека) 4.709 тона, разних намаза 1.086 тона, кајмака 500 тона и маслаца 176 тона. У производњи свјежих млијечних производа повећање се биљежи у производњи павлаке за 7,9% и ферментисаних млијечних производа за 6,3%, док се смањење биљежи у производњи конзумног млијека за 7,6%. Од осталих производа, пораст се биљежи у производњи крављег сира за 18,6% и кајмака за 4,9%, док се пад биљежи у производњи маслаца за 27,9%.

³ Подаци о укупној производњи млијека и млијечних производа нису комплетирани те је укупно изражена вриједност умањена с обзиром да не укључује податке о производњи сурутке. У периоду израде овог извјештаја Агенција за статистику БиХ није објавила годишње саопштење о прикупљању млијека и производњи млијечних производа за 2021. годину које укључује податке о производњи сурутке.

У Републици Српској млекаре су произвеле 33.936 тона конзумног млијека, ферментисаних млијечних производа 22.873 тоне, павлаке 7.257 тона, крављег сира 3.860 тона и 249 тона маслаца и осталих жуто-масних намаза. У односу на 2020. годину, повећана је производња маслаца и осталих жуто-масних производа за 5,1%, као и крављег сира за 1,6%, док је истовремено забиљежено смањење производње конзумног млијека за 27,5%, павлаке за 2,0% и ферментисаних млијечних производа за 1,8%.

3.2.Клање стоке и нето производња меса

Нето производња свих категорија меса је у 2021. години износила 88.196 тона и мања је за 4% у односу на претходну годину. У току 2021. године смањен је број закланих говеда за 10% и перади за 3%, док је број закланих оваца повећан за 44% и свиња за 9% у односу на период 2020. године. Нето тежина закланих говеда је смањена за 15% и перади за 4%, док је нето тежина закланих оваца повећана за 44% и свиња за 10% у односу на исти период 2020. године.

Табела 13. Клање стоке и перади у клаоницама у БиХ

Категорије	2020		2021		Индекс 2021/2020	
	Број грла	Нето тежина (тона)	Број грла	Нето тежина (тона)	Број грла	Нето тежина (тона)
Телад и говеда до 1 године	19.125	2.724	19.050	2.527	100	93
Телад до 8 мјесеци	11.984	858	12.671	911	106	106
Јунице	1.265	341	1.043	281	82	82
Бикови	32.017	10.224	25.270	8.018	79	78
Краве	4.190	1.176	5.691	1.529	196	130
Говеда, укупно	56.597	14.465	51.054	12.355	90	85
Јагњад	57.902	875	84.682	1.281	146	146
Остале овце	2.225	51	1.847	51	83	100
Овце, укупно	60.127	926	86.529	1.332	144	144
Свиње, укупно	100.213	7.621	109.588	8.364	109	110
Товни пилићи	41.453	665.932	40.445	63.703	98	97
Остала перад	2.058	2.820	1.608	2.442	78	86
Перад, укупно у хиљадама	43.511	68.752	42.053	66.145	97	96

Извор: Агенција за статистику БиХ

Према статистичким подацима Федералног завода за статистику БиХ, нето произведена количина меса у клаоницама је износила 45.612 тона меса перади, 9.538 тона говедине, 1.549 тона свињетине и 1.149 тона овчијег меса. Нето тежина укупно закланих перади је мања за 9%, а код говеда за 3%, док је значајно повећање забиљежено код нето тежине укупно закланих оваца за 51% и свиња за 4% у односу на претходну годину. На значајно повећање нето тежине закланих оваца је утицало повећање броја закланих грла и то за 25.800 грла у поређењу са претходном годином када је број закланих оваца износио 50.230 грла.

Производња меса у Републици Српској за 2021. годину је износила 129,1 тону од чега свињског меса 77,9 тона, меса перади 28,3 тоне, 14,4 тоне говеђег меса и овчијег меса 8,5 тона. У односу на претходну годину, повећана је производња меса перади за 4%,

свињског меса за 3,2% и овчијег меса за 1%, док је производња говеђег меса забиљежила смањење од 10,6%.

Током 2021. године, у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, нето производња говеђег меса је износила 140 тона, свињског меса 44 тоне, перади 3 тоне и 0,6 тона овчијег меса.

3.3. Капацитети за производњу пилића

Инсталирани капацитети за производњу једнодневних пилића кока носиља и пилића за тов крећу се у распону од 1.000 до 500.000 па и више комада јаја. У суштини, у Босни и Херцеговини се инсталирани капацитети валионица највећим дијелом користе за производњу пилића за тов. Према статистичким подацима за 2021. годину број инкубаторских станица је мањи за 2. Капацитет за лежење/ваљење јаја која се истовремено стављају у инкубатор у 2021. години је износио 5.761 хиљаду комада и већи је за 28% у поређењу са претходном годином.

Табела 14. Укупан капацитет и начин коришћења инкубаторских станица, 2020-2021. година

Категорија величине (капацитет)	2020				2021			
	Број	Капацитет, хиљада комада	Коришћење, хиљада комада		Број	Капацитет, хиљада комада	Коришћење, хиљада комада	
			за носиље	за месо			за носиље	за месо
1.000 – 10.000	3	25	-	51	4	25	-	5.200
10.001 – 20.000	2	38	-	200	2	163	41	294
20.001 – 50.000	1	38	е	371	0	180	0	4.438
50.001 – 100.000	7	488	-	3.212	4	469	56	2.239
100.001 – 200.000	2	366	446	1.306	2	783	436	8.923
200.001 – 500.000	3	1.177	1.561	15.336	0	1.037	1.779	6.040
500.001 и више	3	2.364		32.237	7	3.104	1.866	30.545
Укупно/Тотал	21	4.406	2.007	52.713	19	5.761	4.178	57.679

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупан број јаја стављених у инкубаторе намијењених за производњу једнодневних пилића кока носиља у 2021. години је био мањи за 5%, док је број јаја стављених у инкубаторе намијењених за производњу једнодневних пилића за тов био већи за 9,4% у односу на претходну годину.

3.4. Производња јаја, меда и вуне

Од осталих сточарских производа значајни су производња јаја, вуне и меда. Производња вуне у 2021. години износила је 1.876 тона што је више за 2% у односу на прошлу годину, јаја 548.827 хиљада комада и незнатно је мања и то 1% у поређењу са претходном годином. Најзначајније смањење производње се биљежи код производње меда и то за 26% у поређењу са производњом из претходне године када је иста износила 2.542 тоне.

Табела 15. Производња јаја, меда и вуне у БиХ⁴

Производи	2020	2021	Индекс 2021/2020
Јаја (000 комада)	592.203	584.827	99
Мед (тона)	2.542	1.876	74
Вуна (тона)	1.130	1.147	102

Извор: Агенција за статистику БиХ

У оквиру сточне производње, у Федерацији БиХ током 2021. године произведено је 312.108 хиљада комада јаја, 1.348 тона меда и 706 тона непране вуне те је забиљежен пад у производњи меда за 7,4%, непране вуне за 7% и јаја свега 1%.

Према расположивим подацима о сточарској производњи у Републици Српској је произведено 389.600 хиљада комада јаја те је производња била већа за 3%. Што се тиче меда произведено је 621 тону што је мање за 34% у односу на производњу из претходне године.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је произведено 6.800 хиљада комада јаја, 250 тона меда и 8 тона вуне.

3.5. Бројно стање стоке и перади

Према статистичким подацима о бројном стању стоке за 2021. годину укупан број коза је смањен за 17%, кошница за 15% и говеда за 2%, док је број перади повећан за 19%, свиња за 2% и оваца за 1% у односу на исти период 2020. године. У истом периоду укупан број коња је остао на истом нивоу.

Када је ријеч о бројном стању расплодне стоке, у поређењу са претходном годином, забиљежено је повећање бројног стања код крмача и приплодних назимица за 30%, оваца за приплод за 9% те крава и стеоних јуница за 5%. Такође, повећање бројног стања за 3% је забиљежено код кока носилца у поређењу са бројним стањем из претходне године.

Табела 16. Бројно стање стоке, перади и кошница у БиХ

Категорија	Укупно		Индекс 2021/2020
	2020	2021	
Говеда (хиљада грла)	345	339	98
Крава и стеоне јунице (хиљада грла)	197	207	105
Овце (хиљада грла)	1.015	1.029	101
Овце за приплод (хиљада грла)	665	726	109
Свиње (хиљада грла)	547	556	130
Крмаче и приплодне назимице (хиљада грла)	74	96	130
Коњи	4	4	100
Перад, хиљада комада	10.077	11.955	119
Коке носилце (хиљада комада)	2.995	2.908	97
Козе	58	48	83
Кошнице пчела (хиљада комада)	310	263	85

Извор: Агенција за статистику БиХ

⁴ Основа за прикупљање података је анкета „Годишње истраживање фарми - сточна производња“. Анкета је спроведена на случајно одабраном репрезентативном узорку породичних пољопривредних газдинстава, а укључени су и сви пословни субјекти и дијелови пословних субјеката. Подаци прикупљени кроз анкету, након екстраполације чине основу за праћење статистике пољопривреде у Босни и Херцеговини.

Према прикупљеним и обрађеним статистичким подацима о бројном стању стоке и перади у Федерацији БиХ у 2021. години је забиљежено говеда 190.719 грла, оваца 497.590 грла, 78.647 грла свиња, 41.190 грла коза, 4.004 грла коња и 12.107 хиљада комада перади. Поређењем бројног стања стоке и перади 2021. године са резултатима за 2020, пораст бројног стања се биљежи код перади за 11,4%, док је смањење бројног стања забиљежено код коња за 6,7%, свиња за 3,7%, коза за 3,1%, говеда за 2,4% и оваца за 2,1%. Укупан број кошница пчела је износио 240.906 комада и мањи је за 5,2%.

У Републици Српској, са стањем на дан 1. децембра 2021. године, укупан број оваца је износио 559.300 грла, свиња 490.600 грла, перади 4.284,2 хиљаде комада, говеда 185.800 грла и коза 25.500 грла. У односу на стање истог дана 2020. године, укупан број перади већи је за 5,0%, док је укупан број свиња мањи за 20,8%, коза за 13,4%, оваца за 5,4% и говеда за 0,3%.

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине бројно стање говеда и перади у 2021. години је било како слиједи 230.150 комада перади, 13.100 грла оваца, 12.100 комада кошница пчела, 10.200 грла говеда, свиња 9.445 грла, коза 1.050 грла и 104 грла коња.

4. Узгој и производња конзумне рибе

Према статистичким подацима за 2021. годину површина пастрмских рибњака у експлоатацији у БиХ износила је 93.389 m² и мања је за 3% у поређењу са укупном површином из претходне године. Што се тиче шаранских рибњака површине су остале непромијењене, односно задржале су се на 2.043 хектара као и претходне године. Површине за кавезе за експлоатацију рибе су незнатно повећане и то око 2% у односу на претходну годину.

Табела 17. Структура објеката у експлоатацији

	2020	2021	Индекси 2021/2020
Пастрмски рибњаци (m ²)	97.408	93.389	96
Шарански рибњаци (ha)	2.042	2.043,2	100
Кавези (m ³)	88.200	89.550	102

Извор: Агенција за статистику БиХ

Укупна производња пастрмке у БиХ у току 2021. године је износила 3.306 тона и свега 1% је већа у односу на претходну годину. Количина произведеног шарана је износила 356 тона и мања је за 47 тона или 12% него претходне године. Значајано повећање у производњи биљеже остале слатководне рибе с обзиром да је произведено 20 тона или 62% више него претходне године.

Табела 18. Производња конзумне рибе и шкољкаша у БиХ, 2021-2020. година

	2020	2021	Индекси 2021/2020
Пастрмка	3.277	3.306	101
Шаран	403	356,2	88
Остала слатководна риба	13	20,4	162
Морска риба	3	3	3
Шкољкаши	-	-	-

Извор: Агенција за статистику БиХ

У Федерацији БиХ се током 2021. године производња у области аквакултуре се значајно опоравила и скоро у свим сегментима аквакултуре дошло је до повећања обима

производње. У производњи конзумне рибе дошло је до повећања од 32% у односу на 2020. годину (укупно 2.640 t). То се посебно односи на производњу конзумне калифорнијске пастрмке, чија је производња увећана за око 600 тона (укупно 2.350 тона) у односу на претходну годину. У прошлој години регистрована је и производња конзумне поточне златовчице од 30 тона, што је за око 50% више у односу на период (2016-2019). Производња конзумне поточне пастрмке у 2021. години већа је за 60% у односу на претходну годину и износи 80 тона.

У производњи млађи пастрмке за потребе порибљавања отворених вода у 2021. години остварена је значајно мања производња у односу на претходни период. Укупно је произведено око 3 милиона јединки млађи пастрмке, од чега највећи удио (око 80%) заузима млађ поточне пастрмке (око 2,5 милиона), а мањим дијелом млађ мекоусне пастрмке (300.000), главатице (300.000) и младице (300.000).

Табела 19. Производња у аквакултури по кантонима у Федерацији БиХ у 2020-2021. година

Кантони	2020			2021		
	Слатководна риба (тона)	Морска риба (тона)	Рибогојилишт а	Слатковод на риба (тона)	Морска риба (тона)	Рибогојилишт а
УСК	432	0	2	428	0	2
БПК	0	0	0	8	0	1
СБК	150	0	6	224	0	7
ХНК	937	131	10	1.228	135	11
ЗХК	317	0	1	350	0	1
СК	38	0	1	35	0	1
Укупно	1.874	131	20	2.273	135	23

Извор: Надлежна кантонална министарства

Производња морске рибе и других акватичних организама, односно шкољки дагње и каменице, у 2021. години скоро је достигла производњу из периода од прије пандемије (2016-2019). Укупна производња у марикултури у 2021. години износи 195 тона: 180 тона морске рибе (орада и лубин), 10 t дагње и 5 t каменице или остриге. Производња конзумне ораде и лубина у овој је години достигла вриједност од по 90 тона, што је за око 50% односно 30% више у односу на 2020. годину. У овој години дошло је до значајног повећања производње морских шкољки, чија производња није била регистрована у 2020. години.

Табела 20. Производња конзумне рибе у Републици Српској (у тонама)

	2020	2021	Индекс 2021/2020
Шаран	359	330	92
Пастрмка	1.526	1.604	105
Остала риба	7	9	145
Укупно	1.892	1.943	103

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Према статистичким подацима о аквакултури у Републици Српској, производња конзумне рибе у рибњацима у 2021. години износила 1.943 тоне и већа је од остварене производње из претходне године за 3%. Производња остале конзумне рибе износила је 9 тона и забиљежила је значајније повећање производње и то за 45%, шарана је мања за 8%, док је производња пастрмке већа за 5% у поређењу са прошлом годином. Производња шарана чини 17% од укупно произведене рибе, производња пастрмке 87%, а производња остале рибе чини 1% од укупно произведене рибе.

5. ПОДРШКЕ ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ

Током 2021. године, подршка пољопривреди и руралном развоју у БиХ је имплементирана по већ устаљеним механизмима који су на снази посљедњих година. Као и до сада, сваки од нивоа власти подршку је имплементирао у складу са властитом законском регулативом. С тим у вези је пољопривредни сектор подржан из буџета укупно 13 влада, те у складу са 13 регулаторних оквира. У овом поглављу је представљен један „збирни оквир“, односно информисање о „укупној подршци“ пољопривреди и руралном развоју у БиХ. Такође, представљен је регулаторни оквир за имплементацију пољопривредне подршке по ентитетима, а затим и финансијска и структурална анализа укупно имплементираних подршке у БиХ. С обзиром на чињеницу да је пољопривреда у БиХ током протекле године подржана и средствима једног од ЕУ пројеката, представљене су и релевантне информације о ЕУ4Agri пројекту. Како је од јануара 2021. године на снази нова финансијска перспектива за претприступну помоћ ЕУ, на крају су представљене и актуелности везане за Инструмент претприступне помоћи ЕУ (2021 – 2027) IPA III.

5.1.Регулаторни оквир за имплементацију подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ⁵

Федерација Босне и Херцеговине: Током 2021. године, подршка пољопривреди и руралном развоју у Федерацији БиХ имплементирана је на основу „Програма новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2021. годину⁶“ и *Правилника* за сваки од модела подршке. У марту 2021. године, Влада Федерације БиХ је усвојила Програм новчаних подршки за 2021. годину⁷, са критеријумима расподеле. Према наведеном Програму, укупна вриједност подршке планирана за 2021. годину износила је 87.000.000,00 КМ, од чега је 11.207.224,45 КМ планирано за биљну производњу, 59.095.539,03 КМ за анималну, затим 14.263.423,60 КМ за рурални развој и 2.133.813,02 КМ за остале врсте подршке. Планирани буџет за 2021. годину је на нивоу прошлогодишњег, разлика је једино у структури истог. Наиме, главна разлика у структури буџета се односи на смањење средстава планираних за остале врсте подршке. У односу на 2020. годину, планирано је 71,78% мање средстава за овај вид подршке. Рурални развој и животињска производња су забиљежили благи пораст планиране подршке, 11,35%, односно 6,3%. Све остало везано за структуру буџета намијењеног за подршку пољопривреди и руралном развоју у Федерацији БиХ (структура мјера подршке), као и начин имплементације истог је остао мање-више непромијењен у односу на 2020. годину. Што се тиче новина везаних за регулаторни оквир, током 2021. године усвојена су два нова правилника:

- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подршки по моделу осталих врста подршки („Службене новине Федерације БиХ“, број 71/21); и
- Правилник о условима и начину остваривања новчане подршке по моделу руралног развоја („Службене новине Федерације БиХ“, број 55/21).

У октобру 2021. године, урађен је и Преднацрт закона о измјенама и допунама закона о пољопривредном земљишту. Такође, с циљем усклађивања са *Стратегијом пољопривреде и руралног развоја Федерације Босне и Херцеговине 2021-2027. године*, која

⁵У Извјештају је представљен регулаторни оквир за ентитете и Брчко дистрикт БиХ, без кантона.

⁶Програм новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју за 2021. годину („Службене новине ФБиХ“, 23/21)

⁷Измјена I („Службене новине ФБиХ“, 61/21) 04.08.2021. године и Измјена II („Службене новине ФБиХ“, 105/21) 29.12.2021. године

је у процесу израде, пролонгирано је важење *Средњорочне стратегије развоја пољопривредног сектора у ФБиХ 2015-2020. године*⁸.

Влада ФБиХ је у октобру донијела Одлуку о усвајању *Кредитно-гарантног програма за пољопривреду и прехранбену индустрију*⁹, како би помогла обртима и предузећима из области пољопривредне и прехранбене индустрије. Основни циљ Програма је да се у условима отежаног пословања услијед пандемије COVID-19 обезбиједи подршка обртима, предузећима из области пољопривреде и прехранбене индустрије и пољопривредним задругама.

Подршка је усмјерена на одржавање текуће ликвидности те постојећег степена запослености, као и на креирање нових радних мјеста. Укупан износ гаранција које се могу издати у оквиру овог Програма су 100 милиона КМ.

Република Српска: Током 2021. године, подршка пољопривреди и руралном развоју у Републици Српској је имплементирана на основу „Плана коришћења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села¹⁰“ и „Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села“. Правилник о реализацији подршке у 2021. години усвојен је у фебруару 2021. године („Службени гласник Републике Српске“, број 8/21). Анализом истог, евидентно је да није било значајнијих измјена у погледу мјера подршке које су планиране, те механизма имплементације исте у поређењу са оним из 2020. године. Према Плану коришћења средстава, за подршку пољопривреди и руралном развоју током 2021. године, планиран је износ у висини од 75 милиона КМ, што представља исти износ који је планиран 2020. године.

Структура буџета је била иста као и ранијих година и подијељена је како слиједи:

- подршка текућој производњи 53.800.000 КМ;
- подршка дугорочном развоју 15.200.000 КМ; и
- системске мјере подршке 6.000.000 КМ.

Када говоримо о новинама у регулаторном оквиру, у протеклој години у Републици Српској се доста радило на изради стратешких и законских прописа. У јуну је урађен прво нацрт, а у септембру и приједлог *Стратегије развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027. године*.

Такође, на пољу израде законских прописа урађено је слједеће:

- Нацрт закона о измјенама и допунама закона о пчеларству (новембар);
- Приједлог закона о измјени закона о сјемени пољопривредног биља (јули); и
- Приједлог закона о измјени и допуни закона о сточарству (април).

Брчко дистрикт Босне и Херцеговине: Као и претходних година, током 2021. године, подршка пољопривреди и руралном развоју је реализована у складу са „Правилником о начину и условима за подстицај пољопривредној производњи за 2021. годину“. Наведени Правилник, Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине је усвојила у јулу 2021. године на 21. редовној сједници. Што се тиче новина у процесу имплементације подршке, забиљжене су оне које се односе на рокове за подношење захтјева за подршку. Наиме, према новом Правилнику, корисник може да поднесе захтјев за подршку већ од 01. 01. текуће године, па све до датума утврђеног у посебним критеријумима за сваку од мјера

⁸ Влада ФБиХ је на 255. сједници одржаној 11.02.2021. године у Мостару донијела Закључак о продужењу Стратегије за још једну годину, односно до краја 2021. године.

⁹ На сједници одржаној 21.10.2021. године у Мостару, Влада ФБиХ је усвојила Кредитно-гарантни програм за пољопривреду и прехранбену индустрију.

¹⁰ Службени гласник Републике Српске број 11/21.

подршке. За мјере за које није утврђен крајњи датум подношења захтјева, тај датум је 30.09. текуће године. Забиљежене су значајне новине везане за максималан износ подстицаја које су корисници могли остварити. За разлику од 2020. године, током 2021. године, подстицаји који су били одобрени до истека крајњег рока за подношење захтјева су исплаћивани у 100% износу¹¹. Дефинисани су „загарантовани“ износи подршке за физичка и правна лица. Уколико је корисник потраживао износ до дефинисаног износа, подстицаји су исплаћивани у 100% износу, а уколико је тражени износ премашивао дефинисани износ, кориснику је исплаћиван тај дефинисани износ (загарантовани). Након што се обрачунају средства која су загарантована за исплату, односно средстава корисницима која су одобрена до истека рока за подношење захтјева, остатак средстава се распоређивао по принципу као и 2020. године. Што се тиче финансијског оквира за реализацију подршке пољопривреди и руралном развоју, у буџету Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине за ову намјену је планирано 10.000.000 КМ. С циљем унапређења сектора пољопривреде Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине је у јуну донијела Одлуку о усвајању Програма о пласирању новчаних средстава кроз кредитне линије. У вези са наведеним расписан је и Јавни позив за склапање уговора о финансијским услугама. Предмет јавног позива је пласирање новчаних средстава у укупном износу од 1.954.262,73 КМ путем кредитних линија у складу са већ наведеним циљем. Током 2021. године и у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине се радило на регулаторном оквиру, урађена је Измјена закона о подстицају у пољопривредној производњи („Службени гласник БД БиХ“, број 4/21), те је у новембру урађен Нацрт закона о пчеларству Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

5.2. Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у Босни и Херцеговини

Укупна издвајања за пољопривреду и рурални развој у БиХ представљају збир свих издвајања са нивоа ентитета Федерације БиХ и Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и десет кантона у Федерацији БиХ. У протеклој 2021. години, сублимацијом свих новчаних подршки за пољопривреду и рурални развој у БиХ је укупно издвојено 222,8 милиона КМ. Увидом у табелу 22, у којој су представљена издвајања за период 2015-2021. године, може се видјети да континуирано постоји раст издвајања за подршке, с тим да је износ издвојен у 2021. години највећи у посматраном периоду. У односу на 2020. годину, буџет је био већи за око 8%.

Табела 22. Пољопривредни буџети у БиХ (2015-2021) (000 КМ)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Брчко дистрикт БиХ	7,759	9,541	11,832	12,764	13,950	17,556	15,943
Федерација БиХ	82,416	86,394	92,172	89,374	88,997	114,017	118,831
Република Српска	35,745	60,006	59,999	70,999	70,647	74,430	88,036
Укупно БиХ	125,921	155,942	164,005	173,138	173,595	206,003	222,810

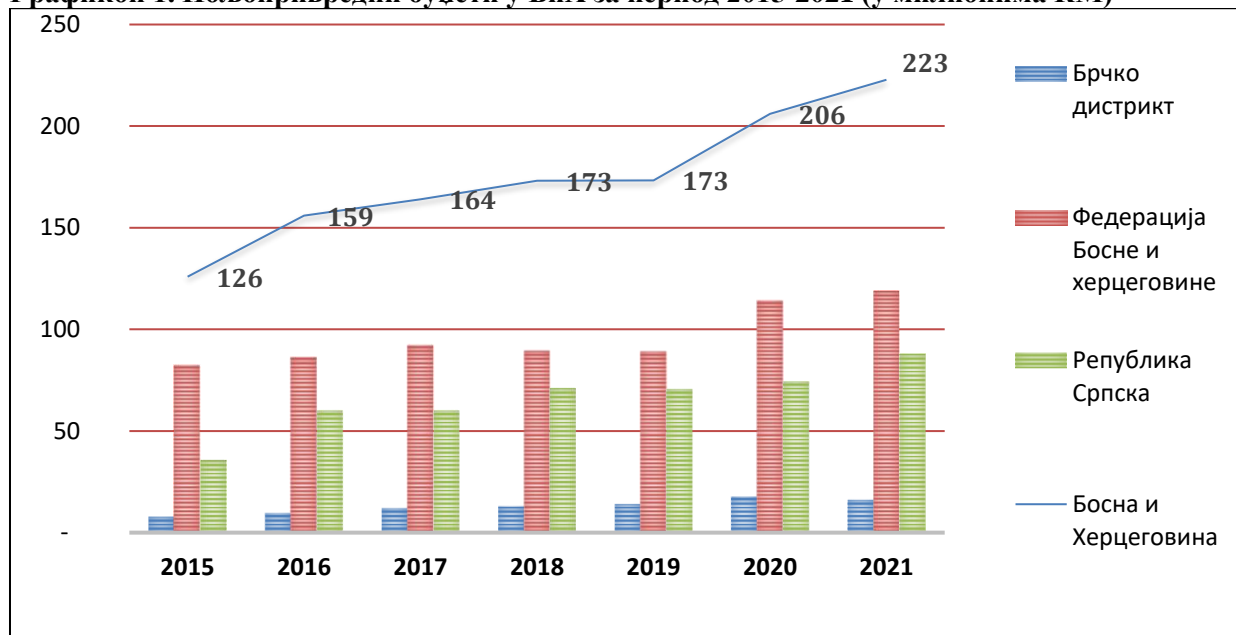
Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

У Графикону 1, представљена је структура учешћа Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у укупном буџету за пољопривреду и рурални

¹¹У 2020. години је исплаћивано 80% од износа који је био дефинисан Правилником.

развој у БиХ. На првом мјесту по издвајањима за пољопривреду и рурални развој у БиХ налази се Федерација Босне и Херцеговине. У 2021. години је Федерација БиХ (заједно са кантонима) за пољопривреду и рурални развој издвојила 118,8 милиона КМ односно 53,3% од укупног реализованог пољопривредног буџета. У прошлој години је издвојено око 4,8 милиона КМ више у односу на 2020. годину или процентуално изражено око 4%. Према висини средстава исплаћиваних за подршку пољопривреди и руралном развоју у БиХ на другом мјесту је константно Република Српска. У Републици Српској је у 2021. години за пољопривреду и рурални развој издвојено 88 милиона КМ, односно 39,5% од укупног буџета. И у Републици Српској је примјетан раст издвојених средстава у односу на претходне године. У односу на 2020. годину, у прошлој години је издвојено 13 милиона КМ више, односно процентуално изражено око 18%.

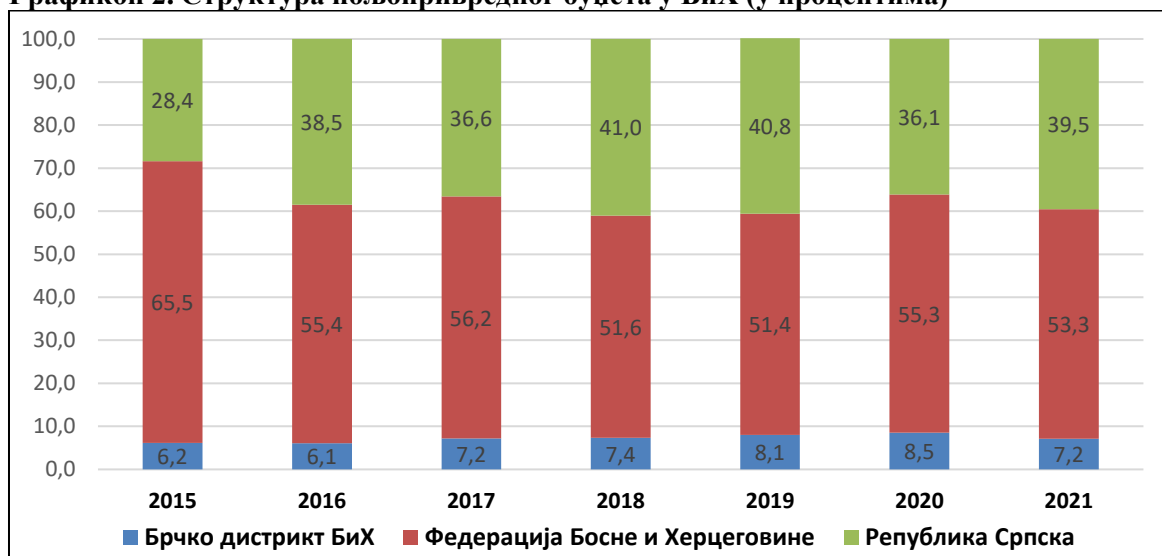
Графикон 1. Пољопривредни буџети у БиХ за период 2015-2021 (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је у 2021. године за пољопривреду и рурални развој издвојено 15,9 милиона КМ. У односу на Федерацију БиХ и Републику Српску које биљеже повећано издвајање, у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине је у 2021. години издвојено мање у односу на годину раније и то око 1,6 милиона КМ. Процентуални приказ структуре подршке пољопривреди и руралном развоју у БиХ током 2021. године је представљен Графиконом 2.

Графикон 2. Структура пољопривредног буџета у БиХ (у процентима)

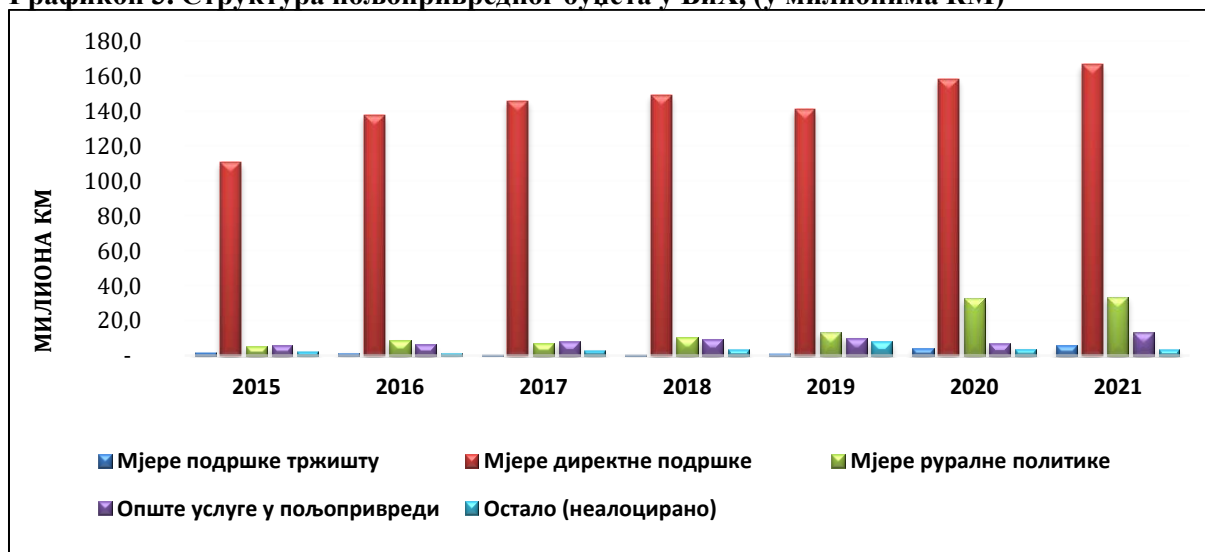

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.3. Анализа структуре буџетске подршке по групама мјера

Када је у питању структура буџетске подршке по групама мјера у 2021. години, није било значајнијих одступања у односу на 2020. годину. У складу са класификацијом новчаних подршки у пољопривреди и руралном развоју, на првом мјесту по висини издвојених средстава у 2021. години се налазе мјере директних подршки. На другом мјесту се налазе мјере руралног развоја, док су на трећем мјесту опште услуге у пољопривреди. Четврто мјесто по висини издвојених средстава припада мјерама подршке тржишту, док је на задњем мјесту неалоцирано (остало).

Графикон 3. Структура пољопривредног буџета у БиХ, (у милионима КМ)

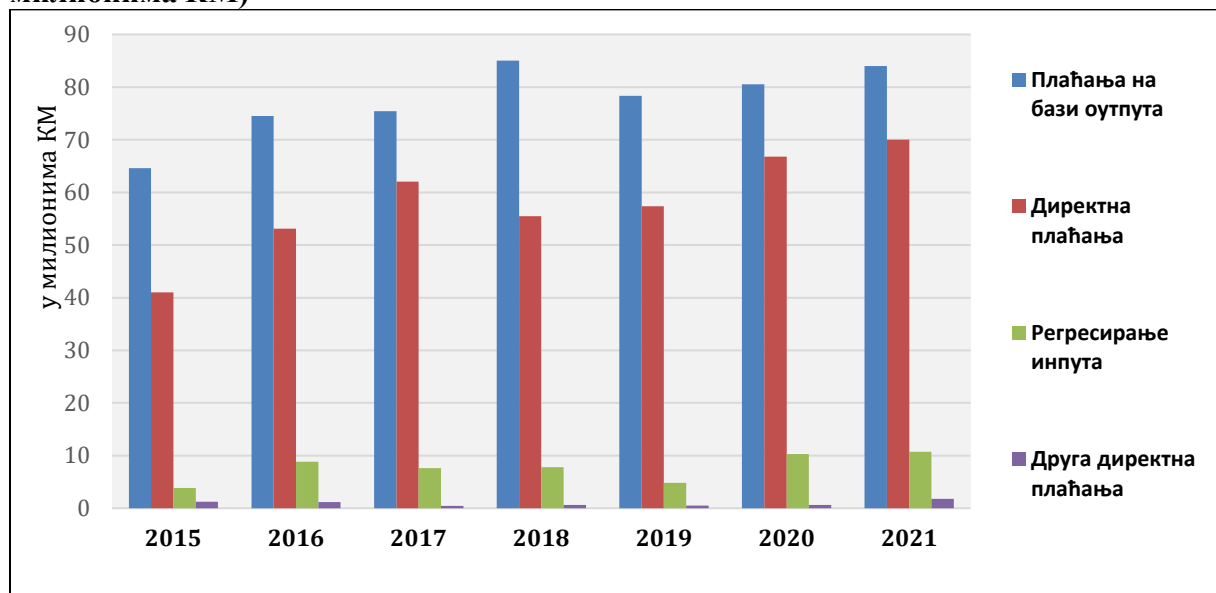

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.3.1. Мјере директне подршке произвођачима/производњама

Мјере директне подршке произвођачима представљају мјере за које се издваја највећи дио пољопривредног буџета у Босни и Херцеговини. У 2021. години на рачун мјера директних подршки издвојено је 166,5 милиона КМ што у процентима износи око 74,7% укупног буџета издвојеног у претходној години. У односу на годину раније, у 2021. години је за мјере директних подршки издвојено око 8 милиона КМ.

Графикон 4. Мјере директне подршке производњи у БиХ – структура, (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко Дистрикта БиХ

Мјере директних подршки се класификују на четири групе мјера: плаћања на бази оутпута, директна плаћања, регресирање инпута и друга директна плаћања. Као што се може видјети у Графикону 4, мјере плаћања на бази оутпута се у оквиру мјера директних подршки налазе на првом мјесту по висини издвојених средстава. За исте је у 2021. години издвојено 84 милиона КМ, а гледајући у односу на укупни буџет, само за ове мјере је издвојено око 37%. Производ за који се највише издваја у оквиру плаћања на бази оутпута јесте кравље млијеко за које је издвојено скоро 73 милиона КМ. На другом мјесту су директна плаћања за које је у 2021. години издвојено око 70 милиона КМ, односно 31,4% укупног буџета за пољопривреду.

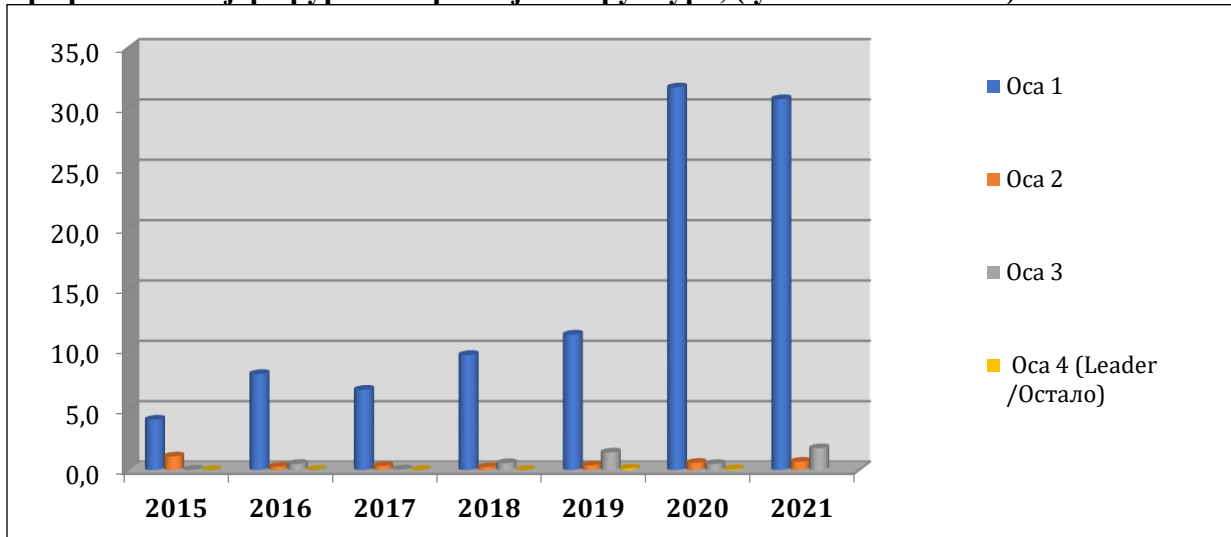
У оквиру мјера директних подршки на трећем мјесту по издвојеним средствима налазе се мјере плаћања за регресирање инпута, за које је издвојено 10,7 милиона КМ, односно 4,8% укупног буџета. На посљедњем мјесту у оквиру ове групе мјера налазе се друга директна плаћања, са укупно издвојеним средствима у износу од око 1,8 милиона КМ.

5.3.2. Мјере руралног развоја

За мјере руралног развоја у 2021. години утрошено је 33,5 милиона КМ. Већ је наведено да су ове мјере на другом мјесту по висини издвојених средстава, те су у укупном буџету

учествовале са око 15,1%. Графиконом 5, представљена је структура подршке руралном развоју у периоду 2015-2021. године. Као што се може видјети, највећи дио средстава исплаћен је за Осу 1. У оквиру ове Осе, највише средстава је исплаћено на име набавке механизације и опреме и за изградњу шталских објеката.

Графикон 5. Мјере руралног развоја – структура, (у милионима КМ)

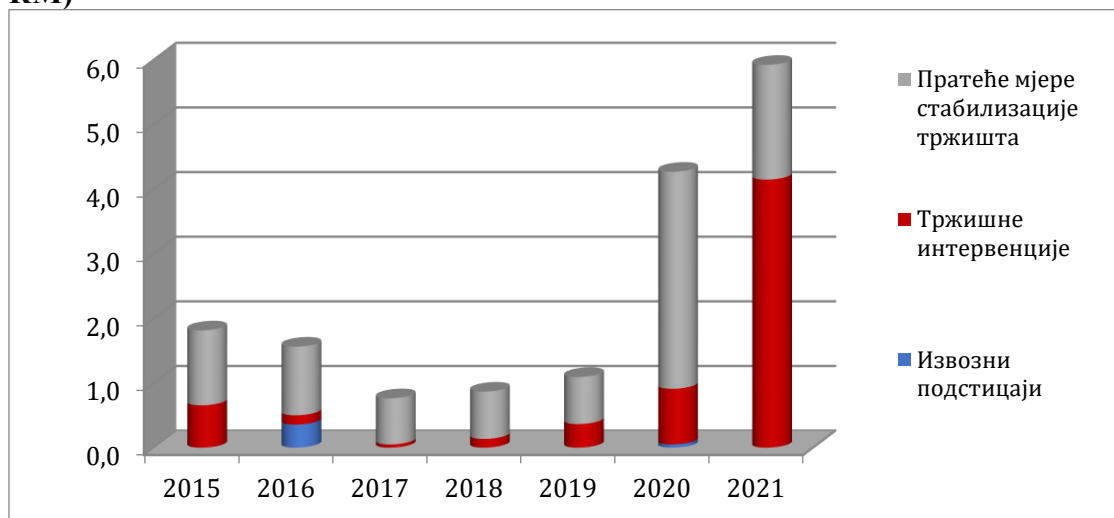
Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Износ који је утрошен на Осу 1 чини 13,8% укупног пољопривредног буџета у 2021. години. На другом мјесту по висини издвојених средстава су мјере из Осе 3, за које је издвојено 1,8 милиона КМ, односно 0,8% укупног пољопривредног буџета. Најнижа издвајања биљеже мјере које припадају Оси 2 и Оси 4. За мјере у оквиру Осе 2 је издвојено свега 686 хиљада КМ, док је за мјере из Осе 4 издвојено 350 хиљада КМ.

5.3.3. Мјере тржишно-цјеновне политике

Главни циљ мјера тржишно-цјеновне политике јесте да се истим обезбиједи стабилност домаћег тржишта пољопривредних производа, те самим тиме јача конкурентност домаће пољопривредне производње. Нажалост, у Босни и Херцеговини још увијек не постоје системска рјешења која би омогућила да имамо стабилно тржиште пољопривредних производа. Издвајања за ове мјере су у просјеку доста ниска, иако је у посљедње двије године дошло до одређених повећања. У 2021. години је на име мјера тржишно-цјеновне политике издвојено 5,9 милиона КМ, односно око 2,7% укупног пољопривредног буџета. У посматраном периоду (2015-2021) ово је највећи износ издвојен за ову групу мјера.

Графикон 6. Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ – структура (у милионима КМ)

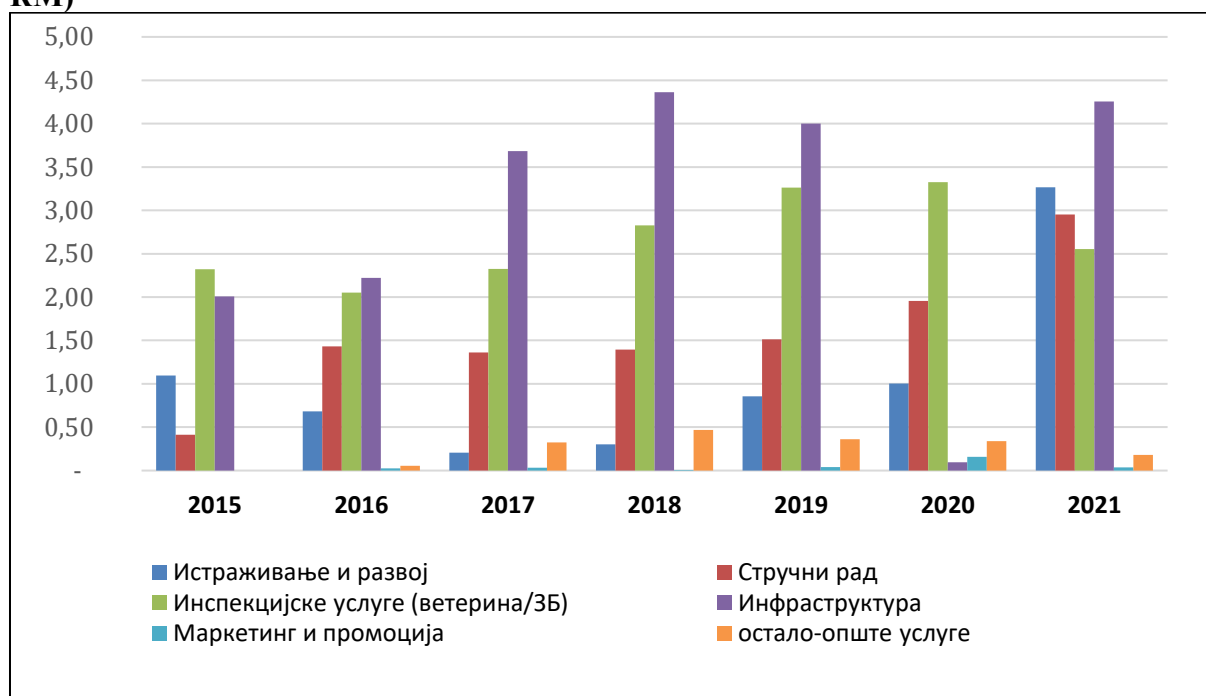
Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

У ову групу мјера спадају извозни подстицаји, тржишне интервенције и пратеће мјере стабилизације тржишта. У протеклој години, на првом мјесту по висини издвојених средстава унутар ове групе мјера су тржишне интервенције, за које је издвојено око 4,1 милион КМ, односно 1,9% укупног пољопривредног буџета. Ако погледамо процентуално учешће тржишних интервенција у оквиру мјера тржишно-цјеновне политике, видимо да је за исте издвојено 70%. Такође, у Графикону 6 се може видјети да је у односу на 2020. годину као и на претходне године, 2021. године убједљиво највећи износ издвојен за тржишне интервенције. На другом мјесту по висини издвојених средстава налазе се пратеће мјере стабилизације тржишта, за које је у прошлој години издвојено око 1,8 милиона КМ, односно око 0,8% од укупног буџета. За извозне подстицаје у 2021. години није било новчаних издвајања.

5.3.4. Мјере општих услуга у пољопривреди

Мјере општих услуга у пољопривреди у БиХ су током 2021. године подржане са 13,2 милиона КМ, што представља 5,9% укупно реализованог пољопривредног буџета. У прошлој години је издвојено око 92% више средстава за ову групу мјера у односу на годину раније. Према висини издвојених средстава у оквиру општих услуга на првом мјесту се налази мјера улагања у инфраструктуру. За инфраструктуру је у прошлој години издвојено 4,2 милиона КМ, односно 1,9% укупног буџета, што је значајно већи износ од оног који је издвојен за исту ову мјеру годину раније. Сљедећа група мјера по висини издвојених средстава јесу мјере истраживање и развој, за које је издвојено 3,3 милиона КМ, а што процентуално износи око 1,5% укупног пољопривредног буџета. Сљедеће по висини издвојених средстава јесу мјере подршке за стручни рад за које је издвојено 2,9 милиона КМ односно 1,3% укупног буџета за пољопривреду. На четвртном мјесту се налазе инспекцијске услуге са издвојених 2,5 милиона КМ. Мјере остале опште услуге и маркетинг и промоција су у прошлој години подстицани са врло малим износима.

Графикон 7. Мјере општих услуга у пољопривреди у БиХ - структура, (у милионима КМ)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.3.5. Неалоцирано (остало)

Групу неалоцирано чине подршке у пољопривреди и руралном развоју које се према класификацији не могу сврстати ни у једну другу групу мјера. Износ средстава који се није могао нигдје друго класификовати у 2021. години је износио 3,5 милиона КМ односно око 1,6% од укупног пољопривредног буџета што представља смањење у односу на годину раније када је група мјера неалоцирано учествовала са 1,8 у укупном пољопривредном буџету.

Графикон 8. Нелоцирано (остало), (у милионима КМ)

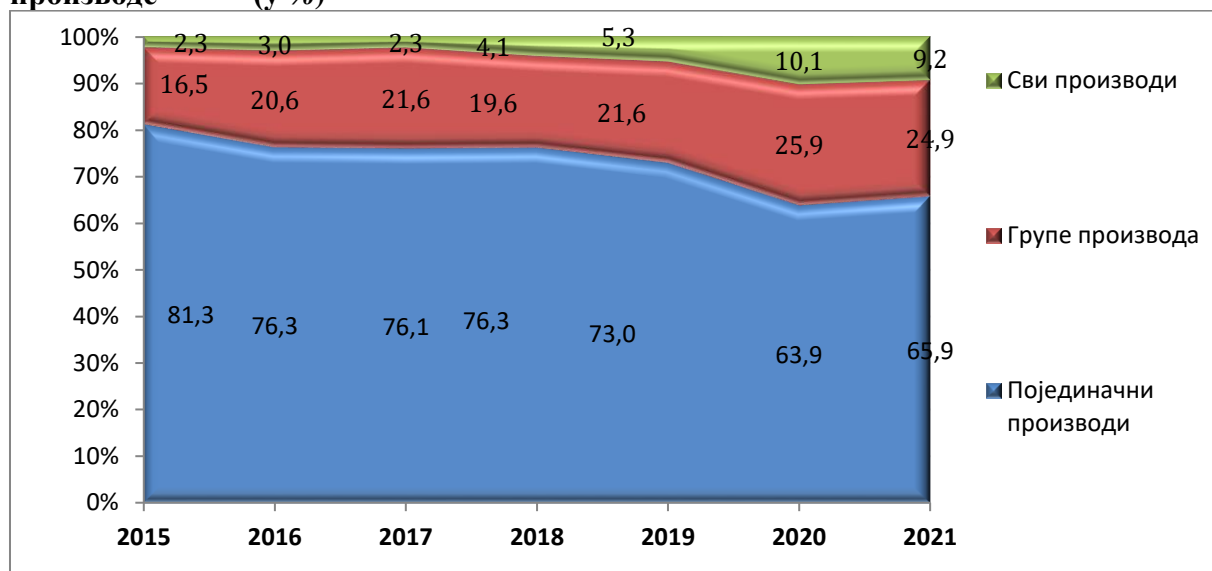

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.4. Структура подршке по производима/производњама

Из Графикана 9, у којем је представљена структура подршке по производима/производњама, може се видјети да је и током 2021. године највећи износ подршке утрошен на подршку појединачним производима. За овај вид подршке у протеклој години издвојено је нешто више од 128,5 милиона КМ, или 66% укупног пољопривредног буџета.

Графикон 9. Структура трансфера према везаности за производ/групу или све производе (у %)

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

Подршке за групу производа се налазе на другом мјесту, те је за исте у 2021. години утрошено око 48,6 милиона КМ, односно око 25% укупног пољопривредног буџета. Група мјера подршке које се односе на подршку свим производима је према висини издвојених средстава на трећем мјесту. За ову групу мјера је утрошено скоро 18 милиона КМ, односно 9,2% укупног пољопривредног буџета.

Структура подршке по производима/групама производа је представљена у Табели 23. Евидентно је да је и током 2021. године кравље млијеко добило највећи износ подршке и то 43,7%, у односу на све остале производе/групе производа. Поред млијека значајније је подржана производња говеђег меса која партиципира у проценту од 5,74%, те свињског меса 4,58%. Остали појединачни производи су испод 4% учешћа.

Табела 23. Дистрибуција подршки по производима/групама производа (%)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Млијеко (кравље)	55,86	49,18	50,36	51,25	45,48	40,84	43,70
Млијеко (овчије и козје)	0,20	0,14	0,23	0,24	0,32	0,35	0,35
Говеђе месо	5,23	7,41	6,51	6,65	6,37	4,15	5,74
Свињско месо	3,14	3,42	3,45	4,52	5,23	2,26	4,58
Овчије месо	0,11	0,14	0,00	0,27	-	0,10	0,00
Пилеће месо	1,85	1,80	1,53	1,61	1,94	1,47	3,25
Јаја	0,54	0,32	0,32	0,41	0,42	0,44	0,42

Мед	0.67	0.84	1.09	1.31	1.59	4,03	2,08
Риба	1.98	1.84	1.79	1.51	1.74	1,84	0,03
Ђурићи	0.00	0.00	0.00	0.00	-	0,06	0,00
Коњи	0.00	0.03	0.03	0.03	0.03	1,18	0,00
Биљна							
Пшеница	5.25	6.97	7.29	5.44	6.59	2,70	2,02
Кукуруз	3.66	1.90	1.84	1.13	1.13	1,22	1,70
Јечам	0.28	0.49	0.42	0.28	0.63	0,49	0,16
Дуван	0.37	0.29	0.25	0.24	0.14	1,15	0,09
Кромпир	0.32	0.51	0.17	0.15	0.15	0,87	0,55
Соја	0.44	0.09	0.01	0.43	0.40	0,18	0,03
Грожђе	0.97	0.57	0.54	0.48	0.54	-	0,84
Гљиве	0.06	0.08	0.09	0.06	0.02	0,13	0,16
Љековито и ароматско биље	0.36	0.33	0.16	0.26	0.32	0,39	0,13
Групе производа							
Поврће	2.43	2.77	3.51	3.23	3.52	4,59	3,96
Воће	3.29	5.36	4.25	5.13	4.72	6,61	4,89
Житарице	0.17	0.29	0.33	1.45	2.08	0,95	0,15
Крмно и индустријско биље	0.44	1.18	1.10	1.10	1.32	0,65	2,62
Биљна производња генерално	4.38	6.01	5.53	5.13	3.42	5,85	5,94
Млијeko и месо - говеда	0.78	0.55	2.10	0.35	2.78	3,72	2,67
Млијeko и месо овце/козе	4.96	4.48	4.76	3.24	3.80	3,54	4,70
Сви производи	2.26	3.05	2.34	4.11	5.32	10,12	9,21
УКУПНО	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100	100

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ

5.5. Пољопривредне подршке у региону и поређење са подршкама у Босни и Херцеговини

У наставку су укратко представљене висина и структура пољопривредних подршки које су током 2021. године исплаћене у земљама региона, те су поређене са подршкама исплаћеним у нашој земљи.

Србија – Као и претходних година, Србија је и у 2021. години лидер по издвајању за пољопривреду и рурални развој у региону. У 2021. години, ова сусједна земља је издвојила 377,54 милиона евра за подршку пољопривреди и руралном развоју. У односу на 2020. годину, Србија биљежи већа издвајања за пољопривреду за значајних 17,36%, што је углавном резултат већих издвајања за мјере IPARD-а и мјере директних плаћања. Увидом у структуру подршке, евидентно је да су током 2021. године највећа издвајања била за директна плаћања у износу од 265,98 милиона евра. За мјере руралног развоја издвојено је 59,62 милион евра, док је из IPARD фонда Србија успјела повући 45,8 милиона евра. Нешто мање износе подршки забиљежиле су мјере које се односе на

кредитне подршке у пољопривреди и то 3,99 милиона евра, те мјере посебних подстицаја - 2,12 милиона евра.

Табела 24. Структура подстицаја у Србији за 2021. годину (ЕУР)

Обим средстава	Износ
Обим средстава за директна плаћања	265,987,759.44
Обим средстава за подстицаје за мјере руралног развоја	59,629,074.52
Обим средстава за кредитну подршку у пољопривреди	3,997,958.49
Обим средстава за посебне подстицаје	2,126,573.66
Обим средстава за IPARD подстицаје укупно	45,804,959.17
Средства из националног прорачуна за IPARD	5,650,995.24
Средства из помоћи ЕУ	40,153,963.93
Укупно	377,546,325.28

Извор: Уредба о расподјели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју 2021. годину

Република Сјеверна Македонија – Република Сјеверна Македонија је на другом мјесту по издвајањима за пољопривреду у региону са 122,27 милиона евра колико је издвојено у 2021. години, што је за 2% мање у односу на 2020. годину. У 2021. години, значајно су смањена издвајања за мјере директних плаћања за 52,02 милиона евра у поређењу са 2020. годином. У овој години у структуру буџета ушла су и дуговања из ранијих година, која чине 72,9 % укупног буџета за 2021. годину.

Табела 25: Структура подстицаја у Македонији 2021. године (ЕУР)

Структура	Износ
Директна плаћања	27,873,392.86
Рурални развој	5,194,886.36
Дуг из ранијих година	89,210,631.17
Укупно	122,278,910.39

Извор: Документи Републике Сјеверне Македоније доступни на страници Агенције за аграрна плаћања Републике Сјеверне Македоније

Црна Гора – Црна Гора је на посљедњем мјесту по издвајањима за пољопривреду у региону са 44,82 милиона евра колико је издвојено током 2021. године, што је мање за 35% у односу на годину раније. Представљени пад издвојених средстава подршке је првенствено посљедица смањења издвајања за IPARD, а онда и престанак програма MIDAS 2. Црна Гора је у односу на остале земље региону специфична по томе што једина пружа већу подршку мјерама руралног развоја у односу на мјере тржишно-цјеновне политике, у оквиру којих доминира износ за директна плаћања.

Табела 26. Структура прорачуна за пољопривреду у Црној Гори за 2021. годину (ЕУР)

Мјере	Износ
1. Мјере тржишно-цјеновне политике	10,883,197.94
1.1 Директна плаћања	10,323,197.94
1.2 Мјере за стабилизацију тржишта	560,000.00
2. Мјере руралног развоја	22,752,000.00
3. Подршка општим сервисима у пољопривреди	1,225,000.00

4. Социјални трансфери сеоском становништву	3,120,000.00
5. Подршка развоју сектора морског рибарства	3,061,000.00
6. Подршка развоју сектора слатководног рибарства	289,000.00
7. Оперативни програми управе	3,494,250.00
Укупно	44,824,447.94

Извор: Уредба о условима, начину и динамици спровођења мјера аграрне политике за 2021. годину

5.6. Поређење пољопривредних подршки земаља региона са подршком пољопривреди у БиХ

У Табели 4 су представљени износи реализоване подршке БиХ и земаља региона, у периоду од 2019-2021. године. Евидентно је да је Србија лидер по издвајањима током цијелог периода посматрања у односу на, како БиХ, тако и остале земље из окружења. Познато је да је Србија највећа земља у региону по површини и да има највећи број становника, те самим тиме и највећи број пољопривредних произвођача који користе подршку. Друга по висини издвајања за подршку пољопривреди и руралном развоју је Сјеверна Македонија, док је БиХ на трећем мјесту. На посљедњем, четвртном мјесту је Црна Гора. Потребно је нагласити, да је БиХ тренутно једина земља у регији која не користи подршке из IPARD фонда.

Табела 27: Укупни буџети у посматраним земљама за период 2019-2020 (ЕУР)

Година	Србија	Сјеверна Македонија	Црна Гора	БиХ
2019	313,475,279.00	142,073,643.35	45,276,500.00	88.600.440,00
2020	311,999,659.78	124,709,624.18	60,722,500.00	105,327,912.13
2021	377,546,325.28	122,278,910.39	44,824,447.94	113,921,143.45

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ на основу објављених података земаља које су посматране

5.7. Подршка Европске уније за конкурентност пољопривреде и рурални развој у Босни и Херцеговини (EU4AGRI)

Пројекат „Подршка Европске уније за конкурентност пољопривреде и рурални развој у Босни и Херцеговини (EU4AGRI)“ је четворогодишња иницијатива Европске уније (2020-2024), са циљем модернизације пољопривредно-прехранбеног сектора, отварања нових и задржавања постојећих радних мјеста, те подршке опоравку од кризе проузроковане COVID-19 вирусом у БиХ. Пројект EU4AGRI примарно је финансиран средствима Европске уније (ЕУ) у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (IPA). Вриједност пројекта је 20 милиона евра, уз заједничко кофинансирање Развојног програма Уједињених нација (UNDP) и Чешке развојне агенције (CzDA). Тежиште пројекта је на повећању улагања у пољопривредно-прехранбени сектор и подизању нивоа знања и вјештина пољопривредних произвођача у руралним подручјима. Пројект EU4Agri је у цјелости усклађен и са „Стратешким планом руралног развоја БиХ (2018-2021) - Оквирни документ“, израђеним с циљем утврђивања праваца развоја сектора пољопривреде и руралног развоја БиХ.

Пројект је имплементиран у сарадњи UNDP-а и партнерских институција из БиХ (релевантне државне и ентитетске институције, као и институције БД БиХ¹²). Представници партнерских институција су учествовали у форми вањских посматрача. Током 2021. године, објављено је укупно три (3) јавна позива и то:

1. Јавни позив за додјелу бесповратних средстава инвестицијама за унапређење и развој руралне/локалне тржишне инфраструктуре (06.05.2021).
2. Јавни позив за додјелу бесповратних средстава инвестицијама у прерађивачке капацитете и маркетинг пољопривредно – прехранбених производа (04.10.2021).
3. Јавни позив за додјелу бесповратних средстава инвестицијама за унапређење и развој руралне/локалне тржишне инфраструктуре (21.10.2021).

Када је ријеч о исплатама средстава подршке на рачуне корисника током 2021. године, пољопривредним произвођачима у БиХ је исплаћено укупно 4,76 милиона КМ, на основу сљедећих мјера подршке:

1. Инвестиција у прерађивачке капацитете и маркетинг пољопривредно прехранбених производа (3,51 мил КМ, 16 корисника); и
2. Примарна пољопривредна производња (1,25 мил КМ, 16 корисника).

5.8. IPA III – Instrument for Pre-Accession Assistance (2021-2027)

Од 1. јануара 2021. године, на снази је ново програмско раздобље IPA инструмента, *IPA III – Instrument for Pre-Accession Assistance (2021-2027)*. Ријеч је о свеобухватном инструменту помоћи ЕУ, наследику IPA II, који је планиран и програмиран за период 2021-2027. године.

Успостављање и механизми имплементације су дефинисани сљедећим регулативама:

- Регулатива (ЕУ) 2021/1529 Европског парламента и Савјета о успостављању Инструмента претприступне помоћи (IPA III) од 15. септембра 2021. године; и
- Сprovedбена регулатива (ЕУ) 2021/2236 о посебним правилима примјене Уредбе (ЕУ) 2021/1529 Европског парламента и Савјета о успостављању Инструмента претприступне помоћи (IPA III) од 15. децембра 2021. године.

Претприступном помоћи подржаће се корисници у доношењу и спровођењу кључних политичких, институцијских, социјалних и економских реформи ради поштивања вриједности ЕУ-а и постепеног усклађивања са правилима, стандардима и политикама ЕУ. Наведено представља општи циљ IPA III инструмента, који има и сљедеће посебне циљеве:

- a) ојачати владавину закона, демократију, поштивање људских права, основних права и међународног права, као и побољшати управљање миграцијама, укључујући управљање границама;
- b) повећати ефикасност јавне управе и подржати структурне реформе и добро управљање на свим нивоима;
- c) обликовати правила, стандарде, политике и праксе корисника у складу с онима Уније и јачати помирење и добросусједске односе;
- d) ојачати економски и социјални развој укључујући повећану повезаност и регионални развој, пољопривреду и рурални развој те политике социјалне заштите и запошљавања, ојачати заштиту животне средине, повећати отпорност на

---

¹²Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства ФБиХ, Министарство пољопривреде, шумарства водопривреде РС и Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ.

климатске промјене, убрзати прелазак на економију с ниским удјелом угљеника и развијати дигиталну економију.

За разлику од IPA II, гдје су области дјеловања била дефинисана као област политика уз наглашен секторски приступ, IPA III има нову структуру и дјеловаће се кроз 5 „тематских прозора“ и по „тематским приоритетима“.

У оквиру сваког тематског прозора су дефинисани тематски приоритети како слиједи:

1. Владавина права, основна права и демократија;
2. Добра управа, усклађеност са правном тековином, добросусједски односи и стратешка комуникација;
3. Зелена агенда и одржива повезаност;
4. Конкурентност и инклузиван раст;
5. Територијална и прекогранична сарадња.

Као и до сада, помоћ у оквиру IPA III спроводиће се путем директног и индиректног управљања кроз годишње или вишегодишње акционе планове и мјере. Програмирање и спровођење помоћи у оквиру IPA III првенствено су одговорност корисника IPA III. Земља корисница IPA III је у обавези да именује координатора инструмента IPA. Координатор IPA III инструмента обезбјеђује блиску везу између коришћења средстава из Инструмента IPA III и самог процеса приступања. Главни је саговорник Комисије у цјелокупном поступку координације програмирања у складу са циљевима и тематским приоритетима у програмском оквиру Инструмента IPA III.

Спроведбеном регулативом IPA III дефинисане су посебне одредбе за помоћ у области руралног развоја. Подршка за рурални развој подлијеже вишегодишњем програму, који је вишегодишњи акциони план, израђују га и након савјетовања са одговарајућим учесницима подносе Комисији органа која одреди земља корисница Инструмента IPA III. Програме руралног развоја, који садрже одабране мјере за финансирање из Европског пољопривредног фонда за рурални развој, спроводе корисници Инструмента IPA III индиректним управљањем. Структуру за имплементацију програма руралног развоја чине:

- Агенција за рурални развој у оквиру Инструмента IPA; и
- Управљачки орган Инструмента претприступне помоћи за рурални развој (IPARD), који блиско сарађују.

Табела 28. IPA III алокације¹³ (у милионима ЕУР-а)

IPA III тематски прозор	%	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Укупно
Владавина права, основна права и демократија	15.13	281	287	292	298	304	310	317	2.089
Добра управа, усклађеност са правном тековином, добросусједски односи и стратешка комуникација	16.59	308	314	321	327	333	340	347	2.291
Зелена агенда и одржива повезаност	42.45	788	804	820	837	853	870	888	5.860
Конкурентност и инклузиван раст	22.31	414	422	431	440	448	457	467	3.080
Територијална и прекогранична сарадња	3.51	65	66	68	69	71	72	73	485
Укупан оперативан буџет	100	1.855	1.894	1.932	1.971	2.010	2.051	2.093	13.804

¹³Извор: ИПА програмски оквир за период 2021-2027. година

Административни трошкови		49	49	50	51	52	53	54	357
Укупно	100	1.904	1.943	1.982	2.022	2.062	2.104	2.147	14.162

Инвестициони пројекти у оквиру Програма руралног развоја остају прихватљиви за финансирање из средстава Уније под условом да се знатно не промијене у периоду од пет година након коначне исплате. Праћење имплементације подршке за рурални развој обавља секторски одбор за праћење Инструмента претприступне помоћи за рурални развој (IPARD). Према регулаторном оквиру за IPA III, у периоду од 2021-2027. године, ЕУ ће у виду помоћи земљама на путу у ЕУ дозначити 14,162 милијарди евра. Као и до сада, помоћ је доступна земљама кандидатима за чланство, затим потенцијалним кандидатима, те земљама чланицама за програме прекограничне сарадње са земљама у фази приступа.¹⁴

5.9. Заједничка пољопривредна политика (CAP-Common Agriculture Policy) за период 2021-2027. године

У Европској унији је почело ново финансијско раздобље Заједничке пољопривредне политике (2021-2027) у даљем тексту: ЗПП. Буџет намијењен за финансирање нове Заједничке пољопривредне политике износи 386,6 милијарди евра, што представља повећање у износу од 36,6 милијарди евра или за 10% у односу на ЗПП 2014-2020. године. За директне подршке је алоцирана 291,1 милијарда евра или 75,3% укупног ЗПП буџета, од чега је 270 милијарди евра намијењено за подршку дохотку, а остатак је намијењен за подршку пољопривредним тржиштима. Укупна алокација за подршку руралном развоју износи 95,5 милијарди евра, што укључује 8,1 милијарду евра из Инструмента за опоравак ЕУ који ће помоћи у рјешавању посљедица пандемије COVID-19.

Графикон 10. Буџет за Заједничку пољопривредну политику ЕУ (CAP)

Извор: EU Commission – Multiannual financial framework 2014-2020 and financing of the CAP

¹⁴ Република Албанија, Босна и Херцеговина, Исланд, Косово*(Овај назив не прејудуцира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 СБ УН и одлуком Међународног суда правде о косовској декларацији о независности), Црна Гора, Република Сјеверна Македонија, Република Србија и Република Турска.

Током прве двије године ЗПП 2021-2027. године, наставит ће се примјењивати постојеће регулативе (ЗПП 2014-2020), како је утврђено у прелазној Регулативи усвојеној 23. децембра 2020. Нова ЗПП значајно ће поједноставити и модернизовати начин рада политике, пружајући значајну додатну вриједност пољопривредницима и друштву у цјелини. Европска комисија је као најважније приоритете ЗПП након 2020. године назначила већи ниво очекивања у погледу политике у области животне средине и климе те боље усмјеравање подршке као и јаче ослањање на успјешну везу између истраживања, иновација и савјетовања. Предложила је и начин на који се може побољшати успјешност ЗПП, нови модел остваривања политике како би се циљ политике преусмјерио са усклађености на успјешност, те се у надлежности ЕУ-а и држава чланица увело више супсидијарности. Нови модел усмјерен је на боље постизање циљева Европске уније на темељу стратешког планирања, широке политичке интервенције и заједничких индикатора успјешности, чиме се побољшава усклађеност политика у оквиру будућег ЗПП са другим циљевима Европске уније.

6. ТРГОВИНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИМ ПРОИЗВОДИМА

Укупан обим размјене у трговини пољопривредно-прехрамбеним производима Босне и Херцеговине у 2021. години је достигла вриједност од 4.324 милиона КМ и већа је за 11% од вриједности укупне размјене из претходне године. Удио увоза пољопривредно-прехрамбених производа у БиХ у укупном увозу свих роба у 2021. години је износио 16%, док је на страни извоза тај удио у укупном извозу из БиХ био мањи и износио је нешто више од 6%.

Табела 29. Спољнотрговинска размјена пољопривредно-прехрамбених производа* БиХ са свијетом (2020-2021. година) - милиона КМ

	2020	2021	Индекс 2021/2020
Увоз	3.049	3.410	112
Извоз	857	914	107
Обим трговинске размјене	3.906	4.324	111
Дефицит	-2.192	-2.496	114
Покривеност (%)	28	27	96

Извор: Агенција за статистику БиХ

*Пољопривредни производи су разврстани по ХС класификацији (ЦН 1-24)

Увоз пољопривредно-прехрамбених производа у Босну и Херцеговину је у 2021. години достигао вриједност од 3.410 милиона КМ (већи је за 12% у односу на претходну годину), док је извоз из Босне и Херцеговине износио 914 милиона КМ (већи је за 7% у односу на претходну годину). Као резултат наведеног, забиљежен је дефицит у износу од 2.496 милиона КМ што је у поређењу са претходном годином више за 304 милиона КМ или 14%.

Криза узрокована коронавирусом посебно у току 2019. и 2020. године, отежала је услове транспорта робе те поремећај на тржишту, посебно пад потражње и продаје роба. Ипак 2021. година се карактерише као повољна за извоз пољопривредно прехрамбених производа с обзиром да је извоз достигао вриједност од 914 милиона КМ и поред смањеног извоза на турско тржиште као једно од значајнијих извозних тржишта. Одлука приштинских власти за укидање заштитне мјере тј. царине на увоз свих роба из Босне и

Херцеговине утицала је да је извоз количински и вриједносно враћен на ниво прије уведених мјера.

Покривеност увоза извозом пољопривредно-прехранбених производа у 2021. години је износила 27% и незнатно је мања у поређењу са претходном годином када је износила 28%.

Европска унија је и даље најзначајнији спољнотрговински партнер, с обзиром да је у 2021. години око 47% извоза пољопривредно-прехранбених производа пласирано на ово тржиште, 40% у СЕФТА-у, Турску 10%, земље остатка свијета 6% и ЕФТА-у 2%. На тржиште Босне и Херцеговине се највише увозило пољопривредно-прехранбени производ поријеклом из Европске уније и то око 57%, земаља СЕФТА око 28%, земаља које чине остатак свијета 12%, Турске око 3% и ЕФТА -е 0,2%.

Посматрано по регионима у 2021. години у односу на 2020. године раст извоза пољопривредних производа је забиљежен код извоза у ЕУ и то за 31%, СЕФТА за 18% и ЕФТА за 10%, док се у извозу ка Турској биљежи пад извоза за 68% и остатак свијета за 14%. У исто вријеме, увоз пољопривредних производа биљежи раст из свих региона. Босна и Херцеговина са ЕФТА-ом биљежи суфицит у размјени пољопривредних производа у висини од 15 милиона КМ или 15%.

Промјена у размјени пољопривредних производа између Босне и Херцеговине и Турске је услиједила током 2021. године с обзиром на значајан пад извоза и појаву дефицита. Извоз је у 2021. години износио 43 милиона КМ и мањи је за 91 милион КМ или 68% у поређењу са претходном годином. Овакав значајан пад вриједности извоза је последица пада вриједности турске лире што се одразило директно на пад конкурентности и покушљење бх. производа на овом тржишту.

Табела 30. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредним производима по регионима - (милиона КМ)

Региони	2020	2021	Индекс 2021/2020
УВОЗ			
ЕУ	1.671	1.932	116
СЕФТА	891	938	105
ЕФТА	7	7	100
УоСТ	84	110	131
Остатак свијета	396	424	107
Укупно	3.049	3.410	112
ИЗВОЗ			
ЕУ	329	430	131
СЕФТА	309	364	118
ЕФТА	20	22	110
УоСТ	135	43	32
Остатак свијета	64	55	86
Укупно	857	914	107
ТРГОВИНСКИ БИЛАНС			
ЕУ	-1.342	-1.502	112
СЕФТА	-582	-574	99
ЕФТА	13	15	115

УоСТ	51	-67	
Остатак свијета	-332	-369	111
Укупно	-2.192	-2.496	114

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Пољопривредни производи су разврстани по ХС класификацији (ЦН 1-24)

Босна и Херцеговина је од пољопривредних производа (у складу са ХС номенклатуром) највише увозила остале прехранбене производе – сирупе у вриједности од 193 милиона КМ код којих је забиљежен раст вриједности увоза од 13% у односу на 2020. годину. На другом мјесту су комади говеђег меса са костима у вриједности од 165 милиона КМ код којих је забиљежен раст вриједности увоза од 30%, затим остала пшеница и суражица у вриједности од 122 милиона КМ код које је такође забиљежен раст увоза од 3%.

Табела 31. Увоз најзначајнијих пољопривредних производа у БиХ (милиона КМ)

Производи	2020	2021	Индекс 2021/2020
Остали прехранбени производи – сирупи (лактозни, изоглукозни, глукозни, воћни)	170	193	113
Говеђе месо, свјеже или расхлађено - остали комади са костима	127	165	130
Остала пшеница и суражица	118	122	103
Пиво добијено од слада	104	117	112
Остали препарати за прехрану животиња	108	99	92
Воде, укључујући минералне воде и газиране воде, са додатим шећером или другим средствима за заслађивање или ароматизацију	71	90	126
Кафа, непржена са кофеином	63	78	125
Чоколада и остали прехранбени производи који садрже какао: остали	67	77	115
Цигарете које садрже дуван	68	70	103
Остали сир	55	68	123
Укупно топ 10	951	1.078	113
Укупно ЦН 1-24	3.049	3.410	112

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Пољопривредни производи су разврстани по ХС класификацији (ЦН 1-24)

У 2021. години, БиХ је од пољопривредних производа највише извозила малине, купине, дудове у вриједности од 100 милиона КМ и остварила раст од 43% у односу на 2020. годину, припремљени или конзервисани производи од кокошјег меса од 65 милиона КМ и раст од 29%, те уље од сјемена сунцокрета или шафранике, за техничке или индустријске сврхе у вриједности од 64 милиона КМ гдје је у односу на претходну годину забиљежен пад од 2%.

Табела 32. Извоз најзначајнијих пољопривредних производа из БиХ (милиона КМ)

Производи	2020	2021	Индекс 2021/2020
Малине, купине, дудови (мурве)	70	100	143
Припремљени или конзервисани производи од кокоши врсте <i>Gallus domesticus</i>	50	65	129
Уље од сјемена сунцокрета, шафранике или памука и њихове фракције-остало	65	64	98

Млијекo и павлака, неконцентрисана садржајем масти већим од 1%, али не већим од 6% по маси	66	59	89
Слатки кекси	29	34	119
Воде, укључујући минералне воде и газиране воде	33	33	100
Вафли и облатне	20	25	126
Пшеница и суражица - остала	14	18	130
Припремљени или конзервисани пужеви, осим морских пужева	12	16	140
Уљане погаче и остали чврсти остаци добијени при екстракцији уља од соје, немљевени, мљевени или пелетизовани	4	16	429
Укупно топ 10	362	430	119
Укупни извоз ЦН 1-24	857	914	107

Извор: Агенција за статистику БиХ

* Пољопривредни производи су разврстани по ХС класификацији (ЦН 1-24)

7. РЕАЛИЗАЦИЈА МЈЕРА И ПРИОРИТЕТА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У 2021. ГОДИНИ

7.1. Законска регулатива

Унапређење правног и регулаторног оквира у сврху повећања конкурентности пољопривреде, прехранбене индустрије и руралних подручја у Републици Српској је остварен усвајањем:

- Стратегије развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период 2021-2027¹⁵;
- Закона о измјенама и допунама Закона о сточарству¹⁶;
- Закона о измјенама и допунама Закона о рибарству¹⁷;
- Програма узгоја говеда у Републици Српској¹⁸.

Такође, током 2021. године је израђено и неколико нацрта закона, који ће у предстојећем периоду бити упућени у даљу процедуру, као што су Закон о пољопривреди и руралном развоју, Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, Закон о измјенама и допунама Закона о пољопривредним задругама и Закон о измјенама и допунама Закона о пчеларству.

Подзаконски акти који су усвојени током 2021. године су:

- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села („Службени гласник Републике Српске“, број 8/21);
- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за капиталне инвестиције у пољопривредној производњи („Службени гласник Републике Српске“, број 13/21).

¹⁵Одлука о усвајању Стратешког плана развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период 2021-2027 од 14.10.2021, „Службени гласник РС“, број 92/21

¹⁶ „Службени гласник Републике Српске“, број 63/21

¹⁷ „Службени гласник Републике Српске“, број 112/21

¹⁸ „Службени гласник Републике Српске“, број 101/21

У циљу развоја институционалног и правног оквира усклађеног са ЕУ стандардима Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства је радило на изради:

- Нацрта закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју (у фази усаглашавања);
- Нацрта закона о новчаним подршкама у пољопривреди и руралном развоју (претходно потребно припремити нацрт закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју и извршити усаглашавање та два закона);
- Нацрта закона о слатководном рибарству (израђен је преднацрт, завршен процес јавних консултација и извршена процјена утицаја. Извршено усаглашавање и поступање по примједбама. Чекају се мишљења надлежних институција и закон ће се упутити Влади Федерације БиХ);
- Преднацрта закона о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту (израђен је преднацрт, завршен процес јавних консултација. Извршено усаглашавање и поступање по примједбама. Чекају се мишљења надлежних институција и закон ће се упутити Влади Федерације БиХ);
- Нацрту закона о јаким алкохолним пићима (израђен је преднацрт, завршен процес јавних консултација. Извршено усаглашавање и поступање по примједбама. Чекају се мишљења надлежних институција и закон ће се упутити Влади Федерације БиХ).

Од правних прописа на којима се радило током 2021. године, од који су неки и усвојени су:

- Закон о измјенама закона о пољопривреди („Службене новине Федерације БиХ“, број 82/21);
- Одлука о измјенама и допунама Одлуке¹⁹ о усвајању Програма утрошка средстава са критеријумима расподеле средстава „Субвенције приватним предузећима и предузетницима – подстицај за пољопривреду утврђених Буџетом Федерације Босне и Херцеговине за 2021;
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о начину и условима остваривања новчане подршке по моделу подстицаја производњи („Службене новине Федерације БиХ“ број 32/21, ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ- 54/21);
- Правилник о условима и начину остварења новчаних подршки по моделу руралног развоја („Службене новине ФБиХ“, број 55/21);
- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подршки по моделу осталих врста подршки („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 61/21 и 76/21);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о обуци, сертификату и Регистру пољопривредних савјетодаваца („Службене новине Федерације БиХ“, број 85/21).

7.2. Имплементација Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине - Оквирни документ (2018-2021)

На основу одредбе члана 12. Закона о пољопривреди²⁰, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је формирало Радну групу за праћење реализације Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ са задатком да прикупља и обрађује информације о вриједностима индикатора, којим се прати реализација Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ и припрема годишње извјештаје. У рад Радне групе укључени су представници: Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Министарства пољопривреде, шумарства и

¹⁹ „Службене новине Федерације БиХ“, број 105/21

²⁰ Закон о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ („Службени гласник БиХ“, број 50/2008)

водопривреде Републике Српске, Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Одјелјења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Агенције за безбједност хране БиХ, Канцеларије за ветеринарство БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за координацију и хармонизацију система плаћања, Министарства финансија и трезора БиХ, Дирекције за европске интеграције БиХ, Агенције за статистику БиХ, Републичког завода за статистику РС, Федералног завода за статистику.

Током 2021. године Радна група је припремила Приједлог извјештаја о реализацији Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ за 2019. годину који је упућен Савјету министара БиХ на разматрање и усвајање. Додатно, започете су активности на припреми Приједлог извјештаја о реализацији Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ за 2020. годину.

7.2.1. Активности на припреми Приједлога стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. године - Оквирни документ

Поступајући према одредбама Закона о пољопривреди, а имајући у виду да је период имплементације Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – Оквирни документ завршен крајем децембра 2021. године, покренуте су активности на припреми планског документа за наредни програмски период.

У сарадњи са надлежним институцијама Федералним министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Републике Српске и Одјелјењем за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине припремљене су и усвојене:

- Одлука о приступању изради Нацрта стратешког плана 2022. - 2027²¹;
- Одлука о формирању Интерресорне комисије²²;
- Пословник о раду Интерресорне комисије²³ и Садржај Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. - Оквирни документ.

У циљу обезбјеђивања консултантске подршке за израду Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. - Оквирни документ остварена је сарадња са IPA II пројектом EU4Agri који имплементира UNDP.

Када је ријеч о Федерацији БиХ, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства је током 2021. године иницирало, припремало и спроводило активности на реализацији оперативних циљева из Средњорочне стратегије развоја пољопривредног сектора 2015-2021. Осим наведеног, фокус је био усмјерен и на активности на изради нове Стратегије пољопривреде и руралног развоја за период 2021-2027. година. С тим у вези, успостављени су органи за израду Стратегије, осим радних група, донешена је Одлука о измјени одлуке о изради Стратегије пољопривреде и руралног развоја Федерације БиХ 2021-2027. година²⁴. Припремљен је пројектни задатак, одржани састанци успостављених органа за израду Стратегије. Рок за израду стратешког документа Федерације БиХ је у складу са Одлуком продужен до 27.2.2022. године.

²¹Одлука о приступању изради Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. - Оквирни документ (број 12-4-50-4629/21, од 28.12.2021. године)

²²Одлука о формирању Интерресорне комисије за израду Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. - Оквирни документ (број 12-4-50-4630/21, од 28.12.2021. године)

²³Пословник о раду Интерресорне комисије за израду Нацрта стратешког плана руралног развоја БиХ за период од 2022. до 2027. - Оквирни документ (од 28.12.2021. године)

²⁴ „Службене новине Федерације БиХ“, број 67/21 од 25.8.2021. године

7.3. LEADER²⁵/ЛАГ²⁶

У сарадњи са надлежним институцијама Федералним министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Републике Српске и Одјељењем за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и Локалним акционим групама (у даљем тексту: ЛАГ) припремљен је Извјештај о раду ЛАГ-ова за 2020. годину, који је показао да ни један ЛАГ није имао пројектних активности (није било пројеката у имплементацији, али ни одобрених пројеката, нити су ЛАГ-ови радили на развоју нових пројектних идеја). У појединим ЛАГ-овима дошло је до кризе у организационој структури.

С обзиром на ово алармантно стање Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је припремило документ „Иницијатива за покретање активности развоја ЛАГ-ова и увођења LEADER програма“. Иницијатива је достављена на увид и коментаре надлежним институцијама које су дале позитивно мишљење на документ и именовале контакт особе које ће у наредном периоду радити на питањима LEADER-а и ЛАГ-ова.

У складу са наведеним одржано је низ консултативних састанка са представницима надлежних институција и са представницима ЛАГ-ова, који су резултирали израдом Информације о развоју ЕУ LEADER програма и Локалним акционим групама у БиХ, а иста је упућена Савјету министара БиХ на разматрање и усвајање. Закључци Савјета министара БиХ послужиле су као основа за спровођење даљих активности.

7.4. Коришћење претприступних фондова Европске уније намијењених пољопривреди и руралном развоју

Инструмент претприступне помоћи ЕУ, односно IPA је најопсежнији финансијски инструмент ЕУ који представља суштинско улагање у будућност земаља у процесу проширења и саме Европске уније. Коришћењем ових фондова, помаже се корисницима у реализацији политичких и економских реформи, уз припрему за права и обавезе које долазе с чланством. Овакве реформе истовремено обезбјеђују грађанима боље могућности и омогућавају развој стандарда који су једнаки онима које уживају грађани Европске уније.

БиХ је тренутно корисник четворогодишњег пакета подршке надлежним институцијама и производном сектору у Босни и Херцеговини (2020-2024), под називом IPA 2018 EU4AGRI - Програм „ЕУ подршка у области пољопривреде и руралног развоја, безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда“.

Овај пакет подршке има за циљ модернизацију пољопривредно-прехрамбеног сектора, отварање нових и задржавање постојећих радних мјеста, те подршку опоравку од кризе проузроковане COVID-19 вирусом. Програм EU4Agri примарно је финансиран средствима Европске уније (ЕУ) у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (IPA) и састоји се од двије компоненте. Вриједност програма је 31 милион евра, уз заједничко кофинансирање Развојног програма Уједињених нација (UNDP) и Чешке развојне агенције (CzDA).

Са грант подршком пољопривреди из EU4Agri, настављено је и у 2021. години када су објављени јавни позиви за додјелу грантова и то за: инвестиције за унапређење и развој руралне/локалне тржишне инфраструктуре, инвестиције у прерађивачке капацитете и

---

25 LEADER - Liaison Entre Actions de Développement Rural (fra.) - Веза између активности руралног развоја

26 ЛАГ - Локална акциона група

маркетинг пољопривредно-прехрамбених производа, мјере подршке за примарну пољопривредну производњу и подршке развој руралног туризма.

У оквиру прве компоненте EU4Agri настављено је са имплементацијом техничке помоћи надлежним институцијама у бх. сектору пољопривреде: Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, ентитетска министарства пољопривреде и Одјељење пољопривреде Брчко дистрикта Босне и Херцеговине кроз:

- Јачање институционалних капацитета за координисано спровођење политике (UNDP);
- Јачање савјетодавних служби (CzDA и UNDP) и
- Побољшање система управљања информацијама (CzDA).

Током 2021. године настављено је спровођење друге компоненте програма - три twinning пројекта у области безбједности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике, програмираних у оквиру IPA 2018 Акционог програма за Босну и Херцеговину. Спровођење пројекта додијељено је одабраном конзорцијуму из држава чланица ЕУ, како слиједи:

- Twinning пројекат „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепено усклађивање правних тековина у сектору безбједности хране у Босни и Херцеговини“ спроводи Служба за храну и ветеринарство Републике Литваније, заједно са партнерским службама Мађарске и Италије. Буџет пројекта је 1,5 милион евра;
- Twinning пројекат „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању правне тековине у ветеринарском сектору у Босни и Херцеговини“ спроводи Аустријска агенција за здравље и безбједност хране, заједно са партнерским службама из Француске и Хрватске (конзорцијум). За пројекат су издвојена средства у износу од 3.000.000 евра; и
- Twinning пројекат „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању правне тековине у фитосанитарном сектору у Босни и Херцеговини“ којег имплементира конзорцијум из Републике Италије као носилац посла и Пољска.

7.5. Успостављање IPARD структуре у Босни и Херцеговини

Доношењем Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) – Оквирни документ у 2018. години, као и спровођењем активности на изради новог стратешког документа за период 2022-2027. година испуњен је први технички услов за коришћење IPARD средстава.

Други технички услов „успостављена IPARD оперативне структуре“ и даље представља ограничавајући фактор у Босни и Херцеговини. С обзиром на специфичности организације Босне и Херцеговине, успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ не тече као у другим земљама које су прошле ову фазу. Разлог су, свакако, Уставом додијељене надлежности у области пољопривреде, укључујући и систем исплате новчаних подршки, које су на ентитетском и кантоналном нивоу, док су са друге стране, захтјеви ЕУ када је IPARD структура у питању јасни - да је у земљама кандидатима неопходно успоставити јединствену IPARD структуру за цијелу земљу. Из ових разлога, питање успостављања IPARD структуре, иако је на дневном реду већ дужи низ година, још увијек је актуелно. У току 2021. године одржана су 4 састанка Радне групе за израду приједлога модела управљачког органа Инструмента претприступне помоћи за рурални

развој у БиХ и израду приједлога модела система плаћања²⁷ на којима су чланови изнијели своје мишљење о досадашњим активностима на успостављању управљачког органа, дискутовали о ставовима које су заступале поједине институције као и званичним ставовима Европске уније по питању услова које морају испунити државе које желе да користе средства претприступних фондова Европске уније за рурални развој (IPARD). Чланови Радне групе су исказали заједнички интерес о конкретним активностима како би у што већој мјери приближили ставове с циљем што скоријег испуњавања услова за активацију претприступних фондова. У циљу усаглашавања ставова у погледу приједлога изгледа управљачког органа у БиХ, представници МСТЕО БиХ су одржали и низ консултативних састанака са представницима релевантних институција. Такође, министар спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је у више наврата организовао састанке на којима су учествовали ентитетски министри пољопривреде, водопривреде и шумарства и њихови сарадници у циљу што прецизнијег дефинисања рада Радне групе као и пута ка испуњавању услова за коришћење претприступних фондова ЕУ за рурални развој (IPARD).

Иако ставови по питању IPARD оперативне структуре нису у потпуности усаглашени, све надлежне институције се слажу да је неопходно што хитније постизање договора по овим питањима, те да га треба разматрати у оквиру свих активности на испуњењу услова за приступање ЕУ. Додатно, мора се имати у виду да је сваким даном све већи притисак јавности везано за губитак значајних средстава европских фондова којим би се сектор пољопривреде учинио конкурентнијим, што свакако ставља у приоритет рјешавање ових питања.

7.6. Пољопривредни информациони систем и пољопривредна статистика

Због утицаја пандемије COVID-19 већина активности на развоју Пољопривредног информационог система током 2021. године је значајно успорила. Ипак, активности на којима се радило у смјеру развоја Пољопривредног информационог система у пољопривреди БиХ су дате у наставку како слиједи:

Пољопривредни попис – Директори статистичких институција су на састанку одржаном још у јуну 2020. године донијели одлуку да се Попис пољопривреде у БиХ спроведе 2023. године методом «од врата до врата» у свим домаћинствима руралних подручја, укључујући домаћинства у урбаним мјестима која су идентификована да се баве пољопривредом, кроз Попис становништва који је спроведен 2013. (адресар домаћинства ће бити ажуриран са Регистром пољопривредних газдинстава надлежних институција у БиХ). Према процјенама, укупан број статистичких јединица за будући Попис пољопривреде износи око 660.328 домаћинства.

С циљем започињања активности на припреми пописа пољопривреде у БиХ, Агенција за статистику БиХ израдила је Нацрт одлуке о формирању Интерресорне радне групе која ће имати задатак да изради Акциони план за припрему, спровођење и дисеминацију резултата Пописа пољопривреде у БиХ 2021-2024 и његово усвајање. Акциони план садржи и предвиђа методолошке, организационе, правне и финансијске аспекте Пописа

---

²⁷Министар спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине донио Одлуку о именовању Радне групе за израду приједлога модела управљачког органа Инструмента претприступне помоћи за рурални развој у Босни и Херцеговини и израду приједлога модела система плаћања, на основу члана 4. став (2) Закона о министарствима и другим органима Босне и Херцеговине („Сл. гласник БиХ”, бр. 5/03, 42/02, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 и 19/16) и Закона о управи Босне и Херцеговине („Сл. гласник БиХ”, бр. 32/02, 102/09 и 72/17).

пољопривреде у БиХ. Нацрт предметне одлуке је упућен Савјету министара БиХ на усвајање.

У оквиру IPA 2017 пројекта уз експертску помоћ статистичке институције у БиХ су започеле израду нацрта упитника и приједлог заједничке методологије за будући попис пољопривреде.

Како би се боље разумјели практични аспекти пописа пољопривреде почевши од самог планирања до дисеминације и архивирања резултата пописа, представници надлежних институција су учествовали на вебинару под називом „Оперативни приручник Свјетског програма пољопривредног пописа 2020“ који је организовала Организација за храну и пољопривреду (ФАО). Учествовање на овом вебинару је било од кључне важности узимајући у обзир примјену ФАО приручника и међународних стандарда у попису пољопривреде.

Регистар винара, виноградара и трговаца вином - Чешка развојна агенција под окриљем пројекта EU4Agri организовала је припрему техничке спецификације за регистар винара, виноградара и трговаца вином. За потребе овог регистра припремљен је и већим дијелом усаглашен Нацрт закона о организацији тржишта вина у БиХ као и приједлог правилника који ће уређивати ову област.

Припрема пројекта „Agriculture Resilience and Competitiveness Project“ – Током 2021. године одржано је пар мисија Свјетске банке у оквиру пројекта „Пројекат отпорности и конкурентности пољопривреде“ (енг. Agriculture Resilience and Competitiveness Project - ARCP) који у својим активностима садржи и елементе пољопривредног информационог система. Кредитни износ од око 73 милиона УСД једним дијелом у подкомпоненти информационог система предвиђено је успостављање Мреже рачуноводствених података пољопривредних газдинстава (FADN), унапређење Регистра пољопривредних газдинстава (РПГ), успостављање центра за податке Канцеларије за ветеринарство БиХ и модула за процјену ризика за Агенцију за безбједност хране БиХ.

У овој години су завршене техничке припреме и усаглашавање активности у оквиру пројекта између надлежних ентитетских органа и институција на БиХ нивоу. Договорене су заједничке активности на успостави FADN система и унапређењу РПГ, док ће се остале активности фокусирати на развој властитих система. Очекује се ратификација предметног уговора у предстојећем периоду.

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ ради на одржавању ИТ инфраструктуре и софтвера који се користи у пољопривредном информационом систему ради одрживости истог. Посебна пажња је усмјерена на развој и одржавање софтвера с обзиром да се ИКТ технологија брзо развија. Напредак се очекује од пројекта Свјетске банке, јер се планира обнова застарјеле серверске опреме и комуникационе опреме. Министарство ће наставити међуинституционалну сарадњу са надлежним ентитетским министарствима у рјешавању питања од значаја за успјешан развој информационог система у пољопривреди.

Реализација препорука свих релевантних међународних и домаћих институција су смјернице како би се достигао потребан ниво развоја пољопривредних информационог система у БиХ, односно функционисања Пољопривредног информационог система у БиХ усаглашеног са правилима Заједничке пољопривредне политике ЕУ. Посебан акценат је на препорукама из Аналитичког извјештаја у прилогу Мишљења Комисије о апликацији БиХ за чланство у ЕУ. У поглављу 11. Пољопривреда и рурални развој

наведено је да: „Босна и Херцеговина треба значајно да унаприједи свој административни капацитет у овој области и да успостави фундаменталне инструменте и институције за учешће у Заједничкој пољопривредној политици (ЗПП). Босна и Херцеговина треба да обезбиједи да њено законодавство буде усаглашено на подручју цијеле земље и да буде у складу са правном тековином ЕУ. Треба успоставити пољопривредне информационе системе у складу са оквиром ЕУ.“

7.7. Реализација активности дефинисаних у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла

Редовно је годишње извјештавање Савјета министара Босне и Херцеговине, кроз припремљен Извјештај о реализацији активности дефинисаних у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла. Посљедњи израђен извјештај је на Савјет министара БиХ упућен у мају 2021. године. У току је припрема извјештаја за 2021. годину.

7.8. Активности и мјере које су предузете у циљу ублажавања негативних ефеката на пољопривреду проузрокованих појавом пандемије Covid-19

Од стране Радне групе за вино припремљен је и већим дијелом усаглашен Нацрт закона о организацији тржишта вина у БиХ. Радна група је у току пандемије, у моменту ублажавања мјера, континуирано одржавала састанке и радионице.

У циљу смањења ширења COVID-19 утицаја на унутрашње тржиште ЕУ, Европска комисија је донијела Смјернице бр. 1753 од 16. марта 2020. године за управљање на граници у циљу заштите здравља и обезбјеђивања доступности основних роба и услуга које су се прије свега односиле на кретање путника према спољним границама ЕУ и доступности основних роба и услуга. Како би се даље операционализовале мјере за спречавање COVID-19, Европска комисија је 23. марта 2020. године усвојила Комуникацију бр. 1897 од 23. марта 2020. године о имплементацији “зелених трака” у складу са Смјерницама везано за управљање мјерама на границама, ради заштите здравља и обезбјеђења доступности основних роба и услуга. У том смислу, СЕФТА стране су, имајући у виду појаву COVID-19, по узору на ЕУ мјере, биле усмјерене на усаглашавање мјера за олакшавање превоза и трговине основним производима. Сходно томе је, у координацији СЕФТА Секретаријата и Сталног секретаријата Транспортне заједнице, а у циљу убрзања протока роба прекограничних прелаза марта 2020. године формирано СЕФТА координационо тијело.

Чланови овог тијела су СЕФТА контакт тачке и представници Управе царина. Активности овог тијела преваходно су се односиле на сљедеће:

- 1) успостављање тзв. “зелених приоритетних коридора/трака ” на којима се мора одобрити слободан проток за приоритетну робу;
- 2) омогућавање размјене информације о пошиљкама путем “SEED-а” (систематска размјена електронских података) кроз достављање обавјештења санитарним, фитосанитарним и ветеринарским инспекцијама; и
- 3) усаглашавање санитарних мјера у погледу третмана возача камиона и осталих учесника у превозу имајући у виду различит приступ СЕФТА страна по овом питању.

У складу са наведеним, кроз поступање СЕФТА координационог тијела су размијењене информације између СЕФТА страна везано за интра-СЕФТА граничне прелазе (тзв. ВСРs/ССРs). Додатно су СЕФТА стране усагласиле и усвојиле Заједничку листу

приоритетних роба („Приоритетна листа“) које ће се третирати као приоритетне у односу на друге робе приликом спровођења контрола на граници. Приоритетна листа садржи тарифне ознаке и наименовања робе из области хране, хране за животиње, лијекова, медицинских средстава и медицинске опреме. Иста се редовно ажурира у складу са потребама СЕФТА страна. Такође су, у оквиру СЕФТА координационог тијела, размијењене информације које се тичу радног времена надлежних служби на граничним прелазима и подаци о контакт особама из граничних инспекција са њиховим имејл адресама у циљу достављања благовременог обавјештења о пошиљкама са Приоритетне листе. Позитивни резултати претходно наведених активности у борби против COVID-19 јасно су илустровани статистикама које показују да је 80% камиона у региону користило интра-СЕФТА граничне прелазе унутар „СЕФТА зелених коридора“, а да је 20% оних који су превозили робу са Приоритетне листе користећи предности приоритетног проласка границе.

Ради ублажавању економских ефеката пандемије COVID-19 на пољопривредно-прехранбена предузећа и оператере руралног туризма у Босни и Херцеговини, те обезбјеђивање континуитета њиховог пословања током 2021. године реализована је 2,5-годишња иницијатива (2021-2023) под називом „Подршка Европске уније опоравку и отпорности пољопривреде и руралном развоју у Босни и Херцеговини“ (EU4AGRI-Recovery). Овај пројекат финансира Европска унија у вриједности од 5 милиона евра, а заједнички га спроводе Развојни програм Уједињених нација (UNDP) и Чешка развојна агенција (CzDA).

Овим пројектом помоћи обезбјеђује се наставак пословања пољопривредно-прехранбених и руралних туристичких оператера погођених кризом COVID-19; унапређује се иновативност производа и пословања те се подстиче реорганизација ланаца вриједности и јача конкурентност, отпорност и одрживост пољопривредно-прехранбених и руралних туристичких оператера. Истовремено се подржава развој новооснованих пословних субјеката (енг. *start-up*) у пољопривредно-прехранбеном сектору и руралном развоју.

8. ОРГАНСКА ПРОИЗВОДЊА, ПРАВНИ ОКВИР И РАЗВОЈНА ПЕРСПЕКТИВА

Сектор органске производње има врло важну улогу у постизању циљева ЕУ представљених у „European Green Deal“ (Зелени споразум) и „Farm to Fork and Biodiversity Strategies“. Приоритет Европске комисије је обезбиједити да сектор органске производње има добро регулисане предуслове и функционалан правни оквир. Органска производња биће кључна у транзицији коју води ЕУ ка одрживом прехранбеном сектору и бољој заштити биолошке разноликости. Постављен је циљ „управљати са најмање 25% пољопривредног земљишта у органском узгоју и значајно повећати унос агроеколошких пракси“ до 2030. године у ЕУ што је подржано одговарајућим политикама и правним оквиром.

Босна и Херцеговина је потписница Софијске декларације која се односи на имплементацију Зелене агенде за Западни Балкан 2021-2030. која се између осталих компоненти односи и на одрживу пољопривреду. Акционим планом, који прати имплементацију Софијске декларације, Стална радна група за регионални и рурални развој у југоисточној Европи (Standing Working Group for Regional Rural Development in South Eastern Europe - у наставку текста SWG RRD) је главни регионални координатор за одрживу пољопривреду у смислу организације регионалних стручних савјетодавних радних група (Regional Expert Advisory Working Group - у даљем тексту REAWG).

SWG RRD у склопу пројекта „Дијалог о пољопривредној политици Њемачка – Западни Балкан“ ради на јачању оквира политике за пољопривреду и рурални развој на Западном Балкану у погледу имплементације Софијске декларације о Зеленој агенди за Западни Балкан 2021-2030 и усклађивања са САР 2021-2027. Босна и Херцеговина је у оквиру наведеног SWG пројекта укључена и у један од задатака: REAWG Organic – одржавање платформе за дискусију, размјену искустава и учење једни од других, олакшавање дискусија на регионалном нивоу, ширење информација о органској производњи, које су користи за животну средину, шта су реални циљеви који се односе на органску производњу и дискусији о будућим корацима које треба предузети унутар групе.

У циљу реализације горе наведених и осталих међународно преузетих обавеза и одређености Босне и Херцеговине за ЕУ интеграције²⁸, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине упутило је позив надлежним институцијама ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, да се заједнички у сарадњи са Дирекцијом за европске интеграције приступи анализи правне тековине из ове области с обзиром на констатације и препоруке ЕК и у складу са закључцима Савјета министара БиХ. Планирана је израда анализе степена усклађености ентитетских закона с прописима ЕУ у првој фази, али и подзаконских аката у наредним фазама и међусобне усклађености прописа ентитета.

На нивоу Босне и Херцеговине не постоји регулатива за органску производњу, с обзиром да не постоји консензус за овакву врсту прописа.

Ентитетска министарства пољопривреде су донијела, или су у процесу доношења, законских и подзаконских аката за органску производњу, док Брчко дистрикт Босне и Херцеговине нема уређену ову област. Релевантно законодавство се усклађује се за законодавством ЕУ.

Европска комисија је фокусирана на подстицање понуде и потражње за органским производима у складу са циљевима Зеленог споразума. Да би се потакнула потражња, у складу са циљевима Зеленог споразума, политика снажнијег развоја органске производње ЕУ биће један од инструмената за промовисање органских производа на унутрашњем тржишту ЕУ као и у трећим земљама.

Органску производњу подржава и Заједничка пољопривредна политика (Common Agricultural Policy - САР) која помаже у постизању одрживости производње и потрошње хране, док истовремено доприноси заштити природе и поништава пропадање екосистема. Органска производња одговара на растуће друштвене захтјеве за квалитетном храном произведеном с високим стандардима заштите животне средине, биолошке разноликости и добробити животиња.

ЕУ је својим политикама и стратегијама поставила за циљ заустављање губитка биолошке разноврсности у Европи и широм свијета и трансформисање прехранбених система у глобалне стандарде за конкурентну одрживост, заштиту здравља људи и планете, као и средства за живот свих актера у ланцу вриједности хране.

Узимајући у обзир све горе наведено и одређеност БиХ за приступ ЕУ, разумљиво је да Европска комисија континуирано, дужи низ година, кроз извјештаје о напретку истиче потребу убрзаног регулисања овог сегмента пољопривреде.

---

²⁸Саопштење Комисије Европском парламенту, Савјету, Европском економском и социјалном одбору и Одбору регија: „Извјештај о Босни и Херцеговини за 2020.“; Закључци 12. сједнице Савјета министара Босне и Херцеговине од 14.07.2020.; Саопштење о политици проширења ЕУ-а за 2021. „Извјештај о Босни и Херцеговини за 2021.“

9. РИБАРСТВО

9.1. Усклађивање законодавства у БиХ са ЕУ законодавством у области рибарства

У циљу усклађивања законодавства БиХ са ЕУ законодавством у области рибарства, Босна и Херцеговина је користила могућности техничке асистенције Опште комисије за рибарство Медитерана (FAO GFCM) за помоћ у анализи законодавства у области морског рибарства и аквакултуре. Резултат овога је анализа јединог закона који третира ову област, а то је Закон о морском рибарству и аквакултури Херцеговачко-неретванског кантона, јединог кантона у БиХ који излази на море. Активности на усклађивању законодавства у овој области су успорене због пандемије вируса Covid-19.

Техничку подршку у припреми Програма развоја рибарства и аквакултуре у претходном периоду пружала је EUROFISH организација.

9.2. Кључне активности

У мају 2020. године EUROFISH је израдио нацрте програма развоја за ентитете и документе за БиХ. Ови документи су упућени надлежним ентитетским институцијама на анализу и коментаре. У априлу 2021. године за примљени су преостали коментари институција на ове документе.

Након анализе пристиглих коментара EUROFISH организација је у октобру 2021. године Министарству спољне трговине и економских односа БиХ доставила кориговане нацрте програма развоја за све нивое власти, који су прослијеђени ентитетским надлежним институцијама и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине. Након што коначни нацрти буду усаглашени, исти ће, у складу са договором, бити упућени у процедуре усвајања по „bottom up“ принципу.

10. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

10.1. Примјена Споразума о стабилизацији и придруживању и Додатног протокола

Босна и Херцеговина и Европска унија, редовно, једном годишње, а у складу са претходно усаглашеним распоредом одржавања састанака заједничких тијела, припремају организацију и одржавање састанка за надзор провођења Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП). Пети састанак Пододбора за пољопривреду и рибарство, укључујући безбједност хране, ветеринарство и фитосанитарна питања између ЕУ и Босне и Херцеговине одржан је 17. јуна 2021. Представници Европске комисије (у наставку текста Комисија) разговарали су с надлежним органима Босне и Херцеговине и ентитетским надлежним органима о најновијим дешавањима у овим областима. Састанком су за Босну и Херцеговину копредседавали помоћник министра Министарства спољне трговине и економских односа, а за ЕУ стални секретар за пододбор Генералне дирекције за сусједске односе и преговоре о проширењу Европске комисије.

Комисија је охрабрила Босну и Херцеговину да настави са неопходним реформама и развојем секторских стратегија и законодавства у цијелој земљи. Комисија је нагласила да Босна и Херцеговина још није имплементирала препоруке Мишљења из маја 2019. и пратећег Аналитичког извјештаја, те Извјештаја за 2020. годину. Комисија је охрабрила

земљу да значајно појача своје напоре на јачању институционалних и административних капацитета, те убрза законодавно усклађивање и координацију у свим овим областима. Надаље, након поновљених приједлога да се уведу пуне царине најповлашћеније нације (MFN) на свјеже говеђе и свињско месо ЕУ, Комисија је нагласила важност потпуног поштовања одредби Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), посебно оне у вези са трговинским уступцима које су дале стране.

Што се тиче пољопривреде и руралног развоја – кључног сектора за конкурентност привреде и локалног развоја – Комисија је нагласила потребу да се убрзају припремни радови за стратегију руралног развоја БиХ након 2021. уз подршку IPA-е као кључни предуслов за све одрживе реформе у цијелом сектору и даљу помоћ. Босна и Херцеговина такође треба направити напредак у усклађивању мјера подршке у цијелој земљи и постепено их ускладити са правном тековином ЕУ. Комисија је поново позвала Босну и Херцеговину да превазиђе дугогодишњи застој у попису пољопривреде чије одсуство озбиљно омета пољопривредну статистику и креирање политике пољопривреде и руралног развоја. Пољопривредни информациони системи тек треба да буду усклађени у цијелој земљи.

У областима безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних питања, Комисија је поновила потребу за усклађивањем закона о безбједности хране и ветеринарским питањима са најновијим развојем правне тековине ЕУ и унапређењем институционалних и административних капацитета, укључујући инспекцијске службе. Од изузетног је значаја да Босна и Херцеговина унаприједи своје централне базе података, систем идентификације и регистрације животиња, као и да интензивира праћење и ефикасан надзор у контроли болести животиња као што је бјеснило. Комисија је такође позвала Босну и Херцеговину да побољша ефикасност својих планова за праћење остатака и система лабораторија.

Политика рибарства у Босни и Херцеговини треба да буде усклађена у цијелој земљи и усклађена са правном тековином ЕУ. Комисија је нагласила важност убрзања припреме стратегије за рибарство и аквакултуру на нивоу БиХ, што је од кључне важности за обезбјеђивање усклађености са Заједничком политиком рибарства и даљу помоћ. Босна и Херцеговина би такође требала интензивирати свој рад на изградњи административних структура неопходних за спровођење рибарске политике и мјера контроле. Неопходни су и даљи напори у прикупљању података и статистици, који су кључни за планирање и имплементацију политике.

10.2. Централноевропски споразум о слободној трговини (СЕФТА)

Када је у питању имплементација Централноевропског споразума о слободној трговини (СЕФТА 2006 Споразум), структурама које су успостављене ради провођења одредби Споразума, у 2021. години предсједавала је Република Сјеверна Македонија.

Као предсједavajuћа СЕФТА 2006 Споразумом у 2021. години иста је дефинисала приоритете предсједavajuћа као што су: слободно кретање робама, слободна трговина услугама, уклањање препрека у трговини робом, слободан проток улагања, институционални развој, као и наставак преговора о Додатном протоколу 7 о рјешавању спорова.

Пододбором за пољопривреду, укључујући санитарна и фитосанитарна питања (СЕФТА Subcommittee on Agriculture Including SPS) у 2021. години предсједавала је Црна Гора,

што је представљало друго предсједавање Црне Горе овим Пододбором од ступања на снагу Споразума СЕФТА 2006.

Шеснаести састанак СЕФТА Пододбора за пољопривреду, укључујући санитарна и фитосанитарна питања одржан је у хибридном формату у Подгорици (10.11.2021. године) у организацији Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Црне Горе и СЕФТА Секретаријата. Састанку су присуствовали представници министарстава и служби СЕФТА страна надлежних за послове пољопривреде и трговине, санитарне и фитосанитарне мјере, укључујући ветерину, као и представници Европске комисије, GIZ, FAO, ADM пројекта и СЕФТА Секретаријата.

У циљу испуњавања обавеза из Акционог плана за заједничко регионално тржиште 2021-2024, расправљало се о отвореним питањима и договорен је низ активности које треба да се спроведу у наредном периоду. Један од најважнијих приоритета у овој години било је обезбјеђивање услова за имплементацију СЕФТА Одлуке о олакшицама у трговини воћем и поврћем. С тим у вези, током 2021. године спроведен је низ активности, договорена динамика активности које ће се спроводити у наредном периоду, како би се створили услови за успјешну имплементацију Одлуке и обезбиједио наставак усаглашавања законодавства СЕФТА страна са ЕУ законодавством. Поред наведеног, тема састанка Пододбора је било и усаглашавање ветеринарских сертификата, хармонизација радног времена граничних инспекција, као и трошкови царинења производа који подлијежу контроли од стране ветеринарских и фитосанитарних инспекција.

Велика пажња посвећена је унапређењу и јачању пакета Транспарентности, односно ажурирању SPS базе података – тј. достављању потребних докумената неопходних за ажурирање SPS базе података. Јачање пакета Транспарентности ће остати у фокусу страна и у 2022. години. С обзиром да овај портал није на вријеме ажуриран, стране су подржале активности које имају за циљ побољшање квалитета информација у надограђеној SPS бази података, која је дио пакета Транспарентности који заједно са статистиком представља кључни инструменти за процјену ефеката Споразума.

Када је у питању SPS база података (санитарна и фитосанитарна база података), иста ће садржавати законе, подзаконске акте и друге документе (укључујући и податке о домаћој подршци) који се односе на ову област. Статички садржај је представљен у облику текста, табела и прилога (PDF, Word и Excel) како би се омогућило боље претраживање и коришћење података.

10.3. Међународни споразуми/меморандуми о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја

Примарни циљ покретања процедура и закључивање споразума/меморандума је стална потреба за унапређењем и проширењем свеукупне међусобне сарадње, повећањем обима трговине, а са земљама са којима се дијели заједнички циљ, придруживање Европској унији, сарадња и размјена искустава на подручју усклађивања законодавства са правном тековином Европске уније, те коришћења фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој.

У 2021. години није било нових меморандума о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја. Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у области пољопривреде има закључене билатералне споразуме/меморандуме о сарадњи који су у прилогу овог документа под редним бројем 1.

10.4. Имплементација међународних пројеката

У сектору Пољопривреде, исхране, шумарства и руралног развоја у складу са висином улагања највећи донатори/кредитори у 2021. години били су: Европска унија, Краљевина Шведска, Република Чешка, Република Италија и Међународна организација за храну и пољопривреду при Уједињеним народима (UN FAO) - као донатори, а Међународни фонд за развој пољопривреде (IFAD) – као кредитор. У прилогу под редним бројем 2 је преглед пројеката.

10.5. Планирање и координација донаторске помоћи

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ обезбјеђује планирање и координацију међународне помоћи на нивоу БиХ што с једне стране подразумева координацију интереса релевантних актера унутар земље, а са друге стране координацију активности донатора у овом сектору.

Уредбом (ЕУ) 2021/1529 од 15. септембра 2021. године о успостављању Инструмента претприступне помоћи (IPA III), поново је један од захтјева, као критеријумом Секторског приступа у оквиру IPA-е, постојање секторске структуре за координацију донатора и израде годишњег извјештаја о донаторској помоћи за дати сектор. Општи циљ помоћи Европске уније земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима је подршка корисницима IPA III у усвајању и имплементацији политичких, институционалних, правних, административних, друштвених и економских реформи које су потребне од стране тих корисника како би се ускладили са вриједностима Уније и прогресивно усклађивали правила, стандарде, политике и праксе Уније у циљу чланства у Унији, доприносећи на тај начин њиховој стабилности, безбједности и просперитету. Крајњи индикатор стања спремности је напредак на путу ка Европској унији мјерен у годишњем пакету проширења Комисије и релевантним процјенама трећих страна.

Активности Радне групе за планирање и координацију међународне помоћи у сектору пољопривреде, којом координира МСТЕО БиХ, су се током 2021. године, у складу са датим околностима, обављале виртуелном комуникацијом.

Током 2021. године интензивирани су активности на припреми/програмирању пројекта „Јачање отпорности и конкурентности пољопривреде“ – ARCР који ће се финансирати средствима кредита Свјетске банке.

11. БЕЗБЈЕДНОСТ ХРАНЕ, ЗАШТИТА ЗДРАВЉА БИЉА И ЖИВОТИЊА

Спољнотрговинска питања, извоз и увоз хране у надлежности су институција на нивоу БиХ, док је узгој биљака и животиња, производња и прерада хране, контрола и надзор над производњом хране у Босни и Херцеговини, у надлежности ентитетских, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, кантоналних и општинских институција. Сходно томе, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је, у овој области, задужено за координацију рада управних организација које су успостављене у оквиру Министарства и то Управом БиХ за заштиту здравља биља и Канцеларијом за ветеринарство БиХ, Канцеларијом за хармонизацију система плаћања у пољопривреди и руралном развоју, као и сарадњом са Агенцијом за безбједност хране БиХ која је за свој рад директно одговорна Савјету министара БиХ. Надлежне институције свих нивоа власти у Босни и Херцеговини, свако у свом дијелу обавеза, раде на доношењу и спровођењу прописа о области производње и прераде хране у циљу њиховог пласмана на домаће и инострано тржиште, унапређење ефикасности службених контрола у

производњи, извозу и увозу прехранбених и пољопривредних производа. Такође, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ у сарадњи са надлежним ентитетским институцијама, у континуитету ради на достизању потребних стандарда за извоз свих домаћих производа биљног и животињског поријекла на инострана тржишта, прије свих на развијено европско тржишта, али и тржишта трећих земаља.

Институционални и административни капацитети у Босни и Херцеговини надлежни за област хране су: Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Агенција за безбједност хране БиХ, Канцеларија за ветеринарство БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, Федерална управа за инспекцијске послове, управе за инспекцијске послове кантона/жупанија, Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и Инспекторат Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

У области безбједности хране током 2021. године реализоване су активности везане за процјену ризика, система брзог узбуњивања за храну и храну за животиње, праћење обољења проузрокованих храном, прикупљања извјештаја о кретању заразних обољења животиња, спровођење плана присуства пестицида у храни, прикупљање и обрада лабораторијских података, издавање одобрења за стављање хране и хране за животиње на тржиште Босне и Херцеговине, признавање природних минералних, природних изворских и стоних вода, израда и имплементација прописа који регулише област безбједности хране. Од изузетног је значаја стално јачање капацитета надлежних институција у области хране свих нивоа, њихово стално кадровско јачање, а све са циљем да би могли испунити врло захтјевне обавезе које се намећу усклађивањем законодавства БиХ са законодавством ЕУ и успостављањем система безбједности хране којим се омогућава трговина свим врстама пољопривредно-прехранбених производа на најзахтјевнијим тржиштима.

11.1. БЕЗБЈЕДНОСТ ХРАНЕ

Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине (у даљем тексту Агенција) обавља дјелатности и задатке у складу с одредбама Закона о храни („Службени гласник БиХ“, број 50/04), Закона о генетички модификованим организмима („Службени гласник БиХ“, број 23/09), подзаконским прописима који уређују систем безбједности хране, као и законским и подзаконским прописима.

ЕУ RASFF систем – Агенција је запримила укупно 34 ЕУ RASFF обавјештења о ризицима поријеклом из хране. Извршена је евалуација обавјештења, припремање и достављање обавјештења надлежним органима, запримање повратних информација, те сачињавање повратних информација за упућивање надлежној служби ЕК путем ЕУ RASFF. Агенција је током 2021. године редовно достављала извјештаје Европској комисији о предузетим мјерама од стране надлежних органа који се путем RASFF WINDOW, SANTE RASFF ЕС чини доступним свим чланицама RASFF мреже.

Обавјештења ван ЕУ RASFF система – Агенција је запримила укупно пет обавјештења ван ЕУ RASFF система које су на даље поступање и предузимање одговарајућих мјера достављене надлежним органима.

WHO/FAO INFOSAN мрежа – Од стране INFOSAN контакт тачке за хитне случајеве за БиХ, за примљено је 10 INFOSAN обавијести од којих је једна захтијевала достављање повратних информација.

Сарадња са лабораторијама – У 2021. години настављена је сарадња са лабораторијама за контролу хране у БиХ у оквиру које су достављани подаци о резултатима лабораторијских анализа узорака хране и воде за пиће. На основу прикупљених и обрађених података на подручју БиХ регистровано је укупно 196 случајева оболијевања гдје је храна потврђена као узрок/пут преноса и то: 33 обољела случаја *Salmonellosis* и 163 случајева оболијевања *Intoxicatio alimentaris/Toxiinfectio alimentaris*.

Регистар хране за посебне прехранбене потребе – У складу с одредбама Правилника о храни за посебне прехранбене потребе („Службени гласник БиХ“, број 72/11), Агенција води Регистар хране за посебне прехранбене потребе која је стављена на тржиште БиХ и који тренутно садржи основне податке о 860 производа који се налазе на тржишту БиХ, а спадају у једну од категорија хране за посебне прехранбене потребе.

Област генетички модификованих организама – Донесено је 12 мишљења по захтјеву субјекта у пословању са храном за животиње за издавање рјешења о одобрењу за стављање на тржиште БиХ ГМ хране за животиње и седам мишљења по захтјеву субјекта у пословању са храном за животиње за издавање рјешења за обнову одобрења за стављање на тржиште БиХ ГМ хране за животиње. Агенција је на основу наведених мишљења донијела 12 рјешења о одобрењу за стављање на тржиште БиХ ГМ хране за животиње и седам рјешења о обнови рјешења. Савјет за ГМО је такође дао и једно стручно мишљење надлежним органима и заинтересованим странама.

Комисија за регистрацију ознака поријекла, ознака географског поријекла и додјелу ознака гарантовано традиционалног специјалитета прехранбених производа у Босни и Херцеговини – У извјештајном периоду Комисија је рјешавала један захтјев за регистрацију прехранбеног производа заштићеном ознаком поријекла. Након спроведеног поступка, Агенција је, на приједлог Комисије донијела једно рјешење за регистрацију прехранбеног производа заштићеном ознаком поријекла које је објављено у „Службеном гласнику БиХ“, број 62/21, док Агенција води регистар прехранбених производа заштићених ознаком поријекла, односно регистар прехранбених производа заштићених ознаком географског поријекла.

Сарадња са USAID пројектом “Развој одрживог туризма у Босни и Херцеговини (Туризам)” – Агенција је у сарадњи са USAID Туризам пројектом израдила “Водич за безбједно руковање храном у сектору угоститељства и авантуристичког туризма” који служи као подсјетник и водиља свима који се баве припремом и послуживањем хране за унапређење знања о безбједности хране, те основним начелима хигијене хране.

Смјернице за обиљежавање датума и сродне информације о храни: први дио (обиљежавање датума) – Агенција је припремила превод *Смјерница за обиљежавање датума и сродне информације о храни: први дио (обиљежавање датума)*. Смјернице су намијењене субјектима у пословању са храном код одлучивања о врсти обиљежавања датума, одређивања рока трајања и повезаних информација о храни које треба навести на декларацији како би се обезбиједили принципи безбједности хране.

Смјернице за аналитичку контролу квалитета и поступке за валидацију метода за анализу остатака пестицида у храни и храни за животиње – С циљем пружања подршке лабораторијама укљученим у службену контролу остатака пестицида у храни и храни за животиње у Босни и Херцеговини припремљен је превод *Смјерница за аналитичку контролу квалитета и поступке за валидацију метода за анализу остатака пестицида у храни и храни за животиње*.

ИРА III – како би се омогућила стручна и техничка подршка надлежним институцијама у сектору безбједности хране у БиХ, Агенција је у извјештајном периоду, уз координацију Дирекције за европске интеграције Савјета министара БиХ, учествовала у припреми Акционог документа „EU4 Aligned Food Standards“. Наведеним документом, који је у форми нацрта достављен на коментаре Европској комисији, за сектор безбједности хране у БиХ предвиђена је финансијска помоћ ЕУ за усклађивање стандарда безбједности хране са правном тековином ЕУ, јачање система службених контрола и јачање капацитета лабораторија.

ИРА 2018 – У извјештајном периоду настављене су активности у оквиру Twinning пројекта: *Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању с правном тековином ЕУ у сектору безбједности хране у Босни и Херцеговини*. Партнери из ЕУ су Литванија (Државна служба за храну и ветеринарство), Мађарска (Министарство пољопривреде и Државна канцеларија за безбједност ланца хране), Италија (Istituto Zooprofilattico Sperimentale dell'Abruzzo e del Molise "G. Caporale" (IZS) и Италија (Istituto Zooprofilattico Sperimentale Umbria e Marche "Togo Rosati"), док су институције кориснице twinning пројекта у БиХ Агенција у сарадњи са надлежним органима Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У току 2021. године, у оквиру пројекта, укупно је одржано 27 експертских мисија које су за циљ имале побољшање безбједности и квалитета хране кроз спровођење напредних нивоа политика о безбједности хране и прописа усклађених са правном тековином ЕУ.

11.2. ВЕТЕРИНАРСТВО

Надлежни органи за ветеринарство у Босни и Херцеговини су:

- Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Канцеларија);
- Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства (сектор за ветеринарство); Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (ресор за ветеринарство) (у даљем тексту: надлежна ентитетска министарства);
- Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (Пододјељење за ветеринарство);
- Федерална Управа за инспекцијске послове и кантоналне управе за инспекцијске послове, Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске и општинска одјељења за инспекцијске послове, као и Инспекторат Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (у даљем тексту: надлежни инспекцијски органи).

У међународном промету контролу спроводи Одјељење граничне ветеринарске инспекције наведене Канцеларије, а у унутрашњем промету контрола је организована на нивоу надлежних ентитетских министарстава и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и надлежних инспекцијских органа. У процедурама доношења свих законских и подзаконских аката као и у имплементацији пројекта учествују: Канцеларија, надлежна

ентитетска министарства и Одјелење за пољопривреду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

11.2.1. Усклађивање законодавства

У току 2021. године настављене су активности по питању израде и доношења прописа. У извјештајном периоду у Службеном гласнику БиХ објављени су сљедећи прописи (наведене прописе донијела је Канцеларија):

- Одлука о усвајању плана службеног узорковања у објектима одобреним за извоз у Европску унију за 2021/2022. годину („Службени гласник БиХ“, број 12/21 од 26.2.2021.);
- Правилник о измјени Правилника о статусу држава или региона у односу на бовину спонгиформну енцефалопатију („Службени гласник БиХ“, број 28/21 од 7.5.2021.);
- Упутство о спровођењу плана праћења и контроле резидуа за 2021. годину („Службени гласник БиХ“, број 31/21 од 25.5.2021.); и
- Правилник о измјени правилника о условима које морају задовољавати фарме и условима за заштиту животиња на фармама („Службени гласник БиХ“, број 60/21 од 28.9.2021).

Пропис који је донесен, али није објављен у Службеном гласнику БиХ: Одлука о усвајању Плана ревизија објеката који се баве узгојем живих животиња, производњом, прерадом, обрадом и складиштењем производа животињског поријекла намјењених за извоз на тржиште ЕУ за 2022. годину.

11.2.2. Активности по питању здравља и добробити животиња

У септембру 2020. године започела је имплементација Twinning пројекта „ЕУ подршка изградњи капацитета и постепеном приближавању правне тековине у сектору за ветеринарство у БиХ“ којим је планирана евалуација статуса легислативе из области здравља животиња, укључујући апроксимацију са новом ЕУ легислативом (Закон о здрављу животиња), ревидирање легислативе у области добробити животиња, те наставак активности везано за нуспроизводе животињског поријекла. У сарадњи са другим Twinning пројектима планирано је усаглашавање легислативе у области службених контрола. Кроз имплементацију овог пројекта настављене су активности на реформи контроле здравља животиња и његовог даљег приближавања стандардима ЕУ.

У претходном периоду, у склопу компоненте и пројекта, одржан је низ мисија са циљем утврђивања стања, те недостатака које је потребно ријешити кроз пројекат, укључујући ревидирање легислативе која се односи на здравље животиња, као и програме мјера контроле појединачних болести, за које су израђени извјештаји гап анализе. У предстојећем периоду ће се спровести мисија за израду програма надзора/контроле бруцелозе, афричке свињске куге, класичне свињске куге те бјеснила, а одржана је и мисија за обиљежавање и контролу кретања животиња.

Ситуација за поједине болести наведена је у даљем тексту:

Бруцелоза - Испорука вакцина против бруцелозе малих преживара која је била планирана за I квартал 2021. године није реализована због кашњења узрокованог пандемијом COVID-19. Након расписивања и спровођења нове набавке од стране

Делегација ЕУ у Босни и Херцеговини, споразум са добављачем склопљен је тек у јуну 2021. године, а прва транша вакцина у износу од 453.000 доза испоручена је у БиХ у октобру 2021. године.

Ново кашњење у набавци вакцина против бруцелозе у 2021. години је додатно закомпликовало реализацију програма што је презентовано и експертима задуженим за израду новог вишегодишњег програма за контролу бруцелозе малих преживара у БиХ у склопу Twinning пројекта. Током експертске мисије одржане на лицу мјеста у септембру, одржан је низ састанака са представницима ветеринарске службе БиХ, те је на завршном састанку којем су присуствовали представници Канцеларије и представници надлежних органа ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине констатовано да, с обзиром на касну испоруку вакцина, као и чињеницу да је велики број животиња гравидан, у току 2021. године неће бити имплементације вакцинације малих преживара против бруцелозе. Такође, на наведеном састанку је предложено да се у 2022. години спроведе опсежнија вакцинација малих преживара против бруцелозе којом ће бити обухваћене животиње старосне доби 3-6 мјесеци, као и све оне животиње које у претходном периоду нису вакцинисане услед недостатка вакцина. У вези са наведеним, Канцеларија интензивно ради на обезбјеђивању свих потребних средстава за неометану и свеобухватну вакцинацију малих преживара у 2022. години која би требала отпочети у марту. До марта се очекује испорука додатних 152.000 доза вакцина, те потребних количина ушних маркица за идентификацију вакцинисаних животиња.

Надаље, у склопу Twinning пројекта планирана је израда и доношење новог вишегодишњег програма за контролу бруцелозе код малих преживара који треба да буде завршен до краја 2021. године. Приликом припреме новог вишегодишњег програма у обзир ће бити узети сви подаци о статусу и реализацији прописаних мјера, укључујући и кашњења, односно низак степен имплементације у току 2020. и 2021. године, као и један од највећих недостатака у имплементацији ове мјере, изостанак средстава за континуирано спровођење вакцинације.

Када је у питању бруцелоза говеда, Канцеларија је у сарадњи са надлежним ентитетским органима обезбиједила наставак мониторинга код говеда старијих од 12 мјесеци.

Бјеснило - У току 2021 . године планирано је спровођења двије кампање оралне вакцинације (прољеће и јесен) за које је већ била спроведена јавна набавка, а Делегација ЕУ у Босни и Херцеговини потписала је уговор са дистрибутером вакцине. За прољетну кампању 2021. поступак увоза вакцина покренут је почетком ове године, али због процедуралних проблема прољетна кампања вакцинације није спроведена. Након реализације свих активности, вакцине за прољетну кампању увезене су у Босну и Херцеговину 17. јуна 2021. године и узорковане за обавезно тестирање истог дана. Допуштење за почетак кампање дато је дистрибутеру 9. јула 2021. по пријему задовољавајућих резултата за све увезене серије. Иако свјесни неповољних временских услова и стабилности мамаца, због посљедњег случаја бјеснила 2020. године, владало је мишљење да је боље не одустајати од кампање и наставити с вакцинацијом, слично као што је савјетовано након поплава у 2014. години.

Након издавања дозволе за почетак дистрибуције, извођач је обавијестио да због безбједносних разлога повезаних с летовима на високим температурама, како су их обавијестила надлежни органи у Босни и Херцеговини, не могу летјети у овом периоду године (јули и август). Из наведеног разлога дистрибуција мамаца није била могућа прије почетка септембра ове године. С обзиром на насталу ситуацију, Канцеларија ову дистрибуцију сматра јесенском кампањом 2021. године.

Након захтјева добављача према Делегацији ЕУ у БиХ, Канцеларија је подржала продужење уговора како би се прољећна кампања за 2022. годину имплементирала

вакцинама које неће бити искоришћене за јесењу кампању 2021. године, с обзиром на помјерање прољећне кампање на септембар ове године.

За 2022. годину Делегација ЕУ у Босни и Херцеговини је покренула поступак јавне набавке за оралну вакцинацију.

Тренутно Канцеларија спроводи набавку за провођење поствакциналног мониторинга који би требао започети до краја 2021. године, а у току су и активности на ревидирању вишегодишњег програма и провођењу обука свих интересних група у оквиру Twinning пројекта.

Класична свињска куга (КСК) и Афричка свињска куга (АСК) - Након разматрања ситуације у региону, као и спроведене мисије Европске комисије у БиХ за помоћ у доношењу одлуке о престанку вакцинације против болести класичне свињске куге, Влада Републике Српске је донијела одлуку о престанку вакцинације од 31.12.2019. године, а Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине од 01.05.2020. године. Вакцинација се на подручју Федерације БиХ престала спроводити у 2021. години. Тачан датум престанка вакцинације је затражен од Федерације БиХ. Престанак вакцинације био је дуго разматран. С обзиром да су ову мјеру донијеле и све остале земље у региону и да се одавно договарао регионални приступ овој мјери и БиХ је предузела потребне активности.

За потребе контроле и спречавања уношења АСК спровode се превентивне мјере укључујући забрану увоза одређених пошиљака живих животиња и производа животињског поријекла из земаља у којима је болест утврђена. Такође, одржан је низ радионица за ветеринаре, као и промоција подизања свијести свих заинтересованих страна.

У склопу Twinning пројекта планирана је израда програма за надзор КСК и АСК, а у 2021. години започета је и имплементација јединственог система обиљежавања свиња.

Високо патогена инфлуенца птица (ВПИП) - Појава ВПИП утврђена је на подручју општине Градишка у новембру 2021. године код дивље птице. Након пријаве болести успостављен је Заједнички центар за контролу ВПИП у БиХ, те су обавијештени ОИЕ, ЕК и сусједне земље. Након спровођења прописаних мјера жариште је затворено у децембру 2021. године, али је Заједнички центар остао у функцији ради ефикаснијег дјеловања и могућности брзог реаговања у случају појаве нових сумњи, а усљед повећаног ризика од уношења болести због великог броја случајева болести на подручју Европе.

11.2.3. Обиљежавање и контрола кретања животиња

Агенција за обиљежавање животиња континуирано штампа идентификационе ушне маркице за говеда и доставља их ветеринарским организацијама на основу њихових достављених захтјева. У 2021. години је одштампано и испоручено 87.981 идентификациона ушна маркица за обиљежавање говеда (66.500 редовних ушних маркица и 21.481 замјенска ушна маркица), издато је 85.426 пасоша за животиње (говеда) и издато 2.195 сертификата о регистрованим имањима. У току 2021. године извршено је обиљежавање и регистрањ у базу података 192.708 оваца и 7.578 коза.

У Агенцији за обиљежавање животиња извршен је циклус провјере мониторинг бруцелозе говеда у 2021. године у складу са „Упутством о спровођењу мониторинга на присуство бруцелозе код говеда у Босни и Херцеговини у 2021. години“, као и исправке и корекције утврђених грешака у току обраде узорака. Након извршеног цјелокупног уноса, провјера и корекција достављених образаца сачињен је Извјештај у коме је

констатовано да је укупно запримљено 20.351 образац на којима је било евидентирано 127.901 животиња које су се налазиле на 18.008 имања, од којих је услове испунило након извршене ревизије укупно 116.182 животиње. Број животиња који у моменту обраде и саме ревизије достављених образаца није испуњавао услове је 11.719 животиња.

С циљем унапређења система идентификације и контроле кретања животиња у склопу Информационог система Агенције за обиљежавање животиња активан је модул за идентификацију кућних љубимаца (паса, мачака и питомих вретица). У 2021. години укупно је у Државној бази података регистровано 45.367 кућних љубимаца (42.171 пас, 3.191 мачка и 5 питомих вретица), од чега је микрочиповано 38.735 кућних љубимаца (35.993 пса, 2.737 мачака и 5 питомих вретица) и издато 38.115 пасоша за кућне љубимце. У циљу обезбјеђивања имплементације прописа, Агенција за обиљежавање животиња у континуитету организује обуке за ветеринаре и ветеринарске инспекторе у БиХ. У 2021. години одржано је 10 обука на тему „Приступ и коришћење базе података Агенције за обиљежавање животиња“ на којим је присуствовало 62 ветеринара и ветеринарска инспектора који наведену обуку нису завршили у претходном периоду. По успостављању модула за идентификацију кућних љубимаца приступило се одржавању обука на тему „Приступ и коришћење апликације за идентификацију кућних љубимаца“, гдје је у 2021. години укупно одржано 10 обука на којима је присуствовао 61 ветеринар и ветеринарски инспектор. Наведене обуке се у континуитету настављају одржавати.

Свим учесницима који су прошли обуке додјељени су приступни линкови, шифре и лозинке, уз корисничка упутства у којима су дефинисани сви кораци приступању и раду у апликацијама ДБП (државна база података).

Када је ријеч о заштити здравља животиња у Републици Српској током 2021. године мјере које су се спроводиле односиле на:

- превентивну вакцинацију животиња против антракса која је спроведена на 68.013 животиње;
- спровођења мониторинга „Вишегодишњег програма сузбијања и искорјењивања инфективне анемије копитара (ИАК) у Републици Српској“ према коме је извршено вађење крви и дијагностика код 308 грла.

У циљу спречавања појаве заразних болести и сузбијања кретање болести у оквиру које је запримљен један захтјев за набавку вакцине против класичне свињске куге (вакцина је похрањена и чува се за случај појаве ове болести).

У циљу заштите здравља животиња и производње безбједних производа животињског поријекла у Федерацији БиХ, тежиште активности је било усмјерено на реализацију стратешког и оперативних циљева ради спровођења мјера ветеринарског јавног здравства и здравствене заштите здравља животиња и стварање ефикасног система контроле здравља и добробити животиња и производње безбједног производа животињског поријекла од којих посебно издвајају:

- израда новог Закона о ветеринарству (прикупљања мишљења на нацрт закона није завршено до краја 2021. године) и усвајање Закона о ветеринарско медицинским производима (у парламентарној процедури);
- израда, усвајање и реализација Програма „Подстицаји за ветеринарство“ у 2021. години; из Буџета Федерације БиХ у износу од 2,5 милиона КМ;
- реализација Програма контроле спровођења ветеринарско-здравствених прегледа у објектима;

- израда и реализација Програма обуке службених ветеринара на територији Федерације БиХ за период 2021-2023.;
- спровођење активности с циљем омогућавања примјене прописа “хигијенског пакета” и заштите потрошача;
- рјешавање спорних питања везано за подјелу подручја ветеринарским станицама у ФБиХ у складу са важећим Правилником;
- организовање полагања стручних испита за дипл. ветеринара и ветеринарских техничара (израда планова, одржавање испита, вођење евиденције и издавање увјерења о положеном испиту сертификата);
- организовање рада Комисије за лијекове који се користе у ветеринарству и спровођење поступка регистрације ветеринарских лијекова и ветеринарско-медицинских производа, вођење евиденције о лијековима којима је издато одобрење за стављање у промет и објава у Службеним новинама Федерације БиХ;
- утврђивање ветеринарско-здравствених услова којима морају удовољавати објекти за клање животиња, обраду, прераду и ускладиштење производа животињског поријекла, за складишта животињске хране, мјешаонице и фабрике сточне хране, производње и промета лијекова за употребу у ветеринарству и др.;
- вођење Јединственог регистра, регистрованих и одобрених објеката у ФБиХ и других база и евиденција у области ветеринарства - ажурирање података;
- вођење првостепеног управног поступка и израда рјешења;
- израда стручних мишљења, континуирана сарадња са Канцеларијом за ветеринарство БиХ, кореспонденција са државним, федералним и кантоналним надлежним министарствима, научним и стручним установама као и осталим институцијама и др.

11.2.4. Активности у области јачање капацитета за извоз живих животиња и производа животињског поријекла из БиХ

У 2021. години настављен је континуиран извоз роба које су одобрене за извоз на тржиште земаља Европске уније за које Босна и Херцеговина има одобрење. На захтјев заинтересованих субјеката у пословању са храном за извоз у Европску унију, извршена је контрола усклађености објеката са захтјевима Европске уније, односно провјера испуњености услова у складу са прописима Европске уније који су на снази.

Босна и Херцеговина је била предмет „Канцеларијске процјене Босне и Херцеговине како би се оцијенили постојећи контролни системи који регулишу производњу производа рибарства намијењених извозу у Европску унију“ од стране Генералног директората за здравље и безбједност хране ЕУ (DG Health and Food Safety). Резултати наведене процјене за достављене информације испред Босне и Херцеговине нису још увијек заprimљени. У склопу наведене процјене су од Канцеларије приликом прикупљања података утврђени одређени недостаци по питању службених контрола и едукације службених ветеринара. С тим у вези, а у циљу јачања капацитета, планирана је свеобухватна обука за службене ветеринаре из области „производи рибарства“ у циљу отклањања недостатака (исправна примјена прописа на снази када су у питању службене контроле).

У 2021. години се активно радило на јачању извозних капацитета на начин да су се према захтјевима субјеката у пословању у Босни и Херцеговини, у складу са захтјевима потенцијалних земаља увозница, вршиле процјене ветеринарског система Босне и Херцеговине и у складу са истима спроведене су сљедеће активности:

1. **Израел** - месо говеда - процјена је још у току;

2. **Кина** - извоз млијека – надлежни орган Кине је доставио накнадна питања (други сет у низу) који се тренутно попуњава од стране надлежних органа у БиХ;
3. **Кина** – извоз меда – надлежни орган Кине је доставио питања која се тренутно попуњавају од стране надлежних органа у БиХ;
4. **Саудијска Арабија** – месо перади и производи од меса перади – надлежни органи БиХ су у фази попуњавања наведеног упитника;
5. **Малезија** - извоз меса говеда – надлежни органи Малезије су у 2021. години најавили инспекцију у циљу провјере номинованих објеката, али због тренутне ситуације везане за Covid-19 наведена мисија отказана је до даљњег.

У 2021. години је одржан низ обука за ветеринарске инспекторе који сертификају робе за извоз у ЕУ, нарочито по питању нових ЕУ прописа који су ступили на снагу и примјењују се од 15.01.2022. године. С тим у вези је спроведена едукација о начину сертификације сљедећих роба: месо перади, производи од меса перади, производи рибарства, млијека и производа од млијека, мјешовитих производа и свих других роба које се извоза према ЕУ. Обуке се одржавају континуирано у циљу јачања капацитета ветеринарске службе по питању службене контроле и сертификације у складу са правилима ЕУ.

У 2021. години на захтјев надлежних ентитетских органа, Канцеларија је издала гаранције за БиХ објекте за извоз у Републику Србију, Црну Гору и Сјеверну Македонију, са укупно 27 гаранција за 12 објеката.

У 2021. години, на захтјев извозних објеката усаглашени су извозни модели сертификата за сљедеће земље увознице: Сјеверну Македонију – 2 модела сертификата; Републику Србију – 5 модела сертификата; Уједињено Краљевство – 6 модела сертификата; Косово* – 2 модела сертификата; Црну Гору – 2 модела сертификата; Румунију – 1 модел сертификата; Украјину – 1 модел сертификата; Холандију – 1 модел сертификата; Јапан – 1 модел сертификата и Азербејџан – 4 модела сертификата.

У 2021. години достављен је списак одобрених објеката за извоз меда у Саудијску Арабију. Тренутно се на наведеном списку налази 19 објеката којима је одобрен извоз меда из Босне и Херцеговине у Саудијску Арабију.

Босни и Херцеговини је одобрен извоз меса и производа од меса у Уједињене Арапске Емирате. На интернет страници Канцеларије за ветеринарство БиХ (<http://www.vet.gov.ba/v2/xp/документ/д57>) се налази листа одобрених клаоница у БиХ.

11.2.5. План праћења резидуа ветеринарских лијекова

Једна од значајних активности Канцеларије, у сарадњи са надлежним ентитетских институцијама, за континуирани извоз производа животињског поријекла, јесте имплементација годишњег Плана праћења и контроле резидуа за Босну и Херцеговину, а који се спроводи у складу са Законом о ветеринарству у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 34/02) и Одлуком о праћењу резидуа одређених твари у живим животињама и у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 1/04, 40/09 и 44/11). С тим у вези за реализацију Плана праћења и контроле резидуа за 2021. годину спроведене су све активности неопходне за спровођење плана, односно

---

*Овај назив не прејудуцира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 СБ УН и одлуком Међународног суда правде о косовској декларацији о независности.

извршена је израда плана и достава истог Генералном директорату за безбједност хране и здравље потрошача Европске комисије (DG SANTE), извршена расподјела броја узорака за поједине врсте животиња и производа животињског поријекла који ће се контролисати на резидуе одређених супстанци и одабир лабораторија у склопу јавне набавке лабораторијских услуга за анализу резидуа ветеринарских лијекова и контаминената, те је донесено и објављено Упутство о спровођењу плана праћења и контроле резидуа за 2021. годину („Службени гласник БиХ“, број 31/21). Реализација Плана праћења и контроле резидуа за 2021. годину према броју планираних и извршених претрага на резидуе забрањених супстанци, ветеринарских лијекова и контаминената код појединих врста животиња и у производима животињског поријекла износи сса 60%. На непотпуно испуњење Плана до краја 2021. године утицало је стање пандемије вируса Sars-Cov-2 као и касно расписивање и дуготрајна процедура набавке лабораторијских услуга. Међутим, потребно је истаћи да се План праћења резидуа спроводи до краја марта 2022. године, до када су закључени споразуми са изабраним лабораторијама, што ће омогућити побољшање степена реализације.

У октобру 2021. године Босна и Херцеговина је била предмет аудита од стране инспекцијског тима Генералног директората за безбједност хране и здравље потрошача Европске комисије (DG SANTE), приликом којег је извршена провјера система праћења и контроле резидуа у Босни и Херцеговини као и контрола употребе и дистрибуције ветеринарско-медицинских производа с циљем процјене да ли постојећи систем испуњава ЕУ захтјеве по питању контроле резидуа у Европској унији. Резултати наведене процјене достављени су Канцеларији у форми извјештаја са одређеним препорукама за које је Босна и Херцеговина израдила Акциони план и исти доставила DG SANTE. Активности предложене у Акционом плану су дјелимично прихваћене од стране DG SANTE тима, па се захтијева спровођење предложених активности у што краћем року у току 2022. године као и достављање одређених докумената као доказ спроведених активности, како би Босна и Херцеговина испунила све препоруке и остала на листи трећих земаља са одобреним плановима праћења резидуа за поједине производе животињског поријекла за које је одобрен извоз на тржиште Европске уније.

11.2.6. Активности по питању контроле непостојања ветеринарско-здравствених сметњи приликом увоза

Приликом увоза у Босну и Херцеговину, у оквиру надлежности Канцеларије, а у складу са важећим прописима (Правилник о условима увоза и провоза живих животиња, сировина, производа и нуспроизвода животињског поријекла, ветеринарских лијекова и хране за животиње у Босну и Херцеговину, "Службени гласник БиХ", број 57/12 од 24.07.2012. год. и други важећи прописи), врши се контрола непостојања ветеринарско-здравствених сметњи за увоз. С тим у вези, у 2021. години издато је 1.170 рјешења о непостојању ветеринарско-здравствених сметњи за увоз животиња и роба животињског поријекла у БиХ, а укупан број рјешења о упису објеката у Регистар Канцеларије у 2021. години био је 397. Укупан број рјешења о непостојању ветеринарско-здравствених сметњи за увоз и провоз пошилики роба које подлијежу ветеринарско-здравственој контроли ветеринарских лијекова у 2021. години је 141.

11.3. ЗАШТИТА ЗДРАВЉА БИЉА

На основу успјешно организоване видео-инспекције (2021. године) од стране Управе БиХ за заштиту здравља биља и надлжних органа ентитета и Брчко дистрикта Босне и

Херцеговине код произвођача садног материјала Пољоагро д.о.о., од садног материјала именована фирма је на тржиште Руске Федерације извезла: јабуке у количини од 500.000 садница и 300.000 садница брескве.

Након достављања званичне информације Росселхознадзора о доношењу одлуке о привременој обустави извоза крушака из Републике Српске на тржиште Руске Федерације, која је ступила на снагу 25.01.2021. године надлежне службе у Босни и Херцеговини након свих предузетих активности да се забрана укине, остају отворене за даљу провјеру од стране Росселхознадзора, не само складишних капацитета и мјеста производње, већ цјелокупног фитосанитарног система у БиХ, а самим тим провјере да све институције чине напор да свјежи плодови који се испуручују за тржиште Руске Федерације задовољавају све стандарде и испуњавају фитосанитарне захтјеве Руске Федерације.

Управа за заштиту здравља биља БиХ је у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине израдила Нацрт правилника о листама штетних организама, листама биља, биљних производа и регулисаних објеката, а у складу са Спроведбеном уредбом Комисије (ЕУ) 2019/2072 која је ступила на снагу 28. новембра 2019. године. Имајући у виду да надлежне институције ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине нису постигле договор у вези два члана Нацрта правилника исти није упућен у даљу законску процедуру.

У извјештајном периоду редовно се ажурира Сортна листа БиХ. Такође, урађени су нацрти:

- Правилник о трошковима у поступцима признавања сорти, службеног потврђивања и заштити права оплемењивача;
- Правилник о условима у погледу стручне, просторне и техничке оспособљености лабораторија;
- Правилник о узорковању и испитивању квалитета сјемена пољопривредног биља у БиХ;
- Правилник о коришћењу фармеровог сјемена; и
- Правилник о садржају и начину вођења регистра у обављању послова заштите сорти и права оплемењивача у БиХ.

Наведени нацрти правилника су достављени члановима Радне групе на консултације, а по окончању консултација финални нацрти правилника ће се упутити у даљу законску процедуру.

Управа редовно усклађује Списак активних материја дозвољених за употребу у фитофармацеутским средствима у БиХ („Службени гласник БиХ, број 15/21, 34/21, 51/2). С тим у вези посљедње измјене и допуне постојећег списка су извршене у складу са измјенама и допунама списка у ЕУ, а које су ступиле на снагу 5. и 31. јануара 2022. године.

На основу обавеза које произилазе из Закона о заштити здравља биља („Службени гласник БиХ“, број 23/03), инспекторати ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине достављају Управи извјештаје, односно податке о броју прегледаних пошилака, врсти робе (биље или фитофармацеутска средства или минерално ђубриво), количинама прегледаних роба и предузетим инспекцијским мјерама за робе које

подлијежу обавезној фитосанитарној контроли при увозу у БиХ. Подаци се достављају у усаглашеној Excel табели на мјесечном нивоу за сваки гранични прелаз посебно. Управа обједињава податке и сачињава извјештаје на мјесечном, шестомјесечном и годишњем нивоу. Обједињене податке Управа користи за властите службене потребе и доставља их обједињене инспекторатима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Поред горе наведених извјештаја, инспекторати ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине достављају Управи и извјештаје и податке о другим спроведеним активностима из надлежности фитосанитарне инспекције у унутрашњем инспекцијском надзору.

У извјештајном периоду од пошљки које подлијежу обавезној фитосанитарној контроли по фитосанитарним захтјевима Босне и Херцеговине, од стране фитосанитарних инспектора, забрањен је увоз уз налагање мјера на укупно седамнаест пошљки.

ПРОЈЕКТИ У ФИТОСАНИТАРНОЈ ОБЛАСТИ

1. Пројект са Чешком развојном агенцијом „Унапређење безбједности хране у БиХ“ у дијелу „Подршка успостављању функционалног система контроле пестицида и ђубрива, те интегралне заштите биља (Integrated Pest Management - IPM)“ у трајању од 36 мјесеци од 2018 до 2021. Укључени су сви надлежни органи и институције у области фитофармацеутских средстава и минералних ђубрива. Због епидемиолошке ситуације током 2021. године бројене активности су пролонгиране за наредну годину.
2. „Нове активности за подршку фитосанитарном сектору у БиХ у циљу усклађивања са стандардима ЕУ (РНУТО БиХ)“ - Пројекат са Италијанском развојном агенцијом у трајању од 36 мјесеци, период имплементације јун 2019. - мај 2022. године (у имплементацију пројекта су укључене фитосанитарне лабораторије и фитосанитарна инспекција у области здравља биља).
3. Twinning пројекат IPA 2018 „Подршка ЕУ изградњи капацитета и постепеном усклађивању са правном тековином Уније у фитосанитарном сектору у БиХ“ - настављене активности у другој години имплементације, те је испоручена опрема за фитосанитарне инспекторе и то возила и ИТ опрема.

Од законодавних активности у 2021. години донесен је Програм посебног надзора (системске контроле) карантинских штетних организама на кромпиру у БиХ за 2021. годину и Списак активних материја дозвољених за употребу у фитофармацеутским средствима у БиХ.

Подзаконски акти који су донесени у Републици Српској у области заштите здравља биља су:

- Програм мониторинга остатака средстава за заштиту биља за 2021. године („Службени гласник Републике Српске“, број 22/21);
- Програм посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 29/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al. - проузроковача бактериозне пламењаче јабучастих воћака на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 33/21);

- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum* (Liefing et al.) – проузроковача зебрасног чипса кромпира на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 35/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Monilinia fructicola* (Winter) Honey - проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабучастих и коштичавих воћака на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 35/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al. - проузроковача бактериозне пламењаче винове лозе на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 41/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Acidovorax citrulli* (Schaad et al.) - проузроковача бактериозне мрљавости плодова лубенице на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 41/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетних организама (*Impatiens necrotic spot tospovirus*, *Pepino mosaic virus* and *Tomato yellow leaf curl virus*) на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 43/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Xylella fastidiosa* Wells et al. - проузроковача Пирсове болести на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 43/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетних организама у регистрованим расадницима у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 50/21);
- Програм посебног надзора над присуством *Tomato spotted ilt virus*, *RSV* у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Grapevine flavescence dorée phytoplasma*, *FD* у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (*Stolbur phytoplasma*) у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством штетних инсеката у биљној производњи на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством *Tomato brown rugose fruit virus*, *ToBRFV* у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организма *Phytophthora ramorum* Werres, *De Cock & Man in 't Veld* sp. Nov. – проузроковача изненадног угинућа и сушења дрвенастих биљака на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама *Geosmithia morbida* Kolarik et al. - проузроковача рака ораха и вектора *Pityophthorus juglandis* Blackman - ораховог поткорњака на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa et al. - проузроковача бактериозног рака

Actinidia spp. на подручју Републике Српске у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);

- Програм посебног надзора над присуством нематода у биљној производњи у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 51/21);
- Програм посебног надзора над присуством вируса на *Rubus spp.* у Републици Српској у 2021. години („Службени гласник Републике Српске“, број 52/21).

У процедури усклађивања је Правилник о условима које морају да испуњавају лица која се баве прометом и примјеном средстава за заштиту биља за која се процијени да су нарочито опасна и Правилник о полагању стручног испита за добијање дозволе за пружање услуга из области средстава за заштиту биља.

Када је ријеч о Федерацији БиХ, Федерално министарство пољопривреде је израдило нацрт Закона о фитофармацеутским средствима Федерације Босне и Херцеговине. С тим у вези, Уред за законодавство Федерације БиХ је дао мишљење да исти буде темпоралног карактера због постојања Закона о фитофармацеутским средствима БиХ. Ради сложености поступања, одлучено је да се умјесто закона изради уредба која је припремљена, те се чекају мишљења надлежних органа.

12. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2022. ГОДИНУ

Мјере и приоритети у области пољопривреде, исхране и руралног развоја за 2022. годину везани су за активности које су кључне за напредак БиХ у процесу европских интеграција и спровођење реформи, међународну сарадњу, усвајање и имплементацију стратешких докумената, побољшање и унапређење политике подстицаја, убрзање процеса усклађивања регулативе са Европском унијом и имплементације већ хармонизованих прописа, развој пољопривредне политике и политике развоја руралних средина.

Према Извјештају о Босни и Херцеговини уз Саопштење о политици проширења Европске уније за 2021. годину, Босна и Херцеговина је у раној фази припремљености у области пољопривреде и руралног развоја и неопходно је да значајно унаприједи административне капацитете у овој области и успоставити фундаменталне инструменте и институције за учешће у Заједничкој пољопривредној политици (ЗПП).

Када је ријеч о безбједности хране, ветеринарској и фитосанитарној политици, достигнут је одређен ниво припремљености, али је потребно додатно ускладити системе службених ветеринарских и фитосанитарних контрола са правилима ЕУ, побољшати институционално уређење како би се избјегло преклапање надлежности те ојачати ланац контроле и координације.

У области рибарства, Босна и Херцеговина је у раној фази припремљености. У предстојећем периоду потребно је израдити усклађен цјелодржавни документ политике рибарства и ефикасно га спровести у цијелој земљи, у складу са ЕУ правном тековином. Неопходно је побољшати административне структуре и ојачати институционалне капацитете за управљање и контролу рибарских активности у складу са обавезама из Заједничке рибарске политике Европске уније, те успоставити и водити регистар флоте.

Такође, потребно је ускладити методологију за прикупљање података о риби и рибљим производима у цијелој земљи и успоставити релевантне статистике.

Остваривање услова за напредак Босне и Херцеговине у приближавању Европској унији, представља, у ствари, испуњавање приоритетних услова и спровођење неопходних планираних реформи. Због тога и циљеви рада институција на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, које су надлежне за пољопривреду, исхрану, шумарство и рурални развој су у наредном периоду усмјерени на бржи и ефикаснији развој и интегрисање пољопривреде у европско и свјетско тржиште. Реформски процеси су усмјерени на сљедеће приоритете:

- правно усклађивање, преузимање и имплементацију прописа са правном тековином Европске уније;
- усклађивање пољопривредних политика и политика руралног развоја у Босни и Херцеговини са Заједничком пољопривредном политиком Европске уније;
- испуњавање услова за коришћење претприступних фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој;
- достизање потребног нивоа стандарда квалитета и безбједности хране за несметану трговину пољопривредним производима и извоз свих роба животињског поријекла на тржиште Европске уније;
- изградњу и јачање институционалних капацитета.

Приоритетна област за спровођење реформи је законодавство. У овој области је планирано усвајање:

- Закона о измјени и допуни Закона о храни;
- Закона о измјени и допуни Закона о ветеринарству;
- Закона о измјени Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју Босне и Херцеговине;
- Закона о вину;
- унапређење законодавства у области морског рибарства и аквакултуре;
- побољшање регулаторног оквира за контролу увоза хране;
- преузимања правне тековине Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја, ветеринарства, безбједности хране и заштите здравља биља, након израде и усвајања комплетног Програма усвајања ЕУ правне тековине за Босну и Херцеговину (НРАА).

За усклађивање пољопривредне политике и политике руралног развоја, потребно је:

- израдити нови Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине – Оквирни документ за период 2022-2027. и његову ефикасну реализацију;
- побољшање услова спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње, прије свега јачањем конкурентности примарне пољопривреде и прехрамбене производње;
- постепено хармонизовати мјере подршке у пољопривреди;
- ускладити мјере руралног развоја у оквиру постојећег програма субвенција у ентитетима и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине и развити мјере руралног развоја у складу са ЕУ мјерама;

- подстицати усвајање стандарда квалитета и јачање конкурентности произвођача кроз усклађивање мјера подршке на цијелој територији, било да су то субвенције за произвођаче или грантови за инвестиције;
- ускладити законодавство које регулише директна плаћања на свим нивоима власти надлежних за субвенционисање пољопривреде у БиХ и постепено их усагласити са ЕУ правилима;
- започети са успостављањем организација заједничког тржишта уз јачање административних капацитета и припреми регулаторног оквира у складу са правном тековином;
- побољшати ефикасност коришћења и нивоа заштите расположивих пољопривредних ресурса;
- иницирати потписивање и реализацију билатералних споразума за унапређење сарадње и трговине, а посебно споразума који се односе на унапређење и проширење међусобне сарадње у оквиру процеса приступања Европској унији у дијелу усклађивања законодавства са правном тековином ЕУ и коришћење фондова европских фондова за пољопривреду и рурални развој;
- изградња капацитета за суочавање са природним катастрофама у циљу повећавања нивоа спремности за спречавање и заштиту од ванредних ситуација које могу утицати на пољопривредни сектор (поплаве, суша и др.).

У испуњавању услова за коришћење претприступних фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој, потребно је:

- израдити и усвојити нови оквирни стратешки документ усклађен са периодом програмирања у ЕУ;
- формирати управљачки орган задужен за реализацију IPARD Програма;
- успоставити и акредитовати систем за плаћање;
- израдити и усвојити IPARD Програм.

За изградњу и јачање институционалних капацитета у сектору пољопривреде, исхране, руралног развоја и рибарства, потребно је:

- унаприједити пољопривредну статистику кроз развој Пољопривредног информационог система обезбјеђењем процеса хармонизације Регистра пољопривредних газдинстава и Регистра клијената;
- спровести попис пољопривреде;
- ојачати способности за аналитику спроведених политика, стратегија, програма и мјера;
- интензивирати активности на успостављању система мониторинга и евалуације у сектору пољопривреде, исхране и руралног развоја;
- наставити активности на успостављању и развоју Мреже рачуноводствених података пољопривредних газдинстава и започети активности на успостављању пољопривредно-тржишног информационог система;
- побољшати административне капацитете и ресурсе у пољопривреди у циљу боље припремљености и постепеног приближавања Заједничкој пољопривредној политици Европске уније;
- институционално и административно ојачати капацитете система службене контроле хране и хране за животиње, укључујући и граничне контролне тачке;
- ојачати институционалне и административне капацитете, посебно капацитете фитосанитарних инспектора за службене контроле унутрашњег тржишта;

- усвојити програм за развој рибарства и аквакултуре те усклађивање законодавства са правном тековином;
- ускладити методологију за прикупљање података везаних за рибу и производе рибарства у цијелој држави те утврдити релевантне статистичке податке;
- унаприједити базу за усклађивање трговинске статистике за пољопривредне и рибарске производе са системом у ЕУ;
- успоставити систем за управљање и контролу риболовних активности у складу са Заједничком рибарском политиком ЕУ. Такође, успоставити и управљати Регистром флоте те прикупљати податке о улову и истовару по врстама риболова.

У циљу достизања стандарда и испуњавања услова за извоз хране потребно је:

- ускладити системе службених ветеринарских и фитосанитарних контрола са правилима ЕУ;
- унаприједити институционалне капацитете у оквиру постојећих надлежности;
- ојачати ланац контроле и координације и елиминисати преклапање надлежности;
- организовати и спровести обуке за субјекте у пословању храном по стандардима ЕУ о контроли квалитета;
- увести међулабораторијска упоредна испитивања, повећати њихове административне капацитете, а посебно капацитете инспекцијских служби и лабораторија;
- убрзати припреме за референтне лабораторије у земљи;
- увећати акредитације лабораторијских метода које се користе за хигијенску, ветеринарску и фитосанитарну контролу и анализу хране и хране за животиње;
- усвојити шему сјемена ОЕЦД-а, прије свега за пољопривредно сјеме и шумски материјал;
- израдити и усвојити прописе и мјере за увођење тржишних стандарда квалитета у складу са европским и ОЕЦД стандардима (тржишни стандарди за воће и поврће, житарице, месо и млијеко...) односно са стандардима организације заједничког тржишта ЕУ;
- у области рибарства убрзати активности на усклађивању домаћег законодавства које уређује ову област и уложити додатне напоре у спровођењу правне тековине за област аквакултуре.
- одржавати вакцинацију све док се бјеснило не искоријени.

ПРИЛОЗИ:**Прилог број 1. Закључени билатерални споразуми/меморандуми о сарадњи**

ДРЖАВА	НАЗИВ СПОРАЗУМА/МЕМОРАНДУМА	ДАТУМ ПОТПИСИВАЊА
МАЂАРСКА	Споразум између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде Мађарске о сарадњи у области пољопривреде	Закључен у Будимпешти, 29. јула 2014. године
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Меморандум о техничкој сарадњи између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије	Закључен у Београду, 20. септембра 2016. године
НАРОДНА РЕПУБЛИКА КИНА	Споразум између Министарства спољне трговине и економских односа БиХ и Министарства пољопривреде НР Кине о сарадњи у области пољопривреде	Закључен у Будимпешти, 27. новембра 2017. године
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	Протокол о међусобном признавању и прихватању докумената издатих од стране акредитованих лабораторија за храну и храну за животиње између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Агенције за храну и ветеринарство Републике Македоније	Закључен у Скопљу, 21. новембра 2014. године
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	Меморандум о разумијевању између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Македоније о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја	Закључен у Сарајеву, 23. јула 2017. године
РЕПУБЛИКА ПОЉСКА	Споразум између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде и руралног развоја Републике Пољске за сарадњу у области пољопривреде	Закључен у Сарајеву, 15. јула 2010. године
РЕПУБЛИКА ТУРСКА	Споразум између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства хране, пољопривреде и сточарства Републике Турске о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја	Закључен у Анкари, 27. јуна 2012. године
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Протокол између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде Републике Србије о међусобном признавању и прихватању докумената издатих од стране акредитованих лабораторија за храну и храну за животиње биљног и мјешовитог поријекла	Закључен у Београду, 6. априла 2012. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Протокол између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства здравља Републике Србије о међусобном признавању и прихватању докумената издатих од стране акредитованих лабораторија за робе предметног надзора	Закључен у Београду, 19. марта 2013. године
УКРАЈИНА	Споразум о сарадњи у области пољопривреде између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства за аграрну политику и храну Украјине	Закључен дипломатским путем 12. октобра 2012. год.

Детаљне информације о овим споразумима могу се пронаћи на страници - <http://www.mvteo.gov.ba/Content/Read/poljoprivreda-prehrana-sumarstvo-ruralni-razvoj-medunarodna-saradnja-sporazumi#>.

Прилог број 2. Преглед пројеката

Р. бр.	Назив пројекта	Финансирање - кофинансирање	Период	Вриједност (ЕУР)
1.	Програм развоја руралне конкурентности (RCDP)	IFAD, кредит	2015-2022	54.290.000
2.	Подршка Европске уније за конкурентност пољопривреде и рурални развој у Босни и Херцеговини IPA 2018 – EU4AGRI	ЕУ грант/ТА	2020-2024	20.000.000
3.	ЕУ подршка за изградњу капацитета и постепено усклађивање правне тековине у ветеринарском сектору Босне и Херцеговине	ЕУ Twinning	2020-2024	3.000.000
4.	ЕУ подршка за изградњу капацитета и постепено усклађивање ЕУ правне тековине у Сектору за безбједност хране Босне и Херцеговине	ЕУ Twinning	2020-2023	1.500.000
5.	ЕУ подршка за изградњу капацитета и постепено усклађивање ЕУ правне тековине у Фитосанитарном сектору Босне и Херцеговине	ЕУ Twinning	2020-2024	1.500.000
6.	Одрживи економски развој и заштита животне средине у областима с природним ограничењима у Босни и Херцеговини (ANC БиХ)	Италија/AIC S	2021-2024	2.400.000
7.	Унапређење система безбједности хране у Босни и Херцеговини	Р. Чешка/CzDA	2018-2022	2.000.000

8.	Нове активности за подршку фитосанитарном сектору у Босни и Херцеговини у циљу усклађивања са стандардима ЕУ-а“ (РНУТО-БиХ)	Република Италија/АИС S	2019-2022	1.198.400
9.	Унапређење извозних потенцијала и конкурентности бх. пољопривредних произвођача	Влада Краљевине Шведске	2018-2021	922.000
10.	Подршка традиционалној производњи ливањског сира	Р. Чешка/ CzDA	2015-2021	634.100
11.	Смањење ризика од катастрофа за одрживи развој	FAO	2019-2021	173.000
12.	Јачање капацитета приватног и јавног сектора у приоритетним ланцима вриједности	FAO	2019-2021	139.400